

BP KAMIŃSKI: BÓG
DAJE NAM SIEBIE s. 4

OPUSTOSZAŁE
BETLEJEM s. 20

ŚWIĘTA
U PATYRÓW s. 34

RODZINA
REAKTYWACJA s. 38

26.12.2021

nr 52 (843)

cena 5 zł
(w tym 8% VAT)

NR INDEKSU 205 109

ISSN 1734-9079

www.idziemy.pl

idziemy

Narodził się w rodzinie s. 10

dodatek
Kalendarz 2022

Lublin, Boże Narodzenie 2021 r.

Dziś w mieście Dawida narodził się wam Zbawiciel,
którym jest Mesjasz, Pan.

Łk 2, 11

Z okazji Uroczystości Narodzenia Pańskiego życzę
bliskiego i głębokiego spotkania z naszym Zbawicielem.
Niech zamieszka On w sercach i umysłach Polaków,
niech wyprostuje nasze drogi, niech przywróci
umiłowanie prawdy i poszanowanie życia.

Nadchodzący Nowy Rok 2022 niech przyniesie
nadzieję i obfituje we wszelkie dobro.

W imieniu społeczności akademickiej

ks. prof. dr hab. Mirosław Kalinowski

ks. prof. dr hab. Mirosław Kalinowski
Rektor KUL

ks. Henryk Zieliński

Potrójny cud

Istota Bożego Narodzenia zawiera w sobie potrójny cud. W tym roku mamy wyjątkową okazję, aby na to zwrócić uwagę.

W Boże Narodzenie świętujemy w pierwszym rzędzie fakt narodzenia się Syna Bożego w ludzkim ciele. Już samo to jest cudem tak wielkim, że wręcz niemożliwym do pojęcia, a dla wielu trudnym również do przyjęcia. Monoteistyczne religie księgi (judaizm i islam) tak bardzo podkreślają inność i oddzielenie Boga od świata, że już sama myśl o wcieleniu Boga jest dla nich bluźnierstwem, a nauczanie, że Bóg istnieje w trzech osobach, to w ich mniemaniu politeizm. Na to właśnie zwracał uwagę św. Jan Paweł II w książce „Przekroczyć próg nadziei”. Pisał: „W pewnym momencie człowiek nie mógł tej bliskości wytrzymać i zaczęto protestować. Ten wielki protest nazywa się najpierw Synagoga, a potem Islamem. I jedni i drudzy nie mogą przyjąć Boga, który jest tak bardzo ludzki. Protestują: «To nie przystoi Bogu». «Powinien pozostać absolutnie transcendentny, powinien pozostać czystym Majestatem – owszem, Majestatem pełnym miłosierdzia, ale nie aż tak, żeby sam płacił za winy swojego stworzenia, za jego grzech»”. Konsekwencją wcielenia Chrystusa była przecież Jego męka i śmierć na krzyżu.

Jednak nie tylko Żydzi i muzułmanie mają problemy z Bożym Narodzeniem. Spory teologiczne na temat realności Chrystusowego wcielenia, relacji natury ludzkiej do boskiej oraz słuszności nazywania Najświętszej Maryi Panny Matką Bożą trwały również w Chrystusowym Kościele przez pierwsze pół tysiąca lat i nie raz jeszcze wracają. Filozofowie mówią o „unii hipostatycznej”, dwoistości natur w Chrystusie i o wzajemnych relacjach osób w Trójcy Świętej. Ale te intelektualne koncepcje ostatecznie nie wyjaśniają wszystkiego. Stosunkowo najłatwiej radzą sobie z tym mistycy i autorzy pobożnych tekstów, którzy z tego, co po ludzku niepojęte, czynią przedmiot kontemplacji. Tak jest choćby w kołodzie „Bóg się rodzi”, w której śpiewamy o tym, co po ludzku niemożliwe: „Ogień krzepnie, blask ciemnieje, ma granice Nieskończony”. Czasem trzeba z pokorą stanąć wobec tajemnicy.

To jednak nie koniec bożonarodzeniowych cudów. Spodobało się Bogu, aby Jego Syn nie tylko stał się człowiekiem, ale jeszcze narodził się z niepokalanej Dziewicy, bez udziału mężczyzny. Coś takiego w naturze się nie zdarza. Do tego jeszcze Syn Boży narodził się z zamężnej Dziewicy. Spowodowało to wiele kłopotów najpierw w życiu samej Matki

Bożej i św. Józefa, który zorientował się, że jego Małżonka spodziewa się Dziecka. Aż wreszcie kłopoty z rodziną Chrystusa dosięgły i nas. Bo jak pogodzić dziewictwo Maryi, już po narodzeniu Chrystusa, z jej małżeństwem? Pierwszą ofiarą „ratowania” dziewictwa Maryi stał się św. Józef, z którego tradycja wbrew faktom zrobiła starca, żeby nie było podejrzeń.

Do dzisiaj jest w Kościele skłonność do nazywania Józefa „Oblubieńcem” Maryi, co jest jakąś próbą obchodzenia faktu, że Ewangelia nazywa go wprost mężem Maryi. Szczególnie w dobie kryzysu małżeństwa i rodziny trzeba tę prawdę o prawdziwym małżeństwie Maryi i Józefa podkreślać. Bo nie przypadkiem Bóg wszedł w życie małżonków i chciał, aby Syn Boży przyszedł na świat w normalnym małżeństwie i miał pełną rodzinę. W modlitwie mszalnej przy okazji zaślubin czytamy, że małżeństwo od początku cieszy się tak wielkim błogosławieństwem Boga, iż „nie zniweczył go ani grzech pierworodny, ani kara potopu”. Cudowne narodzenie Chrystusa w małżeństwie jest potwierdzeniem trwałej świętości tej wspólnoty.

W tym roku w drugi dzień Bożego Narodzenia nie mamy święta św. Szczepana, ale święto Świętej Rodziny. Trwa ogłoszony przez papieża Franciszka Rok Rodziny „Amoris laetitia”. To powód, aby w te święta zamyślić się nad rolą małżeństwa i rodziny w Bożym planie wobec człowieka. – Małżeństwo i rodzina są w Bożym planie bardziej pierwotne niż Kościół – mówił św. bp Henryk Hoser SAC. Dlatego wzywał do obrony małżeństwa i rodziny bardziej niż do obrony Kościoła.

Na nadchodzące Boże Narodzenie wszystkim naszym Czytelnikom, Współpracownikom i Przyjaciołom w imieniu własnym i całego zespołu tygodnika „Idziemy” życzę odkrycia na nowo wartości zakorzenienia każdego z nas we wspólnocie rodzinnej i we wspólnocie z Bogiem. Niech Syn Boży, który stał się człowiekiem, przywraca nam tę wspólnotę z Bogiem i uczy patrzeć na drugiego człowieka tak, jak patrzy Bóg. Niech to będą dla wszystkich ludzi dobrej woli radosne święta, w które nikt nie będzie czuł się samotny.

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

26.12.2021 **idziemy** w numerze:

TEMAT NUMERU

O. Salij:
Narodzony w rodzinie s. 10

Boża drużyna – wywiad z dr. hab. Mieczysławem Guzowiczem s. 12

NA CZASIE

Randkowa terapia małżeństw s. 18
Opustoszałe Betlejem s. 20
Święta u Patyrów s. 34
Rodzina reaktywacja s. 38
Zwycięska insurekcja s. 42

NASZE SPRAWY

Kwas foliowy s. 43
Pomoc społeczna s. 44

Maniery nie tylko od święta s. 54

MOJA WIARA

Bóg daje nam siebie – wywiad z bp. Romualdem Kamińskim s. 4
U Matki Bożej na Zatybrzu s. 36

Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl.
E-wydanie tygodnika można zakupić na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.

Księża Biskupie, co jest istotą Bożego Narodzenia?

Istotą Bożego Narodzenia jest wielka miłość Boga do człowieka. Bóg przychodzący na świat w ludzkim ciele wręcz oszałamia nas swoją miłością i troską o człowieka. Działanie Boga nie jest podyktowane naszymi zasługami. Jest to miłość uprzedzająca, będąca wyrazem wolnej woli Bożej. Nie mamy nic, co moglibyśmy ze swojej strony położyć na szali początku dzieła zbawienia.

Co oznacza dla nas ludzi wcielenie Syna Bożego?

Jest to początek nowej drogi ku wielkim sprawom, które mają dokonać się w życiu człowieka. Jest to wezwanie na drogę na-

for. xhtz

BÓG DAJE NAM SIEBIE

Z bp. **Romualdem Kamińskim**, ordynariuszem diecezji warszawsko-praskiej, rozmawia Irena Świerdzewska

wrócenia i świętości. Wchodząc w to Boże wydarzenie, uświadamiamy sobie na nowo wielkość każdej osoby ludzkiej. Od tego momentu inaczej patrzymy na naszą codzienność, bo ona ma być odpowiedzią na ten gest Bożej miłości zapraszający nas do udziału w świętości Boga. To powinno zmieniać nasze życie, jego jakość, kierunki naszego działania. Za każdym razem powinna towarzyszyć nam świadomość, że Bóg daje nam możliwość powrotu do siebie, powrotu do świętości. Trzeba jednak pamiętać, że człowiek jest wolny w swoich decyzjach. To zaproszenie, które otrzymujemy od Boga przychodzącego do nas, możemy przyjąć lub odrzucić.

Coraz częściej próbuje się Boże Narodzenie przekształcać w święta zimowe, z prezentami, ale bez Pana Jezusa...

Obok nas, którzy jesteśmy poruszeni przyjściem Boga w ludzkim ciele na świat, są i tacy, którzy traktują Boże Narodzenie jak wydarzenie kulturalne. Zachwycają się klimatem towarzyszącym tym świętom, podobają im się zwyczaje, nawet mówią o szczególnym czasie i „magii” świąt. Takie przeżywanie kończy się na wymiarze zewnętrznym, ludzie ci chcą zachować laicki charakter świąt. Jest i taka grupa osób, która zatrzymuje się na zewnętrznym przeżywaniu świąt, ale nie zaprzecza ich chrześcijańskiemu wymiarowi. To osoby, które nie mają wiedzy i świadomości, czym naprawdę

są święta Bożego Narodzenia. Przeżywają je na miarę swojego poznania. Należałoby przywrócić im właściwe rozumienie rzeczywistości. Jesteśmy za to odpowiedzialni, bo „komu więcej dano, od tego więcej wymagać się będzie”. Tu otwiera się całe zagadnienie apostołowania, wyjścia z misją głoszenia Pana Jezusa, otwierania innym serc i rozumu na rzeczywistości Boże.

Nasze działanie powinno być bardzo delikatne, pełne miłości, cierpliwe. Trzeba, żeby było takim „otulaniem” ludzi na drodze ich życia. To przyniesie owoce, trzeba wierzyć, że nasza aktywność apostołowska ma ogromny sens.

W wielu domach obok pustego talerzyka dla niespodziewanego gościa będzie puste miejsce po osobie, która odeszła w czasie pandemii. Co Ksiądz Biskup powie ludziom przeżywającym stratę najbliższych?

Ból, płacz i tęsknota, to, co odczuwa nasze ciało, przynależy do naszego człowieczeństwa. Ma jednak swoje granice. Na to, co się stało, patrzymy jako chrześcijanie z innej perspektywy, znacznie głębszej. Odejście naszych bliskich jest ich powrotem do domu Ojca, zakończeniem doczesnej pielgrzymki, wejściem w wieczność. Perspektywa jest zatem niezwykła – wieczne bycie z Bogiem, który jest miłością, pokojem, pięknem; nawet jeśli ma to poprzedzić czas ostatecznego rozliczenia się przed

Panem Bogiem, czyli oczyszczenia. Przeżywanie trudności wynikających z naszej doczesności nie powinno być dla nas zaskoczeniem. Dokonuje się w życiu człowieka coś wyjątkowego. Pomocne w przeżywaniu tych doświadczeń niech nam będą wiara i zakonwiczanie w Bogu.

Czego Ksiądz Biskup życzy naszym Czytelnikom na święta?

Niektóre życzenia powinny być niezmiennie, jak: umocnienia wiary, poznania i pogłębienia relacji z Panem Bogiem, mocy miłości w każdym naszym działaniu. Od tych fundamentalnych życzeń zależą jakość i owoce naszego życia.

Teraz, kiedy doświadczamy kruchości życia, pragniemy, aby Pan Bóg obdarował każdego z nas mocnym zdrowiem. To także dar od Pana Boga, pozwalający nam realizować nasze powołanie. Dalej, bardzo nam jest potrzebny pokój serca, który będzie promieniował na relacje z innymi ludźmi. Mówimy tu też o pokoju ogólnoswiatowym. Wszyscy pragniemy świata bez konfliktów, wojen. Życzę też, by umacniały się nasze wspólnoty, w których przychodzi nam żyć i wypełniać powołanie małżeńskie, rodzinne, ale także żeby dobrze miały się wspólnoty, w których żyjemy w naszych miastach i wioskach. Warto spojrzeć z szerszej perspektywy na miejsca naszego zamieszkania, gdzie chodzimy na zakupy, na nasze parafie. Te wspólnoty powinny się rozwijać z naszym udziałem. Tęgo wszystkim życzę.

W Niedzielę Świętej Rodziny w czasie Mszy świętych w parafiach nastąpi odnowienie przyrzeczeń małżeńskich. Ten dzień jest okazją do szczególnej modlitwy za małżeństwa, refleksji na temat tego sakramentu oraz rodzinnego dziękczynienia za otrzymywane łaski. Na niedzielę 26 grudnia Rada ds. Rodziny KEP wystosowała list.

„Liturgia dzisiejszej niedzieli zachęca nas do ufnej zawierzenia naszych rodzin Świętej Rodzinie oraz do odnowienia przyrzeczeń małżeńskich. Perykopa ewangeliczna o odnalezieniu Jezusa przez rodziców w świątyni opowiada o relacjach, które łączyły Maryję, Józefa i Jezusa. Rodzice odnaleźli bezpieczeństwo, radość szczęśliwej rodziny i pokój serca, gdy budowali wzajemne więzi na Bogu. Święta Rodzina uczy nas czulej, odpowiedzialnej i ofiarnej miłości, umiejętności słuchania, gotowości do pomocy i nieustannego poszukiwania Bożej woli

fot. xhiz

łości małżeńskiej i bezpiecznej rodziny jest wciąż zapisane głęboko w sercu człowieka”.

List przywołuje postacie świętych małżonków oraz tych w drodze na ołtarze. „Życie w małżeństwie i rodzinie jest dla zdecydowanej większości chrześcijan drogą, na której realizują oni swoje wezwanie do świętości i uczestniczą w życiu i misji Kościoła. W ciągu wieków zapewne wiele małżeństw i rodzin żyło w świętości. Również dzisiaj nie brakuje ludzi głębokiej wiary,

Małżeństwo: droga do świętości

w codziennym życiu” – czytamy w dokumencie podpisanym przez bp. Wiesława Śmigieła.

List podkreśla wartość i podstawowe znaczenie rodziny, która „jest w wymiarze ogólnospołecznym i religijnym najstarszą, powszechną i naturalną wspólnotą, która funkcjonuje we wszystkich kulturach”. „Moż-

na stwierdzić, że jest ona najcenniejszym dobrem ludzkości. Rodzina stanowi egzystencjalny horyzont człowieka i w niej rodzą się życiowe powołania. Pełne oddania życie w rodzinie zgodnie z zamysłem Boga jest drogą prowadzącą do zbawienia. Pomimo kryzysu życia rodzinnego pragnienie trwałej mi-

kości w małżeństwie i rodzinie zmierzają do świętości przez sumienne i pełne oddania spełnianie swoich obowiązków. Papież Franciszek nazwał ich świętymi z sąsiedztwa. Świętość niektórych z nich została potwierdzona przez Kościół, aby byli dla nas przykładem i pomocą” – czytamy w dokumencie. **bs**

Krzysztof Ziemiec

Czas podwyżek

Na świąteczne dania i prezenty wydamy w tym roku więcej niż poprzednio. Oficjalnie inflacja w listopadzie wyniosła 7,8 proc. Prawdopodobnie w grudniu będzie to ok. 8 proc. Dlatego ceny bez wątpienia staną się tematem dyskusji przy świątecznym stole.

Aby nie dać się ponieść zbyt nim emocjom, warto wiedzieć, że z inflacją zmagają się dziś nie tylko cała Europa, ale także USA i Chiny. To cena, jaką płacimy za największy w ostatnich latach kryzys – wywołany koronawirusem. To cena, jaką płacimy za obronę miejsc pracy i polskich przedsiębiorców za pomo-

cą kolejnych tarcz antykryzysowych. Ktoś powie: po co nam był ten dodruk pieniądza? Ale w ten sposób działali wszyscy, a wiele krajów ze słabszym efektem. Jednak w Polsce dochodzą do tego gigantyczne, bo w skali roku nawet kilkukrotne, podwyżki cen gazu, głównie za sprawą spekulacji ze strony Rosji. To pokazuje

też, co będzie się działo, gdy kraje europejskie energetycznie uzależnią się od Rosji.

Do tego jeszcze nadchodzą podwyżki cen prądu, które sięgną ok. 20 proc. I akcyzy na alkohol i papierosy. Każdy z nas odczuje to inaczej; generalnie – najubożsi najboleśniej.

Ekonomiści, także m.in. prezes NBP czy minister finansów, nie ukrywają, że walka potrwa nawet dwa lata, co oznacza, że ceny nadal będą rosły w tempie, które może być bardzo odczuwalne. Ta perspektywa przeraża rządzących, obawiających się utraty zaufania i poparcia wyborców, którzy nie muszą

znać przyczyn wzrostu cen, ale na pewno będą odczuwać zubożenie, za które obwinia rząd.

Czy komuś udało się przed tym uchronić? Patrząc na świat i Europę, nie. Nawet Niemcy mają największy od dwudziestu lat wzrost cen. A my? Pewnie, gdyby RPP zaczęła stopniowo podwyżkę stóp procentowych na samym początku pandemii, gdy inflacja już wynosiła ok. 5 proc., byłoby nieco inaczej. Na pewno

zastopowałoby to także zbyt szybki wzrost cen mieszkań.

Ale, przynajmniej teoretycznie, rząd na decyzje RPP wpływu nie ma, a inflacja w pierwszym okresie pewno go nie przerażała, bo gwarantowała darmowe i większe wpływy do budżetu!

Poza tym należy pamiętać, że gospodarka to naczynia połączone. Wzrost stóp procentowych to także wzrost wysokości rat kredytów, kosztów produkcji, bezrobocie, a zarazem obniżenie tempa wzrostu gospodar-

czego. Wzrost stóp o 0,5 proc. oznacza spadek inflacji tylko o 0,2 proc., a zarazem spadek PKB o 0,3 proc.

Dziś rząd ma na pewno wpływ na politykę fiskalną, czyli podatki. Te mają być – np. na paliwa i energię – przez najbliższe pół roku obniżone. Być może – jeśli zgodzi się na to KE, bo my sami o tym decydować nie możemy – VAT na żywność spadnie nawet do zera! Co

Święta będą drogie nie tylko w Polsce. Z inflacją zmagają się cała Europa, USA i Chiny.

nie znaczy, że ceny będą tak niskie jak rok temu. W perspektywie planowanych zmian w polityce klimatycznej

może już nigdy nie będą.

Ale są też dobre informacje: spadają ceny surowców, w tym ropy i miedzi, a to barometr rynku. No i coś jeszcze – niejako w prezencie gwiazdkowym. Ekspertiści mówią głośno: jest to najlepszy moment, by iść do szefa po podwyżkę. Czego sobie i Państwu w tym świątecznym czasie życzę.

Autor jest dziennikarzem TVP

W SKRÓCIE

■ **Komisarz w bazylice.** Franciszek powołał nadzwyczajnego komisarza w rzymskiej bazylice Matki Bożej Większej. Został nim ks. Rolandas Makricas z Litwy. Bazylikę papież odwiedza regularnie, zawsze przed podróżą zagraniczną i po jej zakończeniu oraz przed wszystkimi ważnymi wydarzeniami swego pontyfikatu. Archiprezbiterem bazyliki jest od 2017 r. kard. Stanisław Ryłko.

■ **Ewakuacja migrantów.** Ponad 330 migrantów zostało ewakuowanych z nielegalnego obozu w Paryżu. Prefektura Paryża informuje, że od początku roku 7197 migrantów otrzymało schronienie w wyniku ewakuacji z nielegalnych obozów i przeniesienia do noclegowni.

■ **Między Turcją a Armenią.** Rząd Turcji będzie miał specjalnego wysłannika ds. normalizacji stosunków z Armenią – poinformował minister spraw zagranicznych Mevlut Cavusoglu. Nowe stanowisko ma objąć były ambasador Turcji w Waszyngtonie Serdar Kilic.

■ **Akta dotyczące zamachu.** Administracja Bidena odtajniła prawie 1,5 tys. dokumentów związanych z zamachem na prezydenta Johna F. Kennedy'ego. Mimo to wciąż tajne i niejawne pozostaje ok. 10 tys. dokumentów.

■ **Odwołane koncerty.** W związku z pogarszającą się sytuacją epidemiczną władze Rzymu odwołały koncert sylwestrowy na terenie antycznego stadionu Circus Maximus. Podobne decyzje podjęto w innych włoskich miastach. We Włoszech notuje się najwyższą liczbę zakażeń i zgonów od wiosny.

■ **Wróci do więzienia.** Sąd Republiki Południowej Afryki zdecydował, że były prezydent kraju Jacob Zuma musi ponownie zostać osadzony w więzieniu. Wcześniej został warunkowo zwolniony ze względu na zły stan zdrowia. 79-letni polityk został skazany na karę 15 miesięcy pozbawienia wolności za obrażę sądu, gdy zignorował sądowy nakaz uczestniczenia w dochodzeniu w sprawie o korupcję. Zuma był prezydentem RPA w latach 2009–2018.

■ **G-7 w Niemczech.** Rzecznik rządu Niemiec Steffen Hebestreit poinformował, że szczyt G7 w 2022 r. odbędzie się w dniach 26–28 czerwca 2022 r. w zamku Elmau w Alpach Bawarskich. W skład G7 wchodzi Niemcy, Francja, Wielka Brytania, Włochy, Japonia, USA i Kanada. Ponadto na wszystkich posiedzeniach G7 reprezentowana jest Unia Europejska.

fol. Pomocy Kościołowi w Potrzebie

POMOC DLA SYRYJCZYKÓW

Do Doliny Bekaa w Libanie, gdzie w obozie dla uchodźców przebywa ok. 2 tys. Syryjczyków, przedstawiciele polskiej sekcji Pomocy Kościołowi w Potrzebie przekazali mleko w proszku oraz część paczek żywnościowych przygotowanych dzięki

inicjatywie prezydenta i premiera. Wsparcie dotrze do 10 tys. rodzin. Jedna paczka zapewni żywność pięcioosobowej rodzinie przez trzy tygodnie. W paczkach są też środki czystości: szampony i żele pod prysznic.

W OBRONIE MEMORIAŁU

Przed Sądem Najwyższym Rosji trwa proces z wniosku władz państwowych w sprawie likwidacji Stowarzyszenia Memoriał. Na 28 grudnia zapowiedziano wystąpienia stron. Przed sądem odbywają się demonstracje w obronie zasłużonej organizacji (na zdjęciu).

Memoriał powstał w 1989 r. i zajmuje się badaniami historycznymi i propagowaniem wiedzy o ofiarach represji radzieckich, w tym w okresie stalinowskim, a także ochroną praw człowieka w krajach byłego ZSRS.

fol. PAP/EPA/Wuri Kochetkov

PREZYDENT WŁOCH W WATYKANIE

Ojciec Święty Franciszek przyjął 16 grudnia na audiencji w watykańskim Pałacu Apostolskim prezydenta Republiki Włoskiej Sergio Mattarellę, który następnie spotkał się z sekretarzem stanu kard. Pietro Parolinem. Podczas serdecznych rozmów w Sekretariacie Stanu wyrażono zadowolenie z dobrych

relacji istniejących między Stolicą Apostolską a Włochami oraz omówiono szereg zagadnień związanych z włoską sytuacją społeczną, ze szczególnym uwzględnieniem problemów pandemii i trwającej kampanii szczepień, rodziny, demografii i edukacji młodzieży.

fol. PAP/EPA/Vatican Media Handout

OSIEMSET TYSIĘCY OFIAR

Liczba zgonów w USA z powodu COVID-19 przekroczyła 800 tys. Ponad 200 tys. osób zmarło już po możliwości zaszczepienia się. Uniwersytet Johnsa Hopkinsa szacuje, że liczba zgonów w wyniku powikłań COVID-19

jest równa łącznie populacji Atlanty i St. Louis. Tyle samo Amerykanów umiera rocznie z powodu chorób serca lub udaru mózgu. Pamięć Amerykanów zmarłych podczas epidemii uczli senatorowie.

DRAKOŃSKIE WYROKI

Białoruski bloger Siarhiej Cichanouski (na zdjęciu), mąż przywódczyni opozycji Swiatłany Cichanouskiej, został skazany na 18 lat kolonii karnej. Sąd uznał, że Cichanouski i jego współpracownicy przygotowywali i organizowali masowe zamieszki. W tym samym procesie skazany został – na 14 lat kolonii karnej – Miłkoła Statkiewicz, długoletni działacz opozycji i krytyk rządów Alaksandra Łukaszenki. Sąd orzekł też kary dla współpracowników Cichanouskiego: Arcioma Sakou i Dmitrija Popowa (po 16 lat więzienia) oraz blogera Władzimira

Cyhanowicza (15 lat). Również na 15 lat kolonii karnej sąd skazał Ihara Łosika, współpracownika niezależnego Radia Swaboda.

TRAGEDIA NA HAITI

Co najmniej 75 osób zginęło w wyniku eksplozji samochodu cysterny na Haiti, w drugim co do wielkości mieście tego kraju Cap-Haitien. Kierowca cysterny stracił kontrolę nad swym pojazdem, który następnie się przewrócił. Do leżącej cysterny rzucił się tłum ludzi, chcących spuścić z niej paliwo, które obecnie jest najbardziej deficytowym towarem na Haiti. W pewnym momencie doszło do eksplozji.

■ **Dalszy dialog.** Prezydent USA Joe Biden zasugerował, że przeprowadzi dalsze rozmowy z prezydentem Rosji Władimirem Putinem.

■ **W obronie zagrożonych gatunków.** Sąd w Indonezji skazał na karę trzech i pół roku więzienia oraz wysokie grzywny pięciu mężczyzn oskarżonych o zabicie słonia sumatrzeńskiego i nielegalny handel jego ciosami. Wyrok zapadł w związku z zaangażowaniem lokalnych władz w ochronę zagrożonych gatunków.

■ **Zastrajkują?** Francuskie związki zawodowe kolei zapowiadają strajki na Boże Narodzenie i okres świąteczny. Żądają podwyżek dla pracowników i lepszych warunków pracy oraz dodatkowych bonusów za pracę w „trudnych warunkach sanitarnych” z powodu pandemii.

■ **Kara za złamanie sankcji.**

Sąd w Odense ukarał grzywną 4,5 mln euro duńską firmę Bunker Holding i jej filię Dan-Bunkering za nielegalną sprzedaż paliwa do Syrii. Dostawy posłużyły rosyjskim myśliwcom do wsparcia przywódcy tego kraju Bashara al-Asada. Wcześniej Syria była objęta sankcjami UE.

■ **Zajęli zabytkowe miasto.** Rebelianci z Tigraskiego Ludowego Frontu Wyzwolenia (TPLF) przejęli Lalibele, miasto, w którym znajduje się jedenaście kościołów, które zostały wykute na przełomie XII i XIII w. Są ważnym miejscem dla wyznawców etiopskiego kościoła ortodoksyjnego, a także jednym z głównych celów turystów podróżujących po Etiopii.

Serwis przygotowano na podstawie PAP, KAI i RV

REKLAMA

Okładka sztywna
336 stron
27 x 21 cm
1,56 kg
150 zł

**KAPLICZKI
BŁĘDOWSKIE**

Jedna parafia, a jakoby Polska cała.
Monumentalny album o lekkości komiksu.
Dla młodych i dla dojrzałych!
Ponad 100 kapliczek - zdjęcia, historie, opisy, eseje, wiersze, rysunki.

do kupienia online
www.koloniaartystyczna.pl

Anna Meetschen

Ocalić Boże Narodzenie

W ostatnich latach przywykliśmy już do tego, że w wymiarze zewnętrznym coraz mniej jest Bożego Narodzenia w Bożym Narodzeniu. I to powinno nas niepokoić, a tymczasem bywamy wręcz zaskoczeni, kiedy widzimy gdzieś symbole religijne nawiązujące do istoty Bożego Narodzenia. Święta od kilkunastu lat wyglądają bowiem tak: zaczynają się najpóźniej w połowie listopada, a symbolizują je głupie amerykańskie piosenki o śniegu oraz kolorowe świecidelka dekoracji miejskich i galerii handlowych.

W Polsce mamy jeszcze ten luksus, że możemy podziwiać ubrane choinki, ale to w zasadzie jedyne symbole Bożego Narodzenia – bo chyba można je tak nazwać – w przestrzeni publicznej. Poza tym mamy mnóstwo dekoracji ulicznych w kształcie karuzeli, sań, bombek, ale chyba wszystko przebiega świąteczna dekoracja na warszawskim placu Wilsona: I love Żoliborz. Tego, że chodzi w niej o święta, można domyślić się tylko po tym, że jest ustawiana i podświetlana w okresie Adwentu i Bożego Narodzenia. Zresztą, nasza stolica produkuje w odniesieniach do świąt pozabawionych tożsamości, czego najlepszym przykładem jest tegoroczny plakat świąteczny Warszawy, który możemy podziwiać na

przystankach, przedstawiający „zimę”: łyżwiarzy na lodowisku.

I tak powoli, rok po roku, ludzie odzwyczajają się od religijnego wymiaru świąt, a wierzący cieszą się, kiedy widzą gdzieś jakieś odniesienie do isto-

ty Bożego Narodzenia, co też dzieje się najczęściej już tylko na terenie przykościelnym. A jak już w jakimś filmie czy reklamie widzimy, że ktoś w ogóle mówi

o „świętach”, a nie o sezonie zimowym, to cieszymy się jak dzieci. Zadowolamy się ostatni-

mi przyczółkami Bożego Narodzenia, jak właśnie choinka – która przecież w wielu miejscach w Europie też jest na cenzurowanym – nie mając odwagi zdobyć się na więcej. Ponadto przykładamy rękę do likwidacji świąt Bożego Narodzenia poprzez traktowanie ich jako czasu komercji i konsumpcji. „Jak ja nie lubię świąt”, słychać tu i ówdzie, „bo trzeba się tyle naszpętać, nagotować i nakupować”.

A tymczasem możemy wyrazić nasz sprzeciw wobec świąt bez Boga. Jak? Bardzo prosto. Zamiast obklejać domy i balkony nabytymi w supermarkecie kolorowymi lampkami, które nic nie znaczą, ustawmy w domu lub w oknie szopkę wykonaną przez palestyńskich chrześcijan. Można ją kupić w księgarniach katolickich bądź przez internet. Ubierzmy normalną choinkę, a zrezygnujmy z arsenału świecących reniferków, bałwanków, mi-

kołajkopodobnych i wielu innych. Odważmy się pokazać innym, czym naprawdę jest Boże Narodzenie i jakie symbole je określają. „Nie pozwólmy, aby Boże Narodzenie było zanieczyszczone przez konsumpcjonizm i obojętność. Jego symbole, zwłaszcza szopka i udekorowana choinka, przywracają nam pewność, napełniając nasze serca pokojem, radością z powodu wcielenia, że Bóg, który staje się nam bliski, żyje pośród nas, nadaje rytm nadziei naszych dni”, powiedział papież na audycji dla przedstawicieli re-

gionów, które w tym roku przygotowały choinkę i żłóbek na placu św. Piotra i w Auli Pawła VI. Dodał, że „choinka jest znakiem

Chrystusa, drzewa życia (por. Ap 2, 7), do którego człowiek nie miał dostępu z powodu grzechu”, z kolei szopka uczy nas tego, że „On przychodzi, aby zamieszkać z ludźmi, wybiera ziemię jako swoje mieszkanie, aby być z nami i przyjąć rzeczywistość, w której spędzamy nasze dni”.

Nie dajmy się zwieść marnej imitacji świąt, w której nikt tak naprawdę nie wie, co świętuje. Bo przecież nie ma Bożego Narodzenia bez Boga. Na przekór wszystkiemu zatrzymajmy się przed żłóbkiem i pomyślmy nad tajemnicą wcielenia. Nad tym, jak bardzo Bóg nas umiłował, że przyszedł na ten świat w postaci bezbronnego Dziecka, zdany na łaskę i niełaskę ludzi, aby przywrócić nam Boże synostwo. Nad tym wydarzeniem można rozmyślać dłużej niż dwa wolne dni. Bo to jest właśnie sto procent Bożego Narodzenia w Bożym Narodzeniu.

Dłużej stan wyjątkowy

Ogłoszony z powodu pandemii stan wyjątkowy we Włoszech, obowiązujący od stycznia 2020 r., zostanie przedłużony do końca marca przyszłego roku. Oficjalna decyzja gabinetu Mario Draghiego oczekiwana jest w najbliższym czasie./ws

Wycofają się z umowy?

Zjednoczone Emiraty Arabskie grożą wycofaniem się z wielomiliardowej umowy ze Stanami Zjednoczonymi na zakup myśliwców F-35 i innej zaawansowanej technologicznie broni, ponieważ wymogi bezpieczeństwa, jakie USA określiły w celu ochrony zaawansowanej technologicznie broni przed chińskim szpiegostwem, są zbyt uciążliwe./ws

Nowa epidemia?

Misja Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) bada przypadki śmierci 89 osób, które zmarły na niezidentyfikowaną chorobę w rejonie miejscowości Fangak w Sudanie Południowym. Rejon został ostatnio dotknięty powodziami. Według lokalnych władz medycznych chorzy nie byli zakażeni cholera./ws

Blżej beatyfikacji

Papież Franciszek zatwierdził dekret o heroiczności cnót siostry Małgorzaty Banaś (1896–1966), w zakonie Marii Małgorzaty od Serca Pana Jezusa Konającego w Ogrójcu, nazaretanki, która pełniła posługę w Nowogrodzku./ws

Dariusz Kowalczyk SJ

Duch Bożego Narodzenia

Nie! Nie chodzi mi o jakieś ducha świętą, czyli magiczną atmosferę lub coś w tym rodzaju. Nie chodzi mi nawet o ducha familijnego, rodzinnego. Chodzi mi o Ducha Świętego, Trzecią Osobę Trójcy Przenajświętszej. W czas świąt Bożego Narodzenia naszą wyobraźnię zajmują Maryja, Józef i Dzieciątko Jezus. A potem jeszcze trzej królowie. Są także w sposób szczególny obecni aniołowie. Ale warto sobie uświadomić obecność Ducha Świętego, Jego ciche, ale skuteczne działanie.

O Duchu rzadko w ten czas wspominają kaznodzieje. Na bożonarodzeniowych obrazach widzimy Świętą Rodzinę, ale nie widać żadnego symbolu Ducha. Jednym z nielicznych przedstawień betlejemskiej groty, gdzie widać Ducha w postaci gołębic unoszącej się nad Dzieciątkiem, jest obraz Filippo Lippiego (XV w.). Tymczasem narodzenie jest konsekwencją poczęcia. A w tej sprawie Ewangelie wyraźnie wskazują na Trzecią Osobę Boską. Anioł Pański umacnia wątplącego Józefa: „Nie bój się wziąć do siebie Maryi, twej Małżonki; albowiem z Ducha Świętego jest to, co się w Niej poczęło” (Mt 1, 20). A zatem skoro Bóg Człowiek został poczęty poprzez działanie Ducha, to ten sam Duch był niewątpliwie obecny przy Jego narodzinach. Obecny w łonie Maryi i spoczywający na nowonarodzonym Dzieciątku.

Nawiasem mówiąc, świętujemy czas Bożego Narodzenia jako tajemnicę wcielenia się Boga. Ale przecież Bóg stał

się człowiekiem w momencie poczęcia, dziewięć miesięcy przed narodzeniem, czyli – z punktu widzenia kalendarza liturgicznego – 25 marca, kiedy Maryja „znalazła się brzemienną za sprawą Ducha Świętego” (Mt 1, 18). Warto jeszcze zauważyć, że poczęcie Jezu-

sa zostało przygotowane przez niepokalane poczęcie Maryi, które także dokonało się mocą Ducha Świętego, choć ze względu na przewidziane zaśluby Syna wcielonego.

O obecności Ducha Świętego wspomina Pismo w różnych okresach ziemskiego życia Jezusa, od poczęcia aż po zmartwychwstanie. „Dziecię rośło [...], a łaska Boża spoczywała na Nim” (Łk 2, 40). Owa spoczywająca na Jezusie łaska to nie jakaś ogólna życzliwość Boga, ale posłany przez Ojca Duch. Działalność publiczna Jezusa zaczyna się od chrztu, w którym „Duch Święty zstąpił na Niego w postaci cielesnej niby gołębicą” (Łk 3, 22). Duch jest obecny także w męce Chrystusa na krzyżu. Możemy to dostrzec w stwierdzeniu, że Jezus „oddął ducha” (J 19, 30). Benedykt XVI w odniesieniu do tego fragmentu mówi o zadatku daru Ducha Świętego, którego Jezus udzielił po zmartwychwstaniu, które także dokonało się mocą Ducha.

Dla nas jednak najważniejsze jest to, że możemy poprzez Słowo i sakramenty wejść w tajemnicę Chrystusa jedynie dzięki Duchowi. Sam Jezus stwierdził: „pocieszyciel, Duch Święty, [...] On was wszystkiego nauczy i przypomni wam wszystko, co ja wam powiedziałem” (J 14, 26). A Sobór Watykański II podkreśla, że Chrystus „wykonuje stale dla nas swój urząd kapłański przez swego Ducha” (PO, 5). Tak

więc tajemnica Bożego Narodzenia otwiera się naszym umysłem i sercem jedynie mocą Ducha. W bożonarodzeniowy czas nie zapominajmy zwracać się do Trzeciej Osoby Boskiej, prosząc o betlejemskie światło, radość i pokój betlejemskiej stajenki.

Jakich by jednak cytatów mówiących o Duchu Świętym nie przytaczać, to pozostaje prawdą, że Duch jest ukryty najbardziej z trzech Osób Trójcy. Syn Boży stał się człowiekiem. Znamy Jego oblicze z Ewangelii. Ponadto Jezus powiedział, że kto zobaczył Jego, „zobaczył także i Ojca” (J 14, 9). Po-

średnio znamy więc także oblicze Boga Ojca. Nie znamy jednak oblicza Ducha. Nie pojawia się On w scenach ewangelicznych jako protagonista mówiący „Ja”.

Widzimy owoce Jego działania, ale nie widzimy Jego samego. Znaczący jest fakt, że obrazy Ducha w Biblii są nieosobowe: gołębicą, wiatr, ogień, obłok. Nie znaczy to, że Duch nie jest Osobą. Znaczy natomiast, że jest Osobą na swój sposób. Zawsze w służbie Ojca i Syna, w służbie ludziom, których nie chce przygniatać swą potęgą. Jest delikatny, co niektórzy biorą za słabość, za nieobecność.

Ale On jest. Jest pomiędzy łamiącymi się opłatkiem. Napędza nasze serca dobrymi uczuciami, kiedy patrzymy na bożonarodzeniowe szopki i choinki. A kiedy śpiewamy nasze piękne kolędy, pamiętajmy, że to Duch zainspirował znanych i nieznanych twórców, by je stworzyli.

dkowalczyk@jezuici.pl

Autorem jest profesor Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

Satanistyczne dekoracje

W Grenadzie na południu Hiszpanii mieszkańcy od kilku dni protestują na ulicach i w sieciach społecznościowych przeciwko bożonarodzeniowemu oświetleniu miasta, kojarzonego z „symbolem szatana”. Nad centralną ulicą i na placu Carmen przy ratuszu lokalne władze zawiesiły dekoracje przypominające odwrócone krzyże z umieszczonymi na nich węzowymi kształtami. Prawicowa partia Vox zażądała wyjaśnień w tej sprawie.

Rzecznik Vox w Kongresie Deputowanych Macarena Oloro napisała na Twitterze: „chciałam przespacerować się z moim dzieckiem po ulicach Grenady, jednak tego nie zrobię, gdyż mogłoby się przestraszyć. Ulice wypełnione są odwróconymi krzyżami”. /wś

Węgiel najważniejszy

Najważniejszym źródłem wytwarzania elektryczności w Niemczech jest wciąż węgiel. Od lipca do września bieżącego roku około jednej trzeciej energii elektrycznej wprowadzonej do sieci wyprodukowano w elektrowniach węglowych. Spadł udział energii odnawialnych – podał Federalny Urząd Statystyczny.

Od lipca do września br. ilość energii elektrycznej wytworzonej z węgla wzrosła o 22,5 proc. w porównaniu z trzecim kwartałem 2020 r. /wś

REKLAMA

Pielgrzymka do Medjugorie

28.04-05.05.2022 20.06-27.06.2022
31.07-11.08.2022 12.09-19.09.2022

Więcej informacji pod nr tel. 730 704 709
e-mail: panjestmoimschronieniem@gmail.com
www.PanJestMoimSchronieniem.pl

Jest coś zachwycającego
w tym, że mały Jezus, tak
jak każde ludzkie dziecko,
potrzebował rodziny.

o. Jacek Salij

kają się wzajemnie, jakby stanowią jeden organizm. Jednak dzieje się tak dopiero wówczas, kiedy miłość to dla nas przede wszystkim dawanie samego siebie. „Człowiek – przywołam znane słowa Jana Pawła II – jest jedynym stworzeniem na tej ziemi, którego Bóg chciał dla niego samego. Dlatego nie zrealizuje w pełni samego siebie inaczej, niż przez bezinteresowny dar z siebie”.

MIŁOŚĆ BYLE JAKA

Niestety, żyjemy w czasach kultu wygody. Wielu małżonków jakby zapomniało o tym, że ślubowali sobie wzajemnie „miłość, wierność i uczciwość małżeńską oraz że cię nie opuszczę aż do śmierci” – i postępuje tak, jakby ślu-

bowali sobie „że cię nie opuszczę, dopóki będzie mi z tobą miło i łatwo” albo nawet „dopóki nie znajdę sobie kogoś następnego”. A przecież życie stawia nas w sytuacjach, kiedy wręcz najważniejszymi imionami miłości są ofiarność i poświęcenie. Kochać wtedy, kiedy jest to łatwe i przyjemne, potrafi nawet notoryczny egocentryk. Prawdziwie kocha dopiero ten, kto trwa w miłości również wtedy, kiedy to trudne.

Głównymi ofiarami miłości byle jakiej, miłości, która mija jak słomiany zapał, są dzieci. Przypomina mi się pięcioletnia dziewczynka, która podczas Mszy świętej dla przedszkolaków wypowiedziała przez mikrofon modlitwę, brzmiącą jak straszne oskarżenie: „żeby każde dziecko miało tylko jednego ta-

Narodzony w rodzinie

Pan Jezus potrzebował tej podstawowej przestrzeni miłości, jaką tylko rodzina może dziecku zapewnić. Jest to tym bardziej godne zauważenia, że przecież Jezus urodził się z dziewiczej Matki i nie miał ludzkiego ojca. Nie godziło się bowiem, żeby Jednorodzony Syn samego Ojca Przedwiecznego miał jeszcze jakiegoś innego ojca. A jednak, przyjąwszy ludzką naturę, Syn Boży urodził się i wychował w pełnej rodzinie. Trudno o większe wywyższenie rodziny, o większe podkreślenie znaczenia rodziny jako podstawowej ludzkiej wspólnoty.

Postawmy sobie parę prostych pytań: W czym dziewicze małżeństwo Józefa i Maryi może być wzorem dla zwyczajnego małżeństwa mężczyzny i kobiety? W czym Święta Rodzina, w której urodził się i wychował sam Syn Boży, może być wzorem dla zwyczajnych ludzkich rodzin?

Otóż jedno o tej Rodzinie wiemy z całą pewnością: że była ona przepelniona Bożą obecnością. Przecież jednym z jej członków był sam Syn Boży, Maryja i Józef zaś – każde z nich z osobna i oboje razem – kochali Boga i byli Mu wierni naprawdę ze wszystkich sił i z całego serca. A tam, gdzie ludzie autentycznie kochają Pana Boga, tam również ich miłość wzajemna jest prawdziwa.

Prawdę miłości małżeńskiej i rodzinnej można poznać po tym, że mąż i żona, rodzice i dzieci, jakby przeni-

Malowidło w Bazylice Matki Bożej na Zatybrzu w Rzymie

tusia i tylko jedną mamusię”. Pomyśleć, ile bólu musiało doświadczyć to dziecko wskutek rozejścia się swoich rodziców, skoro wydobyło z siebie aż tak przejmującą modlitwę.

Stosunkowo niedawno mówił mi ktoś o dziecku, którego ojciec odszedł do innej pani, jak w kącie pokoju mówiło samo do siebie: „Jeżeli tatuś do nas wróci, to będę do niego mówił: tatusiu, tateczku, tatuśku, tatuśku, tato najukochańszy!”. Inne jeszcze dziecko całuje po rękach swojego ojca i z płaczem obiecuje: „Tatusiu, ja już będę grzeczny!”. Biednemu dziecku wydawało się, że rodzice dlatego się rozeszli, ponieważ ono było niegrzeczne. Rzadko się zdarza, żeby rozwód rodziców nie spowodował w dziecku wielkiego duchowego spustoszenia. Dziecku wtedy usuwa się grunt spod nóg, traci poczucie bezpieczeństwa, nieraz ogar-

niam ją niepokoję, że może jest kimś bezwartościowym i to dlatego jedno z rodziców odeszło.

Wiele kryzysów małżeńskich na pewno dałoby się przezwyciężyć, do wielu rozwodów w ogóle by nie doszło, gdybyśmy mieli trochę więcej wyobraźni. Gdybyśmy przynajmniej pomyśleli o tym, jak bardzo naszym rozwo-

dem możemy skrzywdzić nasze rodzone dzieci.

BÓG Z NAMI

Wróćmy do pytania, w czym Święta Rodzina może być wzorem dla zwyczajnych ludzkich rodzin. W rodzinie Józefa i Maryi w najwyższym stopniu wypełniła się obietnica mesjańska, że Bóg chce być naszym Emanuelem, czyli Bogiem z nami. Otóż Bóg chce być Emanuelem we wszystkich rodzinach. Ten, który urodził się w betlejemskiej szopie, niewątpliwie nie wzgardzi żadnym człowiekiem i żadną rodziną, która zechce Go zaprosić do swojego domu i do swojego życia.

On sam powiedział, że gdzie dwoje lub troje zgromadzi się w Jego imię, tam On będzie wśród nich. Taki jest zresztą sens sakramentu małżeństwa, że tych dwoje łączy się w imię Pana Jezusa i pragnie całe swoje małżeńskie i rodzicielskie życie spędzić w przyjaźni z Nim i w oparciu o Jego pomoc. To właśnie dlatego o rodzinie zbudowanej na sakramentalnym małżeństwie mówimy, że jest i powinna być małym Kościołem, Kościołem domowym.

KOŚCIÓŁ DOMOWY

To są bardzo piękne formuły – że Bóg chce być naszym Emanuelem, że rodzina ma być Kościołem domowym, że Pana Jezusa powinniśmy zaprosić do swojego życia i do swojego domu. Jednak nie używajmy tych pięknych formuł w sposób pusty. Spróbuję konkretnie przypomnieć, co to znaczy, że rodzina ma być Kościołem domowym, czyli miejscem obecności Boga w naszym domu.

Otóż po pierwsze: wtedy rodzina jest małym Kościołem, kiedy panuje w niej szacunek dla Bożych przykazań, kiedy jej członkowie naprawdę liczą się

z Bożymi przykazaniami i starają się je zachowywać. Trudno byłoby nazwać małym Kościołem rodzinę skłóconą, w której krzyk jest podstawowym sposobem komunikacji – że już nie będę wspominał o różnych innych sytuacjach deptania Bożych przykazań, jakie zdarzają się w naszych rodzinach.

Po drugie: świątynia to jest takie miejsce, gdzie ludzie się modlą, gdzie również modlą się wspólnie. Jeżeli więc rodzina to mały Kościół, nie może zabraknąć świętych obrazów na ścianach jej mieszkania ani modlitwy, w tym również modlitwy wspólnej. Kiedyś wielkie wrażenie zrobiło na mnie zwierzenie pewnego młodego ojca. Po urodzeniu się pierwszego dziecka postanowili z żoną wspólnie się modlić. „Żeby dla naszego dziecka wspólna modlitwa w rodzinie była pamiętnym zwyczajem” – powiedział mi.

Wreszcie po trzecie: świątynia jest to takie miejsce, gdzie składa się Bogu miłe Mu ofiary. Rzecz jasna, my chrześcijanie znamy tylko jedną ofiarę miłą Bogu – tę, którą złożył na krzyżu Syn Boży Jezus Chrystus, a która uobecnia się podczas każdej Mszy świętej.

To właśnie dlatego dla rodzin katolickich coniedzielną Msza święta stanowi centrum każdego tygodnia. To jej mocą małżonkowie i dzieci, i inni członkowie rodziny, starają się przemieniać swoje codzienne obowiązki oraz niecodzienne kłopoty czy nawet nieszczęścia w ofiarę miłą Bogu.

SILNI BOGIEM

Zakończę odwołaniem się do prymasa Wyszyńskiego. Wciąż na nowo przypominam on polskiemu Kościołowi, że cywilizacja i trwałość narodów zależą od stanu ich rodzin, a fundamentem trwałych i szczęśliwych rodzin jest wiara w Boga. Rodzina albo będzie silna Bogiem – powtarzał ksiądz prymas – albo będzie się pogrążała w coraz to głębszym kryzysie.

Toteż nigdy dość przypominania, że grzesznik może się nawrócić, a to, co złe, może zostać naprawione. W odniesieniu do rodziny znaczy to: Nawet jeżeli w twojej rodzinie zdarzyło się wiele rzeczy złych i właściwie wszyscy jesteście poranieni – przy Waszej dobrej woli i z Bożą pomocą wszystko może zostać naprawione i uzdrowione.

fol. xlv

S kąd się bierze rodzina?

Odpowiedzi udziela Księga Rodzaju: „(...) stworzył mężczyznę i niewiastę. Po czym Bóg im błogosławił, mówiąc do nich: «Bądźcie płodni (...)»” (Rdz 1, 27-28). Zawarty jest w niej plan Boży na małżeństwo jako trwały, heteroseksualny i monogamiczny związek otwarty na potomstwo. Rodzinę stworzył więc Bóg, wywodząc ją z małżeństwa.

Rodzina jest starsza od społeczeństwa i narodu, jest uniwersalna pod względem geograficznym i historycznym. Dlaczego jeszcze nazywamy ją wspólnotą pierwotną?

Wspólnoty funkcjonują wokół jednozącego je celu: czy to partie polityczne, czy stowarzyszenia, fundacje czy grupy kościelne. Ale pierwszą wspólnotą każdego człowieka – tą, która warunkuje jego zaangażowanie w kolejne wspólnoty – jest rodzina, dlatego jest pierwotna. Efekty naszych działań na każdej płaszczyźnie zależą od jakości rodziny, ale uwaga: zbudowanej na trwałym małżeństwie. Nasze życiowe osiągnięcia w dużej mierze zależą więc także od jakości małżeństwa naszych rodziców.

Rodzina to nie dalszy etap rozwoju małżeństwa?

Jan Paweł II zawsze rozgraniczał małżeństwo i rodzinę, bo to różne wspólnoty. Nie ma jednak rodziny bez małżeństwa. Jezus, mimo swej boskiej natury, wzrastał jako człowiek, bez bezpośredniej ingerencji świata nadprzyrodzonego. Wychowali Go Józef i Maryja, których musiała łączyć niezwykła więź – na rozwój osobowości Jezusa wpływ miała przede wszystkim atmosfera domu rodzinnego: miłość do Nie-

foto: arch. prywatne Mieczysława Guzewicza

Boża drużyna

Z **Mieczysławem Guzewiczem**, konsultorem Rady ds. Rodziny KEP, rozmawia Monika Odrobińska

go ze strony Józefa i Maryi, ale także miłość między nimi obojgiem.

Zauważmy, że nie ma sakramentu rodziny, rodzicielstwa czy macierzyństwa; jest tylko sakrament małżeństwa. Sakrament to czynnik otwierający na świat nadprzyrodzony, a na siedem sakramentów tylko ten jeden dotyczy dwojga – zawsze mężczyzny i kobiety. Ta relacja pokazuje, że żyjąc obowiązkami stanu, można dążyć

do doskonałości, czyli zbawienia. Jan Paweł II podkreślał, że małżeństwo powinno prowadzić do zaistnienia rodziny, ale nie powinno się w niej zatracać; musi ono zachować swoją odrębność.

Małżonkowie, którym rodzi się pierwsze dziecko, myślą często, że oto małżeństwo przepoczwarza się w rodzinę. Mówiąc, że rodzina jest najważniejsza, zatracamy wartość małżeństwa. Małżeń-

stwo nie tylko jest czymś innym niż rodzina, ale jest też od niej ważniejsze. Przy całej radości rodzicielstwa i trosce o dzieci nie może zabraknąć rozwijania miłości i jedności małżeńskiej. Jeśli relacje między małżonkami słabną, więdną, a oni się od siebie oddalają, dzieci widzą, że rodziców łączy już tylko potomstwo, ewentualnie kredyt. Nad związkiem należy pracować na każdym jego etapie.

Mieczysław Guzowicz (ur. 1959) – mąż, ojciec, dziadek, doktor habilitowany teologii biblijnej i pastoralnej, konsultor Rady ds. Rodziny Konferencji Episkopatu Polski. Autor wielu książek, artykułów naukowych i popularnonaukowych o tematyce małżeństwa, rodziny, wychowania, ojcostwa, męskości, cierpienia.

Czy warunkiem małżeństwa jako solidnego fundamentu rodziny jest tylko małżeństwo sakramentalne?

Owszem, można stworzyć wartościowy związek, który nie jest oparty na Bogu, ale będzie on trwały do granicy, którą wyznaczają ludzkie możliwości. Jeśli ludzkie cechy i działania łączymy z Bogiem, to to, co człowiecze, możemy podnieść do potęgi entej. W przytoczonym fragmencie z Księgi Rodzaju mowa jest o Bożym błogosławieństwie wobec małżonków, co oznacza konkretne wsparcie w każdym ich doczesnym działaniu.

Uwidaczniają to zwłaszcza kryzysy. Po ludzku mówimy wówczas: „Nie mam już siły walczyć o nasze małżeństwo”, ale człowiek żyjący w związku sakramentalnym może do tego wyznania dodać: „Boże, który jesteś gwarantem naszej relacji, jeśli będziesz nas wspierał, wiem, że ją uratujemy”. Znam wiele małżeństw, które z kryzysu wyszły dzięki takiej postawie choćby jednego ze współmałżonków.

Ponieważ tylko Bóg jest źródłem prawdziwej miłości, to jeśli chcemy, by z natury były w niej nasze dzieci, sami musimy jej doświadczać. Związki cywilno-prawne czy wolne to wybór, ale tylko związek sakramentalny jest wyborem optymalnym. Nie nawrócimy wszystkich na siłę, nie znać to jednak, by wycofywać się z głoszenia Dobrej Nowiny, także o małżeństwie, a to czyni się przez świadectwo.

Czym różni się rodzina od innych wspólnot?

Pierwsze słowa, które Bóg kieruje do ludzi, dotyczą rodziny: „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną” (Rdz 1, 28). Tym, co podkreśla jej wyjątkowość, jest możliwość kreowania nowego życia jako kontynuacji Bożego aktu stwórczego. Małżonkowie wydają owoc w postaci nowego człowieka, który od chwili poczęcia będzie żył wiecznie.

Pierwszym miejscem, w którym realizujemy idee wspólnotowe, jest grono najbliższych. Jeśli Jezus tłumaczy, kim jest bliźni, to mam to odnieść w pierwszej kolejności do współmałżonka i dzieci. A jeśli będę autentycznym bliźnim dla nich, będę nim także dla dalszych członków innych wspólnot.

To rodzina jest ogniwem ciągłości pokoleniowej, ciągłości tradycji i wiary – bez niej nie będzie społeczeństwa, narodu i Kościoła. Swoje istnienie i porządek wspomniane instytucje zawdzięczają właśnie rodzinie, a nie na odwrót – co często próbuje nam się wmówić w celach propagandowych.

Rodzina to był demokratyczny czy hierarchiczny?

I hierarchiczny, i demokratyczny. Środowiska wrogie rodzinie nazywają ją miejscem patriarchalnej dyktatury. A Bóg tak to właśnie wymyślił, że to mężczyzna jest reprezentantem rodziny na zewnątrz, ale także jej liderem duchowym w drodze do zbawienia. Ten obowiązek wynika z jego naturalnych cech: konsekwencji, odwagi, bezkompromisowości w walce o najwyższe wartości. Nie są to cechy dyktatora, ale człowieka odpowiedzialnego.

Jeśli św. Paweł pisze o mężu jako głowie rodziny, może to odstraszać, ale pomyślmy: Chrystusa z kolei nazywamy głową Kościoła. Oznacza to, że On nim kieruje z miłością gotową do najwyższego poświęcenia, jakim jest oddanie życia. To nie przywilej, to odpowiedzialność.

Przywódca rola mężczyzny nie powinna go jednak zamykać na zdanie żony i dzieci. Dojrzały mężczyzna będzie wdzięczny za uwagi na temat jego cech i zachowań. Ideałem mężczyzny jest ten, który wszystkie swoje działania konsultuje z Jezusem, który zresztą też był mężczyzną. Mogą więc sobie porozmawiać jak facet z facetem: krótko i na temat, bez zabarwienia emocjonalnego. Nie zwalnia go to z kreatywności i przedsiębiorczości. A gdy zadaje pytanie: „Co, Jezus, myślisz o tym, byśmy zmienili mieszkanie?”, musi być gotowy na to, że odpowiedzi Jezus udzieli mu przez jego żonę. Kobieta obdarzona jest bowiem intuicją, która odzywa się wtedy, gdy wyczuwa ona zagrożenie. Nie można wykluczać, że w kobiecej intuicji mieszka Duch Święty. Rodzina jest więc połączeniem patriarchatu i demokracji, wówczas tworzy niezwykłą drużynę, dążącą do sukcesów doczesnych i duchowych.

Jakie są idealne warunki do funkcjonowania rodziny?

Bycie w bliskości z Bogiem. Kiedyś rodziny nie miały dostępu do bogatej dziś literatury z dziedziny familiologii, a tym, co je umacniało, były sakramenty, z mał-

żeńskim na czele, i ludowa pobożność, będąca genialnym połączeniem doktryny z codziennością: modlitwami, pieśniami, nabożeństwami. Jeśli Bóg jest na pierwszym miejscu, wszystko inne jest na swoim miejscu. Świadczą o tym powiedzenia: „bez Boga ani do proga”, „jak Bóg da”, „strzeżonego Pan Bóg strzeże”, „Kto z Bogiem, Bóg z nim”.

Niewiele trzeba dać z siebie – tydzień ma 168 godzin, Bóg oczekuje dla siebie tylko jednej z nich. Zdaje się mówić: „daj mi ją, a w pozostałych róbcie co chcecie”. Wie bowiem, że naładowani godziną Eucharystią, możemy czynić tylko dobro. To nie Bogu jest potrzebna ta godzina, ale nam. Podobnie doba ma 1140 minut i tylko jed-

ną minutę trwać może modlitwa małżeńska słowami dziękczynienia z ósmego rozdziału Księgi Tobiasza. To także uświadamia, w jakim kierunku powinno iść małżeństwo.

Jeśli więc mówimy o idealnych warunkach do wzrastania rodziny, są to: modlitwa, codzienny kontakt z Pismem Świętym i łączenie świąt kato-

lickich z obrzędami rodzinnymi, jak śniadanie Wielkanocne, wieczera wigilijna czy obiad po Mszy w święto Wszystkich Świętych.

Czy możliwy jest rozwój jednostki bez rodziny?

Wystarczy spojrzeć na historię ruchów rewolucyjnych, które od rewolucji francuskiej, przez bolszewicką, po neomarksistowską kładą akcent na zniszczenie małżeństwa i rodziny. To warunek konieczny do przejęcia rządu dusz – człowiek pozbawiony rodziny staje się bowiem podatny na manipulacje.

Przypomnę, że sukcesy na wszelkich polach działalności człowieka w dużej mierze zależą od jakości rodziny, w której wzrastał, i jakości małżeństwa jego rodziców. Badania naukowe potwierdzają, że silne osobowościowo jednostki, zdolne do zaangażowania w budowanie innych silnych wspólnot, z państwowymi i kościelnymi włącznie, wyrastają z silnych miłością rodzin. Jakkolwiek górnolotnie brzmi określenie rodziny jako „podstawowej komórki społecznej” czy „największego dobra narodowego”, nie ma w tym przesady. Mądrzy politycy to wiedzą i budując silne państwo, stawiają na silne rodziny. Także mądrzy hierarchowie kościelni wiedzą, że bez rodziny nie będzie Kościoła.

W SKRÓCIE

■ **Pokój na Białoruś.** Na polsko-białoruskim przejściu granicznym w Bobrownikach Chorągiew Białostocka ZHP przekazała Betlejemskie Światło Pokoju wicekonsul Polski w Grodnie Annie Pustuł.

fol. PAP/Michal Zielinski

■ **Dobrowolne okazanie.** Okazanie zaświadczenia potwierdzającego zaszczepienie przeciwko koronawirusowi będzie w kościołach – tak jak i w innych miejscach objętych limitem 30 proc. miejsc – dobrowolne.

■ **Ania w oknie.** W oknie życia w domu sióstr salezjanek w Piotrkowie Trybunalskim znaleziono dziewczynkę, dopiero co narodzoną, bo ze świeżo odciętą pępowiną. Była zawinięta w koc termiczny i koc wełniany. Siostry ochrzciły ją „z wody”, nadając imię Anna. To piąte w tym oknie dziecko, ale pierwsza dziewczynka.

■ **Pokój pożegnań.** W Szpitalu Uniwersyteckim w Bydgoszczy bp Krzysztof Włodarczyk pobłogosławił „pokój pożegnań” przeznaczony dla rodziców oczekujących narodzin dzieci z wadą letalną.

■ **Zmarł o. Krystian Gwóźdźnik** – były przeor klasztoru na Jasnej Górze, były prefekt gości, podejmujący głównie hierarchów kościelnych. Odszedł w wieku 65 lat, w 36. roku kapłaństwa i 42. roku życia zakonnego.

■ **Jakie OZE?** Prezydent Andrzej Duda podpisał nowelizację ustawy o odnawialnych źródłach energii, promującą wykorzystanie ich w formule rozproszonej i obywatelskiej, co przyczyni się do osiągnięcia krajowego celu udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto.

■ **Równi i równiejsi?** Po tym, jak wyszło na jaw, że prowadzący „Fakty” TVN Piotr Kraśko kilka lat jeździł samochodem bez prawa jazdy i ma na koncie wyrok za jazdę bez uprawnień, dziennikarz zamieścił przeprosiny. W ocenie Jacka Żakowskiego dziennikarz nie powinien ponosić konsekwencji zawodowych w tej sprawie. – Wybitni, utalentowani ludzie, jak Piotr Kraśko, są skarbem publicznym – ocenił dla Wirtualnemedia.pl.

fol. PAP/Tomasz Gzell

MISYJNA KOLĘDA

Najuboższym, niepełnosprawnym i zaniebzanym dzieciom z krajów Azji Środkowej – Kazachstanu, Uzbekistanu i Kirgistanu – poświęcona jest tegoroczna akcja polskich Kolędników Misyjnych.

W połowie grudnia do Polski przyleciała kolejna grupa brytyjskich żołnierzy, którzy pomogą naszym mundurowym m.in. w naprawie i budowie tymczasowego ogrodzenia na granicy polsko-białoruskiej.

Prezydent Andrzej Duda wydał postanowienie o zgodzie na pobyt w Polsce do 155 brytyjskich żołnierzy. Wsparcia inżynierskiego i rozpoznawczego może też udzielać do 150 żołnierzy z Estonii.

Do 1 marca w 183 miejscowościach przy granicy z Białorusią obowiązuje zakaz przebywania, z którego wyłączeni są

Od 26 grudnia do 6 stycznia w wielu parafiach będą oni kwestować na rzecz swoich rówieśników. Akcja pomocy dla dzieci w krajach misyjnych prowadzona jest od blisko 30 lat.

BRYTYJCZYCY POMOGĄ

fol. twitter.com/mbiaszczak

mieszkańcy i miejscowi przedsiębiorcy. Zakaz wprowadzono po upływie obowiązywania stanu wyjątkowego.

WALKA O ŻYCIE

Funkcjonariusze Straży Granicznej z placówek w Michałowie i Narewce wspólnie ze strażakami i żołnierzami WOT prowadzili przez kilka godzin akcję ratowniczą. Czworo nielegalnych imigrantów, obywateli Syrii, utknęło na bagnach. Dwie osoby trafiły do szpitala. Z uwagi na niskie temperatury i wyziębienie poszkodowanych akcja ratownicza była walką o ich zdrowie i życie – podkreślili funkcjonariusze. Kluczowe w odnalezieniu migrantów okazały się bezzałogowce rozpoznawcze. – Odgrywa-

cie, drodzy Państwo, wyjątkowo ważną rolę w obecnym czasie, to jest służba, która czuwa nad bezpieczeństwem naszego kraju, ale przede wszystkim nad bezpieczeństwem naszych granic – powiedział przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski abp Stanisław Gądecki w życzeniach bożonarodzeniowych skierowanych do członków Straży Granicznej, Wojska, Policji i Służby Leśnej. Na zdjęciu: patrol Straży Granicznej przy polsko-białoruskim przejściu granicznym w Terespolu.

fol. PAP/Bartłomiej Wójciszczak

fot. Biuro Prasowe PKWP Polska

POLSKIE PACZKI DLA LIBANU

Do mieszkańców Libanu, którzy ucierpieli na skutek wybuchu w porcie w Bejrucie, ale też syryjskich uchodźców z Doliny Bekaa, przekazane zostały paczki żywnościowe zakupione dzięki inicjatywie prezydenta Andrzeja Dudy. Na miejscu przedstawicielom PKWP towarzyszyli ministrowie Bogna Janke i Adam Kwiatkowski.

W ramach Dnia Solidarności z Kościołem Prześladowanym Polska przekazała już potrzebującym mieszkańcom Libanu 600 tys. euro.

Do Kraju Cedrów docierają kolejne transporty z pomocą humanitarną. Życzliwość wojska

pozwoliła przewieźć do Bejrutu m.in. mleko w proszku, leki i środki czystości. Wsparcie uzupełniły środki z rezerwy premiera, które zostały uruchomione z inicjatywy prezydenta Andrzeja Dudy.

O tym, gdzie trafia wsparcie z Polski, decydują miejscowe Kościoły i fundacje, w tym m.in. Fundacja ICARE. Chrześcijanie w Libanie oczekują pomocy z Europy, bo takie wsparcie z krajów muzułmańskich dociera do wyznawców islamu. Łącznie na Bliski Wschód trafi ok. 10 tys. paczek. Każda z nich pozwala pięcioosobowej rodzinie przetrwać trzy tygodnie.

CZAS NA TATĘ

Dzięki współpracy ekspertów z zespołu badawczego Tato. Net powstał Raport STATO'21 (studia i statystyki o ojcostwie). Najważniejszym źródłem szczęścia i satysfakcji życiowej badanych ojców są relacje. Prawie 70 proc. ojców spędza ze swoimi dziećmi powyżej godziny dziennie. Najważniejsze oczekiwania wobec dobrego ojca dotyczą jego obecności emocjonalnej: okazywania czułości, troskliwości, opiekuńczości, dobroci. W porównaniu z wynikami badania STATO'20 widać, że w 2021 r. ojcowie częściej deklarują, że ich stan w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy zmienił się na lepsze. Pozytywne zmiany są dostrzegalne przede wszystkim w obszarze psychiczno-emocjonalnym.

fot. tato.net

TYSIĄCLETNI HUTNIK

Dobiegła końca dwuletnia budowa Muzeum Starożytnego Hutnictwa Świętokrzyskiego im. Mieczysława Radwana w Nowej Słupi. W nowym obiekcie, powstałym w miejscu starego ośrodka z 1960 r., można już oglądać ekspozycję stałą.

fot. PAP/Piotr Polak

■ **Wyższe mandaty.** Od nowego roku wejdą ostrzejsze kary dla sprawców wykroczeń drogowych – od 1 tys. do 30 tys. kary zapłacą łamiący zakaz wyprzedzania; podobną karą lub aresztem zagrożone będzie prowadzenie pojazdu bez uprawnień lub pojazdu niedopuszczonego do ruchu. Za jazdę na podwójnym gazie grozić będzie grzywna min. 3 tys. zł, podobnie za nieustąpienie pierwszemu. Z 10 do 15 zwiększa się maksymalna liczba punktów karnych, które ulegną skasowaniu nie po roku, ale po dwóch latach.

■ Ekspresówka Lecha Kaczyńskiego.

– Porozumienie Centrum nie powstałoby bez Lecha Kaczyńskiego – powiedział prezes PiS Jarosław Kaczyński podczas uroczystości otwarcia obwodnicy Janowa Lubelskiego oraz nadania drodze ekspresowej S19 nazwy Via Carpatia im. Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego. Wicepremier dodał, że to uczczenie dobrego człowieka.

■ W obronie Dmowskiego.

Minister edukacji Przemysław Czarnek skierował list do Dyrektora Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej prof. Jana Żaryna, w którym odniósł się do próby zmiany nazwy ronda im. Romana Dmowskiego w Warszawie. Szef MEiN podkreślił, że jest to krok nie tylko w kierunku zacierania roli i znaczenia ruchu narodowego w dziejach naszego państwa, ale także przykład instrumentalnego i upolitycznionego podejścia do historii.

■ **Katownia Podhala.** Willa Palace, zwana „katownią Podhala”, to miejsce niezwykle ważne dla historii Zakopanego – w czasach okupacji hitlerowskiej mieściła się tam siedziba gestapo oraz więzienie. Powstanie w niej muzeum walki i męczeństwa, które upamiętniać będzie ofiary nazistowskiego terroru. 13 grudnia w Zakopanem budynek dawnego więzienia przekazano na własność Muzeum Tatrzańskiemu.

■ **Zmarł satyryk i polityk.** Tadeusz Ross – aktor, satyryk, były poseł i europoseł PO, a ostatnio radny Koalicji Obywatelskiej w Radzie Warszawy – zmarł w wieku 83 lat.

fot. PAP/Andrzej Grygel

■ **Centrum Kukuczki.** W katowickiej Willi Goldsteinów zaprezentowano zwycięską pracę w konkursie architektonicznym na projekt Centrum Himalajzmu im. Jerzego Kukuczki w Katowicach. W wydarzeniu uczestniczył syn himalaisty Wojciech Kukuczka.

Jacek Karnowski

Stawiamy na aktywność

Ani tego, ani poprzedniego roku nie da się podsumować, nie odwołując się do zmagania zdrowotnych, do walki z koronawirusem. Bo choć pandemia nie jest wojną, to jej skutki są takie, jakie zwykle przynoszą wojny. Świat zmienia się na naszych oczach, niestety, raczej w złą stronę. Procesy, które wcześniej majaczyły na horyzoncie – choćby powrót do globalnego koncertu mocarstw, ignorujących interesy mniejszych państw – teraz gwałtownie przyspieszają. Sama pandemia nie tylko zbiera śmiertelne żniwo, ale również dzieli nas jeszcze bardziej.

Choć już przed pandemią kwestia szczepień wywoływała ogromne, choć niskowe emocje, to jednak poziom napięcia, który towarzyszy debacie wokół sposobów radzenia sobie z zagrożeniem – a więc szczepionek i różnego rodzaju restrykcji – jest dla wielu zaskoczeniem. Pandemia jest przecież faktem, liczne tragedie, dotyczące ludzi wokół nas, nie są jakąś makabryczną inscenizacją, a szczepionki naprawdę radykalnie zmniejszają ryzyko śmierci. Bardzo wielu ludzi nie przyjmuje tego jednak do wiadomości. Czasem mają nawet słuszną intuicję: wokół nas rzeczywiście nie brakuje manipulacji na globalną skalę, dominujące media potrafią kłamać w żywe oczy, a ludzi straszy się czymś po padnie, np. rzekomo nadchodzącą katastrofą klimatyczną. To wszystko prawda. Budowanie szańca i stawianie tak fundamentalnego oporu akurat w kwestii pandemii jest jednak błędem. Jest grubą pomył-

ką. To pułapka, z której trudno wyjść, gdy już raz się weszło na tę ścieżkę, bo internet dostarczy uzasadnienia dla każdej postawy, a świat zdominowany przez rzeczywistość cyfrową stał się w pewnej mierze po prostu nierzeczywisty. Mimo wszystko trzeba próbo-

wać wychodzić. Także po to, by móc skutecznie walczyć z zagrożeniami, które naprawdę przyniosła pandemia, a których nie zwalczy się pustą negacją, dziecinny odwracaniem oczu.

Poważne kryzysy mogą wywrócić ład światowy, ale mogą także wzmocnić dominację

Poważne kryzysy mogą wywrócić ład światowy, ale mogą także wzmocnić dominację tych sił, które już wcześniej rządziły.

tych sił, które już wcześniej rządziły. Tak się stało w przypadku pandemii. Dla lewicy jest to okazja do potężnego „resetu”, do przemodelowania świata w kierunku kolejnej utopii. To się dzieje na naszych oczach, także za pomocą dźwigni klimatycznej, uzasadniającej działania wcześniej niewyobrażalne. Pandemia i klimatyzm mają wiele punktów stykowych: mamy mniej podróżować, mniej konsumować, kontrola nad naszym życiem ma być dużo ściślejsza, a nasze czyny mamy rozpatrywać w świetle nowej etyki, dla której podróż samolotem jest większym grzechem niż złamanie któregoś z przykazań. Wreszcie, dzieci są niemile widziane, bo ludzi na świecie jest i tak zbyt dużo. Do tego dochodzą zerwane więzi społeczne i rodzinne (pandemia izoluje każde z pokoleń) oraz gwałtownie przyspieszona laicyzacja. Całe pokolenie traci szansę na normalną edukację i normalne dzieciństwo. I tak zbyt silny wpływ mediów społecznościowych na dzieci i młodzież zostaje wzmocniony, bo zdalne nauczanie „oddalo” nasze poczucie we władanie kompute-

rów niemal ostatecznie – nawet w tych rodzinach, które wcześniej starały się przed tym bronić. Być może to wszystko nie byłoby takie straszne, gdyby młodych ludzi nie zalewała fala lewicowej ideologii – szalonej i absurdałnej, ale także dramatycznie szkodliwej. Bo jeśli w wieku dojrzewania człowiek jest bombardowany przekazem, który każe mu wątpić w sprawy tak podstawowe, jak jego płeć, to nie można mieć wątpliwości, że liczba ofiar będzie wysoka. Także ofiar śmiertelnych.

Musimy iść drogą środka: pandemia jest faktem i jest bardzo groźna, ale reakcja państwa nie może być przesadna. W wielu krajach zachod-

nich władze i epidemiolodzy zdają się wręcz lubować we wprowadzaniu kolejnych obostrzeń. Celem staje się złapanie wirusa do worka,

co, jak dobrze wiemy, udać się nie może.

Ale tak naprawdę najważniejsze pytanie dotyczy nas samych. Nas, czyli katolików, chrześcijan, tych, którzy Kochają stary świat i ludzkość opartą na rodzinie. Czy jesteśmy w stanie wykrzesać z siebie choć trochę energii i jednak podjąć walkę? Można odnieść wrażenie, że pandemia skutecznie odebrała ludziom dobrej woli chęć do działania, do organizowania innych, do szukania nowych pomysłów i środków. To nawet zrozumiałe, bo zagrożenie życia jest realne, a szok związany z tym, co się stało – tak wielki, że sami jeszcze nie zdajemy sobie z niego sprawy. Ale przecież nie można zrezygnować. Jeśli nie da się działać dziś, trzeba wykucować pomysły na przyszłość. Nigdy dość powtarzania: gdyby chrześcijanie byli tak aktywni i tak wewnętrznie zmotywowani jak lewica, to oni układaliby świat.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci”

Przemyt migrantów

Policjanci z Nowej Soli (lubuskie) podczas nocnej kontroli zatrzymali siedmiu migrantów – sześciu Irakijczyków i Egipcjanina. Przewoził ich autem osobowym obywatel Ukrainy. Migranci w wieku 23–27 lat, zmierzający prawdopodobnie w kierunku Niemiec, zostali przekazani funkcjonariuszom Straży Granicznej, którzy będą prowadzili dalsze czynności wyjaśniające.

Szczepienia jak Auschwitz?

Transparent z hasłem „Szczepienie czyni wolnym” użyty podczas protestu, w którym brali udział posłowie Konfederacji, obraża pamięć ofiar Holokaustu – oświadczyła charge d'affaires ambasady Izraela w Polsce Tal Ben-Ari Yaalon.

Dyskryminacja w edukacji

Instytut Ordo Iuris apeluje do ministra edukacji o podniesienie subwencji oświatowej na rzecz uczniów korzystających z edukacji domowej. Od 2015 r. uczniowie spełniający obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą (edukacja domowa) pozostają niesłusznie pokrzywdzeni rozporządzeniem, które obniżyło przypadającą na nich subwencję oświatową do poziomu zaledwie 60 proc. Pomimo tej regulacji liczba uczniów korzystających z edukacji domowej wzrosła ostatnio do 20 tys.

Pomoc z autobusu

W Krakowie uruchomiono streetbus, w którym schronienie przed zimmem i ciepły posiłek mogą znaleźć osoby bezdomne.

fot. PAP/Tukasz Cegulski

Zdrowych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia

Wiemy, jak zadbać o świąteczną atmosferę i obdarowywać innych przez cały rok. Życzymy Wam, byście mieli odwagę dzielić się dobrem i sami doświadczali życzliwości.

Zdrowych i bezpiecznych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku.

Dziękujemy, że jesteście z nami!

Już od miesiąca można korzystać z aplikacji RM 2.0 w ramach projektu Randka Małżeńska 2.0. Ma ona jeden, konkretny cel: w nowoczesny i dostępny dla każdego sposób pomagać małżeństwom odbudować swój związek.

Ileż to razy wykorzystujemy internet czy aplikacje w naszych telefonach, szukając różnorakiej pomocy: przepisów na potrawy wigilijne, porad lekarskich, internetowych kursów językowych czy adresów, gdzie można przed karnawałem podszkolić się w tańcu.

foto: Priscilla Du Preez/Unsplash

Radek Molenda

Randkowa terapia małżeństw

Gdzie jednak szukamy pomocy, gdy psuje się nam małżeństwo, gdy odczuwamy znużenie w naszym związku, nie umiemy już ze sobą rozmawiać? Jeśli chcemy stawić czoła problemom w naszym małżeństwie, chcemy, by w nim wreszcie coś drgnęło, by na nowo poczuć powiew miłości w naszych związkach – dlaczego także nie zajrzeć do internetu, nie sięgnąć po telefon? Od końca listopada po taką pomoc sięgnęło już ponad tysiąc osób uczestniczących w programie Randka Małżeńska 2.0.

– Jeśli ktoś naprawdę chce coś zmienić w swoim związku, spróbować jeszcze raz odświeżyć, odnowić pewne rzeczy i spojrzeć na swoje małżeństwo z innej perspektywy, jeśli jest otwarty na nowości i szuka pomocy, Randka jest strzałem w dziesiątkę! – mówią Robert i Ula, którzy zdecydowali się zainstalować w swoich smartfonach Randkę Małżeńską 2.0 i realizują krok po kroku program 24 spotkań. – Już widzimy, jak te randki owocują. Zasada małych kroków na rzecz udoskonalania, wzmacniania mojego małżeństwa jest mi bliska, zwłaszcza kiedy

można sobie zrobić kilka dni przerwy, przemyśleć to, co wydarzyło się do tego czasu, a potem w dowolnej chwili wrócić do programu – dodaje Robert.

CZYM JEST RANDKA?

Kiedy w 2010 r. ruszały pierwsze, organizowane przez Domowy Kościół diecezji warszawsko-praskiej Samochodowe Randki Małżeńskie, wzięło w nich udział kilkanaście tysięcy par małżeńskich. Po obejrzeniu przygotowanych w formie prezentacji warsztatów pary rozmawiały ze sobą na ważne dla nich tematy najczęściej właśnie w samochodzie, bez dzieci i innych domowników, gdzie nikt im nie przeszkadzał. – Już to pozwoliło nam na zorientowanie się, czego ludzie oczekują, z czym mają najwięcej problemów w swoich małżeństwach oraz jaka forma pracy nad swoim związkiem jest dla nich najwygodniejsza. To pozwoliło

nam wyciągać wnioski i ewoluować – wspominają twórcy Randki Małżeńskiej.

Metodę dopracowywano. Pojawiały się coraz lepiej przygotowywane materiały

multimedialne, nowi prowadzący – znani i uznani terapeuci rodzinni, duszpasterze rodzin, autorzy książek o tematyce małżeńskiej i rodzinnej. Doskonalono także – by promować aktywność na rzecz samodoskonalenia i rozwoju małżeństw – formy pracy z wykorzystaniem mediów społecznościowych. Rok temu ruszyła interdyscyplinarna strona internetowa www.randkamalzenska.pl oraz pierwsza mobilna aplikacja na telefon Randka Małżeńska, którą pobrało ponad 5 tys. osób.

W listopadzie br. zaprezentowano aplikację RM 2.0, będącą rozszerzeniem oraz zintensyfikowaniem aplikacji poprzedniej. Jej celem, jak i wcześniejszych projektów, jest przywrócenie małżonkom wiary, że mogą, często już kolejny raz, powalczyć o swoje małżeństwo, rodzinę. A dla par zamierzających zawrzeć związek małżeński tym celem jest zdobycie odpowiednich narzędzi do budowania trwałych relacji.

METODA

Ludzie spędzają ze smartfonem w rękę codziennie mnóstwo czasu – w celach służbowych, zawodowych, towarzyskich. Z pewnością znajdują też około dziesięć minut na co dzień, by z niego korzystać dla do-

Tyle czasu spędzamy ze smartfonem. Dlaczego nie przeznaczyć kilkunastu minut dziennie w celu doskonalenia swojego związku?

bra swojego związku – przekonują twórcy RM 2.0.

Metoda korzystania z programu jest prosta. Po uruchomieniu aplikacji (szczegóły techniczne są opisane na stronie Randki) proponowany jest warsztat do obejrzenia we dwoje jako wprowadzenie, po czym przechodzi się do realizacji programu 24 spotkań podzielonych na cztery cykle tematyczne. Dotyczą one odpowiednio: małżeńskiej komunikacji, hierarchii wartości i celów, pogłębienia więzi i w końcu przebaczenia oraz budowania duchowości małżeńskiej.

W każdym cyklu małżonkowie czy narzeczeni przez pięć dni realizują, każdy osobno, proponowany przez aplikację plan według schematu: „widzieć, oceniać, działać” – w myśl zasady POZNAJĘ swoje problemy, NAZYWAM je, podejmuję walkę i DZIAŁAM. A po pięciu dniach pary spotykają się na bardzo ciekawie moderowanej randce małżeńskiej zamykającej dany cykl. Wspólnie wykonują zaproponowane ćwiczenia i rozmawiają na ich temat.

Dużym atutem aplikacji jest możliwość zatrzymania się, jeśli zdarzy się nieprzewidziane wydarzenie, np. choroba dziecka, i przez krótki czas nie sięgamy po RM 2.0. W dowolnej chwili możemy pracować z Randką zawiesić i potem wrócić do niej od miejsca zatrzymania się, ale też cofnąć się do dni poprzednich w celu utrwalenia proponowanych treści. Tak więc każdy sam wyznacza sobie tempo pracy. Codziennie także otrzymujemy bonus: nagranie, w którym kluczowy problem danego dnia przedstawiany jest z perspektywy psychologa i teologa.

DLA KOGO?

W Randce Małżeńskiej 2.0 i całym projekcie (warsztat multimedialny, strona internetowa, aplikacja) mogą wziąć udział wszyscy zainteresowani. – Mówimy tyle o pandemii, ale mamy nie od dziś także pandemię rozwodów. Chcieliśmy dać antidotum, lekarstwo na kryzys małżeński, który dotyka nas z każdej strony. Projekt ten może być swoistą nawigacją po złożonych relacjach między małżonkami i pomaga poprawić relacje nie tylko ze współmałżonkiem, ale także z dziećmi – zachęca Artur Kołaczek ze Stowarzyszenia Diakonia Ruchu Światło-Życie, koordynator projektu. Program nie ma daty końcowej, można więc włączyć się w każdej chwili, a także zapropionować tę aplikację rodzinie, przyjacielom i znajomym. Warto powalczyć o swój związek, zwłaszcza że niewiele potrzeba: kilkanaście minut dziennie z telefonem, z którym i tak niemal się nie rozstajemy. A tak wiele można zyskać!

Pielegnujcie swoje relacje z aplikacją:

randka małżeńska

Więcej
o naszym
projekcie
na stronie:

2.0

Projekt dofinansowany w konkursie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej
„Po pierwsze Rodzina!” na rok 2021

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Po pierwsze
Rodzina!

AGENCJA MINISTRA RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
I PIERWSZE RODZINA! NA ROK 2021

Organizatorem projektu

jest Stowarzyszenie Diakonia Ruchu Światło-Życie,
laureat wyłoniony w konkursie Ministerstwa Rodziny
i Polityki Społecznej
„Po Pierwsze Rodzina!”.

Wszystkie informacje o Randce Małżeńskiej 2.0 (w tym instrukcja,
jak realizować program i jak zainstalować aplikację RM 2.0),
o jego prowadzących i proponowanych treściach znajdują się
na stronie www.randkamalzenska.pl.

Piotr Kościński

Choć przed bazyliką Narodzenia stoi wielka choinka z gwiazdą na szczycie, Betlejem świeci pustkami.

potrwa – powiedziano tygodnikowi „Idziemy” w palestyńskim Ministerstwie Turystyki. – W tym roku będzie pewno zupełnie inaczej niż w minionych latach. W normalnych warunkach Betlejem zapełniało się ludźmi. Wiele szło nawet pieszo z Betlejem do Starego Miasta w Jerozolimie, kończąc swą wędrówkę w bazylice Grobu Świętego – usłyszeliśmy.

W KOLEJCE DO BAZYLIKI

Betlejem, miasto liczące trzydzieści tysięcy mieszkańców, położone jest zaledwie dziesięć kilometrów na południowy wschód od Jerozolimy. Podróżujący tu indywidualnie pielgrzym lub turysta wsiadał zazwyczaj w arabski autobus na dworcu znajdującym się tuż przy Bramie Damasceńskiej jerozolimskiego Sta-

w okolice bazyliki Narodzenia – ale po co? Znacznie lepiej iść na piechotę, choć jest to kawałek drogi. Ale drogi wartej zobaczenia.

Idąc wąską kamienną ulicą, mija się dziesiątki sklepów. Całe ich mnóstwo oferuje pamiątki, różańce, krzyże z drzewa oliwnego, obrazki, szopki, figurki oraz inne lokalne dewocjonalia. Są też flagi palestyńskie lub koszulki z napisami „Tu jest Palestyna”. Bo wszyscy sprzedający – chrześcijanie lub muzułmanie – są Palestyńczykami i podkreślają, że ich kraj to nie Izrael.

I wreszcie plac przed bazyliką Narodzenia. Świątynia to potężna, stara, kamienna budowla, z jednej strony łącząca się z nowszym, katolickim kościołem św. Katarzyny. Zazwyczaj im bliżej bazyliki, tym większe są tłumy;

Opustoszałe Betlejem

Kościół na Polu Pasterzy

fol. xtz

To już kolejny rok z rzędu; poprzednio wynikało to z ogólnych obaw władz izraelskich związanych z pandemią koronawirusa, a obecnie powód jest jeszcze bardziej konkretny: nowa jego mutacja – Omikron. Pielgrzymi czy turyści z zagranicy nie mogą wjechać na terytorium Izraela, a więc i Autonomii Palestyńskiej, gdzie znajduje się miejsce narodzenia Chrystusa.

Gdy ten numer tygodnika „Idziemy” od dawany był do druku, wiadomo było na pewno, że zakaz będzie obowiązywać co najmniej do 29 grudnia.

– Osoby podróżujące z zagranicznymi paszportami nie mogą do Betlejem przyjeżdżać. Na razie nie wiadomo, jak długo to

rego Miasta. Droga jest dość prosta, trzeba jednak przekroczyć granicę między Izraelem i Autonomią Palestyńską, czyli minąć długi i wysoki mur oddzielający oba terytoria. Gdy jedzie się do Betlejem, kontrola izraelska jest symboliczna; w drodze powrotnej bywa skrupulatna, a w każdym razie wszyscy muszą pokazać swoje paszporty lub inne dowody tożsamości. Palestyńczycy nie mogą wjechać do Jerozolimy bez specjalnych zezwoleń, chyba że są obywatelami Izraela.

Na miejsce dojeżdża się szybko. Po tem można wziąć taksówkę, która dowiezie

w kolejce do wejścia trzeba czekać, w środku również. Przechodzi się mierzającą zaledwie 120 cm wysokości Bramę Pokory, by cierpli-

Mieszkańcy Betlejem, którzy utrzymywali się wyłącznie z ruchu pielgrzymkowego, są dziś zdesperowani.

wie oczekiwać na swoją kolej – i słuchać różnorodnych głosów przewodników stojących obok siebie grup. Po kilku godzinach, idąc krok po kroku, dociera się do schodów prowadzących do Groty Narodzenia, by

wejść do samej groty, miejsca niezwyklego, robiącego ogromne wrażenie. Pod ołtarzem znajduje się srebrna gwiazda, mająca wskazywać miejsce narodzin Chrystusa. Część groty, w tym ołtarz i gwiazda, pozostaje pod opieką

fot. xhz

Miejsce narodzenia Chrystusa

Kościół prawosławnego, a część pod opieką katolików.

DWA POŁA PASTERZY

Z bazyliki trzeba wyjść szybko, bo tłum wchodzących napiera. A po wyjściu się okazuje, że jest jeszcze wiele innych miejsc, w których po prostu trzeba być. Najbliższe to Grota Panny Maryi, zwana Grotą Mleczną. To tu miała przez jakiś czas mieszkać Święta Rodzina i przygotowywać się do ucieczki do Egiptu. Według podań palestyńskich gdy św. Józef ponaglał Maryję, kilka kropel mleka miało spaść na skałę, zabarwiając ją na białą. I faktycznie, grotta jest cała biała – a tworzący ją tuf wysyłano sproszkowany do Europy i Bizancjum jako relikwie już w VI w. W okolicznych sklepikach można kupić obrazki ukazujące Maryję karmiącą Chrystusa.

Bazylika i Grota Mleczna położone są na dość wysokim wzgórzu. Zejście z niego jest dość strome; idąc w dół, trafia się do zwykłego palestyńskiego miasta. To Bejt Sahur, miejscowość licząca piętnaście tysięcy osób. Trzeba bardzo uważać na drogowskazy do dwóch Pół Pasterzy: prawosławnego (oznaczonego na drogowskazach literą „E”) oraz katolickiego (oznaczonego literą „W”). Oddalone są od bazyliki o mniej więcej dwa i pół kilometra.

„E” to Pole wschodnie, a więc prawosławne. W 1820 r. mnisi prawosławni otrzymali korzystny dla nich dekret sułtański, na mocy którego władca Turcji przekazał ten teren Kościołowi prawosławnemu. Powstała tu wówczas świątynia, do której włączono fragmenty dawnych ruin. Znajdują się w niej groby, uważane za miejsca pochówku pasterzy, którzy pokłonili się Dzieciątku Jezus. Prawie kilometr dalej znajduje się młodsze sanktuarium („W” – zachodnie), należące do katolików. Już w IV w. uważano je za miejsce objawienia

anioła, który przekazał pasterzom wiadomość o narodzeniu się Jezusa. Właśnie wtedy zbudowano tu klasztor o nazwie Poumerion (pastwisko). Od dawna już nie istnieje; na katolickim Polu Pasterzy, w środku pięknego ogrodu, znajduje się dziś niewielki kościół, mający wyglądem przypominać pasterski namiot.

IZRAEL WALCZY Z PANDEMIA

Teraz w Betlejem i Bejt Sahur jest zupełnie inaczej niż przed pandemią. Izrael bardzo zdecydowanie walczy z koronawirusem. W sierpniu br. odnotowywano w tym kraju nawet 11 tys. zakażeń dziennie; potem ich liczba zmalała. Obecnie wynosi kilkaset dziennie, a łączna liczba zakażonych (zarówno we własnych domach, jak i szpitalach) to około 6 tys. osób. Intensywnie prowadzono program

szczepień – 62 proc. ludności jest w pełni zaszczepione. Wypada przy tym zauważyć, że w dwóch grupach z różnych powodów poziom zaszczepienia jest niski. Pierwsza to Arabowie, a druga – ortodoksyjni Żydzi. Trudną sytuację widać na terytorium Autonomii Palestyńskiej. Tu zresztą liczba zakażeń jest proporcjonalnie większa niż w Izraelu, a odsetek zaszczepionych niższy, sięga zaledwie 33 proc.

Wobec spadku liczby zakażeń przywrócono podróże do Izraela, ale Omikron przeraził władze tego kraju. „The Times of Israel” pisał, że Ministerstwo Zdrowia informowało o około 70 przypadkach zarażenia tą mutacją koronawirusa i o kilkudziesięciu innych, prawdopodobnych. Niestety, możliwe jest, że Omikron wymknął się spod kontroli. I jeden z czarnych scenariuszy mówi, że w kraju dojdzie do 15 tys. zakażeń dziennie. Porównując z Polską, to tak, jakby u nas było ich blisko 60 tys. Stąd zaostrożenia, zakazy lotów samolotów z wielu krajów, wreszcie – zakaz przyjazdu osób nie będących obywatelami Izraela. A do Autonomii Palestyńskiej, a więc i do

Betlejem, można się dostać jedynie poprzez izraelskie punkty graniczne.

– Zarówno bazylika Narodzenia, Grota Mleczna, Pole Pasterzy, jak i inne miejsca wcześniej wypełnione tłumami pielgrzymów i turystów dziś świecą pustkami – powiedziała tygodnikowi „Idziemy” s. Szczepana z Domu Pokoju w Betlejem. – Podobnie hotele, sklepy z dewocjonaliami i inne miejsca odwiedzane przez ludzi z całego świata. Mieszkańcy Betlejem, którzy utrzymywali się wyłącznie z ruchu pielgrzymkowego, są zdesperowani i nie widzą sensu życia, gdyż nie są w stanie utrzymać swoich najbliższych. Próbuja szukać innych możliwości zapracowania na chleb, lecz najczęściej kończy się to niepowodzeniem. My staramy się ich wspierać, dając pracę poprzez wysyłanie dewocjonalistów, zwłaszcza różańców, do polskich parafii, a te, dzięki życzliwości księży proboszczów i zaangażowaniu wielu dobrych ludzi, rozprowadzają je wśród wiernych. Muszę przyznać, że Polacy są naprawdę bardzo wrażliwi i ofiarni. Jeśli chodzi o uroczystość Bożego Narodzenia, to jak w poprzednich latach trudno było się dostać do bazyliki na pasterkę czy na bożonarodzeniową Eucharystię do Groty Narodzenia, tak teraz jest zupełnie pusto – dodaje s. Szczepana.

OD REKORDU DO DRAMATU

W roku 2019, a więc przed pandemią, do Betlejem przybyło rekordowe 1,9 miliona osób. Ale 2020 r. zmienił wszystko.

– Nie było żadnej pracy. Tylko kilka osób przyjechało na Boże Narodzenie, głównie ludzie tu mieszkający – mówił „The Times of Israel” Elias al-Arja, właściciel Hotelu Bethlehem, położonego blisko bazyliki Narodzenia. Gdy teraz zbliżał się sezon świąteczny, wszyscy mieli nadzieję, że sytuacja się zmieni, ponieważ tysiące cudzoziemców zarezerwowało miejsca w hotelach. Co prawda nie tylu, ilu pojawiano się przed pandemią, ale przynajmniej była szansa na jakieś funkcjonowanie. Teraz ta szansa zgasła.

– Pięćdziesiąt procent naszej gospodarki już się zatrzymało – mówił Anton Salman, burmistrz Betlejem.

Autonomia Palestyńska nie ma środków, by wspierać rodzime biznesy. Co najwyżej oferuje ulgi podatkowe lub szkolenia w celu zmiany pracy. Palestyńskie Ministerstwo Turystyki apeluje do rodaków żyjących w innych częściach autonomii lub Izraela, by przyjechali choć na dzień lub dwa. Pomagają też różne organizacje i instytucje z zagranicy. Być może trzeba się zastanowić, czy i jak my moglibyśmy pomóc mieszkańcom Betlejem, by to miasto, tak ważne dla katolików i w ogóle wszystkich chrześcijan, przetrwało.

Chcących pomóc mieszkańcom Betlejem, zachęcamy do kontaktu z Domem Pokoju, prowadzonym przez polskie siostry elżbietanki: www.facebook.com/dombetlejem

Marek Jurek

Rok Bidena

Chętniej słuchamy dobrych wiadomości, ale najczęściej to złe bardziej nas mobilizują do myślenia i działania. Zmiana na stanowisku prezydenta Stanów Zjednoczonych jest dla Polski zdecydowanie niekorzystna, ale będzie mieć oczywisty wpływ na nasz kraj i nasze geopolityczne otoczenie. Sprawy wielkich mocarstw mają bowiem znaczenie globalne, czasami nawet wtedy, gdy są to rozstrzygnięcia wewnętrzne.

I tak jest z Bidenem. Jego wybór oznaczał najpierw radykalny zwrot w kwestii praw podstawowych. Administracja Trumpa angażowała się wyraźnie po stronie prawa do życia, choć prowadziła konformistyczną politykę wobec roszczeń homoseksualnych. Biden zupełnie odwrócił politykę w pierwszej sferze, zradycyzował w drugiej. Krótko po swym wyborze odwołał politykę z Mexico City, czyli zasadę niefinansowania przez Stany Zjednoczone zagranicznych organizacji powiązanych w jakikolwiek sposób z praktykami aborcyjnymi. Tak działali też poprzedni prezydenci z Partii Demokratycznej. W sprawach gender poszedł jeszcze dalej. Już w kampanii wyborczej mówił, że „transpłciowa równość jest wiodącą kwestią praw obywatelskich naszych czasów”, więc „nie ma miejsca na kompromis, gdy idzie o podstawowe prawa człowieka”. Zaraz więc po swym wyborze ustanowił „prawo człowieka” zezwalające

chłopcom na wstęp do szkolnych ubikacji dla dziewcząt. Oczywiście nie wszystkim, ale tym, którzy przed wejściem zadeklarują się jako dziewczęta.

Biden z kolei deklaruje się jako katolik, choć od lat kontestuje podstawowe katolickie zasady etyczne. Może się za to powoływać na sympatię Ojca Świętego, co w szerszym odbiorze ma większą wagę niż zawiłości polityki. Papież w czasie kampanii wyborczej odmówił przyjęcia Mike’a Pompeo, sekretarza stanu poprzedniego prezydenta, co zostało powszechnie odebrane jako akt niechęci wobec Donalda Trumpa. Nie bez znaczenia była tu pewnie również polityka samego Pompeo, który krytykował porozumienie zawarte między Watykanem a komunistycznymi Chinami. Zaraz po wyborze Biden otrzymał gorące gratulacje od Franciszka, co miało charakter nie tylko kurtuazyjny, gdyż trwała jeszcze kampania wyborcza o dwa ważne miejsca w Senacie, potrzebne demokratom do skonsolidowania liberalnej większości. I wreszcie niedawna wizyta Bidena w Watykanie też była istotna dla nowego prezydenta i jego obozu, skoro Sąd Najwyższy rozpoczyna właśnie rozpatrywanie konstytucyjności ustaw, mogących skutkować rewizją orzecznictwa wymierzonego w prawo do życia.

W innych sprawach Biden nie był już tak wojowniczy, jak w forsowaniu ubikacji dla dziewcząt. Nawet ci, którzy akceptowali wycofanie się Amerykanów z Afganistanu, uznali, że nie był to odwrót, ale ucieczka. Nowy prezydent zrewidował też politykę wobec Nord Stream 2, uchylając sankcje, którymi Trump obkładał europejskie przedsiębiorstwa współpracujące z tą rosyjsko-niemiecką inwestycją. Tak więc rewolucja postępuje, a Ameryka się cofa.

Zgubiony przez miłość?

Nie milkną echa sprawy byłego już metropolity Paryża abp. Michela Aupetita, którego oddanie się w listopadzie br. do dyspozycji papieża zostało przez Franciszka przyjęte jako dymisja.

Poszło o artykuł w tygodniku „Le Point”, gdzie sugerowano abp. Aupetito- wi m.in. utrzymywanie przed dziesięć laty intymnych relacji z kobietą. Nie znaleziono w tej sprawie jakichkolwiek dowodów winy abp. Aupetita, jednak papież – jak sam stwierdził – złożył go, wskutek roznoszących się plotek, „na ołtarzu nie prawdy, ale hipokryzji”.

Na sprawie abp. Aupetita postanowił pozerować „Paris Match”, wrzucając na początku grudnia w media społecznościowe „ekskluzywny” film

będący wynikiem śledzenia przez dziennikarzy hierarchii na każdym kroku. Film ma tytuł „Arcybiskup Aupetit, zgubiony przez miłość”, a zgubienie to – jak widzimy na filmie – polega na zarejestrowanej „gdzieś w Yvelines” sytuacji: abp Aupetit wychodzi z baru, a za nim kobieta. Wychodzą, uśmiechając się do siebie – bez uścisków, trzymając się za ręce itp. Następnie oboje wsiadają do samochodu, odjeżdżają. I tyle. Do filmu dodane jest zdjęcie, na którym rozmawiają, spacerując, i niewybredny komentarz, że abp Aupetit kłamałby, gdyby ukrywał swoje związki z kobietami.

Ataki na byłego metropolity Paryża nie są niczym nowym, zważywszy na jego otwartą krytykę, w imieniu Kościoła, m.in. antykoncepcji i in vitro. Z tytułem o jego „zagubieniu przez miłość” można też się zgo-

dzić, gdyby nie traktować – jak „Paris Match” – miłości jedynie w kategoriach łamania szóstego przykazania Dekalogu. Swoją drogą, Laetitia Calmeyn, którą widzimy na filmie, 46-letnia belgijska teolog, dziewica konsekrowana i wykładowca na Wydziale Notre-Dame w Kolegium Bernardynów, zapowiedziała złożenie pozwu w sądzie przeciwko „Paris Match”. Tym razem chodzi jednak o coś więcej niż nazwanie rzeczy po imieniu i sprawiedliwość.

Słusznie pod filmem – wizytówką dziennikarstwa „Paris Match” – przeczytamy niemal wyłącznie krytyczne komentarze internautów. Jedni reagują zdumieniem i oburzeniem, zastanawiając się, jak bardzo francuskie dziennikarstwo zeszło na psy. Inni pyta-

ją: „sortir au restaurant et se promener avec quelqu’un, c’est vraiment critiquable?” (wyjść do restauracji i pospacerować z kimś – to naprawdę godne krytyki?). I to pytanie wydaje się najważniejsze!

Laetitia Calmeyn pyta, i warto pytać razem z nią: Czy w Kościele i w oczach świata nie do pomyślenia jest relacja między mężczyzną i kobietą przeżywana w przyjaźni? Czy gdyby abp Aupetit wychodził z baru z mężczyzną, księdzem – to byłoby w porządku?

Z kimkolwiek by abp Aupetit z tego baru wyszedł, z kimkolwiek wsiadł do samochodu – byłby czemuś winny. Czy zgubiła go miłość wyrażająca się w dostępności dla innych, czy to nas gubi lęk przed idiotycznymi osądami i poprawnością polityczną, niszczący nasze wszelkie relacje i przyjaźnie?

Radek Molenda

Czy w Kościele i w oczach świata nie do pomyślenia jest przyjaźń między mężczyzną i kobietą?

Prawdziwe światło

**ks. Stefan
Moszoro-Dąbrowski**

W świecie pogańskim rozwinął się kult boga Słońca, *Sol invictus*. Choć słońce wstawało codziennie, wiadomo było, że nie oświeci całej rzeczywistości; jego promień nie przeniknie mroków śmierci, gdzie ludzkie oko zamyka się na jego światło. Chrześcijanin, świadomi, jak wielki horyzont otwiera przed nimi wiara, nazywali Chrystusa prawdziwym słońcem, którego promienie dają życie.

Człowiek, zamiast przyjąć to światło, często woli czcić bożka. Jest to wygodne, bo nie ma niebezpieczeństwa ewentualnego powołania, które wymagałoby wyrzeczenia się własnego poczucia bezpieczeństwa, ponieważ bożki „mają usta, ale nie mówią” (Ps 115, 5). W ostateczności bożek jest pretekstem do tego, by postawić samych siebie w centrum rzeczywistości, adorując dzieło własnych rąk czy realizując własne zachcianki. Tą drogą, skoro traci się zasadnicze ukierunkowanie, człowiek gubi się w wielorakości pragnień. Bałwochwalstwo staje się politeizmem, poruszaniem się bez celu od jednego pana do drugiego... Nie wskazuje jednej drogi, lecz wiele szlaków, które

nie prowadzą do wyraźnego celu, ale raczej tworzą labirynt. Kto nie chce zawierzyć się Bogu, zmuszony jest słuchać głosów wielu bożków, wołających do niego: „zdać się na mnie!”.

Dziś, kiedy mówimy o świetle wiary w Chrystusa, spotykamy zastrzeżenie, że takie światło mogło wystarczyć starożytnym społeczeństwom, ale nie jest potrzebne w nowych czasach, kiedy człowiek stał się dojrzały i szczyty się światłem swego rozumu. Wierzenie rzekomo przeciwstawia się poszukiwaniu, pomniejsza zasięg ludzkiej egzystencji, pozbawiając życie nowości i przygody. Wiara stanowiłaby więc iluzję światła, utrudniającą drogę ku przyszłości. Wielka narracja ogranicza wolność, a więc lepiej jej nie poszukiwać. „I tak człowiek zrezygnował z poszukiwania wielkiego światła, by zadowolić się małymi światełkami,

które oświecają krótką chwilę, ale są niezdolne do otwarcia drogi” (Franciszek, *Lumen fidei*). A gdy brakuje mocnego światła, wszystko staje się niejasne, nie można odróżnić dobra od zła, drogi prowadzącej do celu od drogi, na której błądzimy bez kierunku.

Wiara w Jezusa, Syna Bożego narodzonego w Betlejem, ma zdolność oświecenia całego życia człowieka. Nie pochodzi ona od nas samych, rodzi się w spotkaniu z Bogiem żywym, który nas

wzywa i ukazuje nam swoją miłość, na której możemy się oprzeć, by budować życie. Przemienieni przez tę miłość, otrzymujemy nowe oczy, doświadczamy, że w wierze zawarta jest wielka obietnica pełni. „A światłość w ciemności świeci i ciemność jej nie ogarnęła” (J 1, 5).

I

**Wiara w Jezusa,
narodzonego
w Betlejem, ma
zdolność oświecenia
całego życia
człowieka.**

Wypełnił wszystko!

**Magdalena
Wołochowicz**

Kiedy przychodzi święta Bożego Narodzenia, myślę o cudzie przyjścia Pana Jezusa na ziemię. To, co mnie zachwyca, gdy choć na chwilę się nad tym zatrzymam, to starotestamentowe proroctwa zapowiadające przyjście Mesjasza. Pan Jezus wypełnił je wszystkie bardzo precyzyjnie.

Proroctw tych jest dużo, więc skupmy się tylko na kilku z nich.

Po pierwsze, Mesjasz miał pochodzić z pokolenia Judy, z rodu Dawida, z rodu Jessego. Mówi o tym m.in. Księga Rodzaju: „Nie zostanie odjęte berło od Judy ani laska pasterska spośród kolan jego, aż przyjdzie ten, do którego ono należy, i zdobędzie posłuch u narodów!” (Rdz 49, 10) – słowa z samego początku Bi-

blii, ogłoszone prawie 2000 lat (!) przed Chrystusem. Inny fragment także to potwierdza: „Oto nadejdą dni – wyrocznia Pana – kiedy wzbudzę Dawidowi Odrośl sprawiedliwą. Będzie panował jako król, postępując roztropnie, i będzie wykonywał prawo i sprawiedliwość na ziemi” (Jr 23, 5) – słowa napisane ok. 600 lat przed Chrystusem. Oraz: „I wyróżnie różdżka z pnia Jessego, wypuści się odrośl z jego korzeni. I spocznie na niej Duch Pański, duch mądrości i rozumu, duch rady i męstwa, duch wiedzy i bojaźni Pańskiej” (Iz 11, 1-2) – zapowiedź z ok. 700 lat przed narodzeniem Chrystusa.

Te proroctwa wypełnił się w pełni. A możemy przeczytać o tym m.in. w Ewangelii Łukasza, w opisie rodowodu Jezusa.

Po drugie, Mesjasz miał narodzić się z dziewicy i być Bogiem. Prorok Izajasz po-

wiedział: „Dlatego Pan sam da wam znak: Oto Panna pocznie i porodzi Syna, i nazwie Go imieniem Emmanuel” (Iz 7, 14). Wypełnienie wiadać w historii powołania Maryi, która była dziewicą: „Oto poczniesz i porodzisz Syna, któremu nadasz imię Jezus. Będzie On wielki i będzie nazywany Synem Najwyższego, a Pan Bóg da Mu tron Jego praojca, Dawida” (Łk 1, 31-32).

Po trzecie, Mesjasz miał się urodzić w Betlejem. Prorok Micheasz mówi ok. 700 lat przed Chrystusem: „A ty, Betlejem Efrata, najmniejsze jesteś wśród plemion judzkich! Z ciebie mi wyjdzie Ten, który będzie władał w Izraelu, a pochodzenie Jego od początku, od dni wieczności” (Mi 5, 1). Spełnienie proroctwa widzimy np. w Ewangelii Mateusza: „Gdy zaś Jezus narodził się w Betlejem w Judei za panowania króla Heroda, oto

Mędrcy ze Wschodu przybyli do Jerozolimy” (Mt 2, 1).

Po czwarte, Mesjasz miał urodzić się jako dziecko i wprowadzić pokój. Prorok Izajasz zapowiadał: „Albowiem Dziecię nam się narodziło, Syn został nam dany, na Jego barkach spoczęła władza. Nazwano Go imieniem:

Przedziwny
Doradca, Bóg
Mocny, Od-
wieczny Ojciec,
Książę Poko-
ju. Wielkie bę-
dzie Jego pano-
wanie w pokoju
bez granic na

**Mesjasz narodził
się jako dziecko,
a potem dzięki
ofierze na krzyżu
przyniósł pokój.**

tronie Dawida i nad Jego królestwem, które On utwierdzi i umocni prawem i sprawiedliwością, odtąd i na wieki” (Iz 9, 5-6).

I to także się wypełniło. Mesjasz narodził się jako dziecko, a potem dzięki ofierze na krzyżu przyniósł pokój.

Jezus wypełnił wszystko. Jezus jest wyczekiwany Mesjaszem, a do tego wróci ponownie!

I

Złe słowo

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Czy jest możliwe, że nieszczęścia, jakie spadają na pewną rodzinę, są spowodowane przez wypowiedziane przez kogoś złe słowo? Zawsze byłam nastawiona sceptycznie, gdy chodzi o wiarę w przekleństwa, ale jak patrzę na tę rodzinę, to mam wrażenie, że ilość nieszczęść, jakie ją dotykają, jest niezwykła. Może modlitwa o uzdrowienie byłaby tutaj pomocna?

Bóg jest jeden. I to On rządzi światem. Daje ludziom wolność. Oni w ramach tej wolności mogą wybrać błogosławieństwo albo przekleństwo. Jeśli wybiorą błogosławieństwo, życie według Ducha, według planu Bożego, nie podlegają przekleństwu. Owszem, jak mówi Psalm 34, liczne są nieszczęścia, które cierpią sprawiedliwi, ale Pan ich ze wszystkich wybawia. Wszystko się kończy dobrze u ludzi, którzy wybierają błogosławieństwo Najwyższego. Przekleństwo nie dotyczy więc osób prawych. Ptak nie może usiąść na gałęzi, której nie ma. Przekleństwo nie może spaść na człowieka czy na rodzinę, która nie zawiniła, jest w stanie łaski uświęcającej, poddała łasce spowiedzi i pokucie swoje życie.

Jeśli jednak wspomniana przez Panią rodzina doświadcza dolegliwości o nieprzeciętnym nasileniu, warto spytać:

czy nie działa tu przekleństwo? Czasem zdarza się choroba, która zadziwiająco nie ustępuje, mimo starań lekarzy i dobrych rokowań. Domowe plagi niczym w Egipcie: żaby, komary, muchy, wrzody, pomór zwierząt wskazują na przekleństwo, jeśli mimo wykorzystania współczesnej techniki i zastosowania chemii są jakby nie do usunięcia. Przejawem przekleństwa mogą być niepowodzenia w płodności czy sprawach materialnych.

Pan Jezus bardzo nas kocha i miłość do nas wiele Go kosztuje. Człowiek jednak, mając wolną wolę, może wybrać nie miłość Boga, ale fałszywego przyjaciela, demona. A demony wprowadzają nas w grzech, bo to ostatecznie ściągają na nas przekleństwo. Diabeł ma wielką uciechę, kiedy grzeszymy, także kiedy przeklinamy innych, na przykład przez hejt.

Oczywiście Bóg przeciwdziała. Jeśli idziemy w ramiona piekiel, przywołuje nas przez głos sumienia, potem przez Słowo Boże, a na koniec przez dopuszczanie do trudnych przeżyć. Bóg wyznacza granicę nienawiści szatana do człowieka. Nigdy by nie pozwolił doświadczać cierpień, które by nie były potrzebne.

Modlitwa o uzdrowienie będzie tu pomocna. Zawsze kluczy jest sakrament pojednania i wypełnienie pokuty. Wielką siłę ma udzielane nam błogosławieństwo kapłanów i rodziców, także chrzestnych. Ważne jest, abyśmy my nikogo nie przeklinali. Modlitwa, post i jałmużna wzmacniają ochronę błogosławieństwa wokół nas i tych, których błogosławimy.

xmarek@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

O duchownych i nie tylko

Czy księdzu można wierzyć? – to temat najnowszego numeru kwartalnika poświęconego formacji kapłańskiej „Pastores”, wydawanego pod patronatem Komisji Episkopatu ds. Duchowieństwa.

Na to pytanie odpowiada już na wstępie numeru ks. Wojciech Bartkowicz, rektor Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie, pisząc: „Czy księdzu można wierzyć? Nie tylko można, ale i trzeba – gdy głosi Ewangelię o Jezusie Chrystusie. Czy księdzu można nie wierzyć? Można – gdy głosi siebie albo nieustannie konkurujące ze sobą przemijające mądrości świata”. Biblijną refleksją nad wiarygodnością Osoby Jezusa Chrystusa dzieli się biblista ks. prof. Stanisław Haręzga. Do lektury ciągle niezwykle aktualnych tekstów Josepha

Ratzingera/Benedykta XVI zachęca ks. prof. Krzysztof Kaucha, teolog z KUL. „Jeśli ktoś ma poważne wątpliwości eklezjologiczne, przeżywa noc ciemną bycia w Kościele, czuje się rozjechany przez napierający z każdej strony świat odrzucający wszystko, co chrześcijańskie, a zwłaszcza kościelne, może sięgnąć po jego nadzwyczaj budujące teksty” – zachęca autor.

Dominikanin, profesor Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie o. Jarosław Kupczak w artykule „Kościół filarem i podporą prawdy” pisze o niechęci wobec instytucji Kościoła i zwraca uwagę, że zarówno Sobór Watykański II, jak i Katechizm Kościoła Katolickiego w sposób proroczy przygotowały nas do konfrontacji z dzisiejszymi herezjami uderzającymi w instytucje Kościoła.

Znany z łamów „Idziemy” ks. Dariusz Kowalczyk SJ, profesor dogmatyki na rzymskim Gregorianum, w artykule „Kiedy lud chce mieć swojego króla...” zwraca uwagę, że zarówno hierarchiczność, jak i charyzmaty są łaską Bożą, „a nie czysto ludzką inwencją w służbie takiej czy innej idei”. Psycholog związana ze Stowarzyszeniem Psychologów Chrześcijańskich Agata Rusak podjęła temat „Rozczarowani wierni, czyli o księdzu, któremu się nie ufa”. Ważny temat porusza psycholog ks. Marek Dziewiecki w tekście „Mistrzowie kamuflażu”, w którym zwraca uwagę, że kryzysy u duchownych zaczynają się zwykle od zaniedbywania więzi z Bogiem i braku miłości do ludzi.

Jest też bardzo ciekawa dyskusja redakcyjna z udziałem s. M. Judyty Pudełko, Aliny Petrowej-Wasilewicz,

Pawła Milcarka, ks. Wojciecha Bartkowicza prowadzona przez ks. Piotra Mazurkiewicza. Wiarygodność księży, formacja seminaryjna, błędna koncepcja wolności, grzechy wobec nieletnich – to niektóre z poruszonych tematów.

Ks. Piotr Mazurkiewicz pisze też o źródłach skandali seksualnych z udziałem duchownych, a abp Tadeusz Wojda SAC – o tym, czym różni się posłuszeństwo wobec biskupa księdza zakonnego i księdza diecezjalnego. **wf**

Archikatedra warszawska wpisuje się w panoramę dziejów Warszawy i Polski, a nowe pokolenia pielgrzymów zmierzają tu nieprzerwanie od wieków, aby modlić się w świętym miejscu.

Samemu Bogu

tekst i zdjęcia
Petry Lubryczyński

Archikatedra św. Jana Chrzciciela w Warszawie jest głównym kościołem archidiecezji warszawskiej i siedzibą metropolity warszawskiego. Tu odbywa się wiele uroczystości ogólnodiecezjalnych i państwowych.

Przed wiekami w miejscu współczesnej bazyliki archikatedralnej stała kaplica zamkowa książąt mazowieckich. Między XIII a XIV w. zbudowano kościół parafialny podniesiony na przełomie XIV i XV w. do godności kolegiaty. Świątynia była miejscem, w którym patriotyczne kazania głosił ks. Piotr Skarga i gdzie zaprzysiężono Konstytucję 3 maja. W historii najnowszej odbudowana po wojnie katedra była świadkiem nauczania bł. kard. Stefana Wyszyńskiego, św. Jana Pawła II i Benedykta XVI.

W archikatedrze znajduje się grób Prymasa Tysiąclecia, przy wejściu po lewej stronie. W każdy wtorek odprawiana jest Eucharystia

stia za wstawiennictwem kard. Wyszyńskiego w intencjach powierzanych przez pątników. Na zakończenie istnieje możliwość błogosławieństwa relikwiami. Ponadto 28. dnia miesiąca odbywa się Msza święta dziękczynna za dar beatyfikacji. – Po roku chcemy zacząć modlić się o łaskę kanonizacji bł. Stefana Wyszyńskiego – zaznacza proboszcz ks. Bogdan Bartoń.

Każdy może nabyć w świątyni miniaturę obrazek bł. kard. Wyszyńskiego z częścią

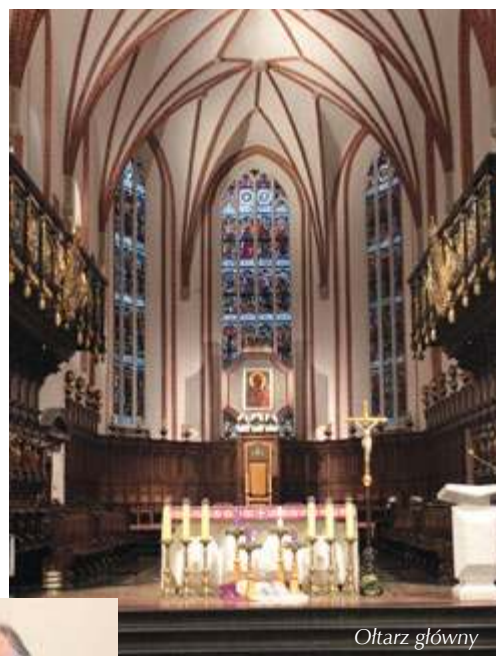
relikwii i modlitwą za jego wstawiennictwem. W październiku br. ks. Bogdan rozpoczął cykl konwersatoriów w pierwszą i trzecią środę miesiąca „Błogosławiony Prymas Tysiąclecia mówi do nas”.

– Przybliżam prymasowskie nauczanie, wypowiedzi i homilie – zaprasza ksiądz proboszcz. Drugim cyklem cieszącym się zainteresowaniem warszawian jest „Biblia na Starówce”. Wikariusz ks. Maciej Jaszczołt prowadzi studium biblijne w drugą i czwartą środę miesiąca, w bieżącej edycji uczestnicy zgłębiają temat Babilonu i starożytnego Wschodu.

Najstarszą grupą modlitewną jest Archikonfraternia Literacka Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, która została założona w 1507 r. Od 1669 r. nieprzerwanie funkcjonuje przy dzisiejszej archikatedrze św. Jana Chrzciciela. Dynamicznie działa też Akademickie Stowarzyszenie Młodzieży Soli Deo, którego opiekunem duchowym jest wikariusz ks. dr Bartosz Szoplik. Nie jest klasyczną wspólnotą, ale organizacją studencką o profilu katolickim. Należą do niego studenci z warszawskich uczelni, którzy starają się kierować nauką patrona organizacji – Prymasa Tysiąclecia. W nazwie mają zawołanie biskupie bł. Stefana Wyszyńskiego „Soli Deo honor et gloria!” – „Samemu Bogu cześć i chwała”. – Cieszy mnie, że młodzi ludzie potrafią inspirować się nauką bł. Stefana Wyszyńskiego i żyć według niej w swoim środowisku – dzieli się ks. Bartoń. W duszpasterstwie pomaga też ks. inf. Grzegorz Kalwarczyk, rezydent parafii archikatedralnej, emerytowany kanclerz Kurii Metropolitalnej Warszawskiej.

W bazylice archikatedralnej można usłyszeć znakomitą oprawę muzyczną liturgii oraz koncerty aż trzech miejscowych chórów: Chóru Archikatedry Warszawskiej, Chóru Męskiego Cantores Minores, Warszawskiego Chóru Papieskiego im. św. Jana Pawła II.

Na terenie parafii przebywa około czterech tysięcy wiernych. Parafianka Edyta

Ołtarz główny

Ksiądz proboszcz
Bogdan Bartoń

Czerwińska mówi, że większość parafian to osoby będące na emeryturze, które mieszkają na Starym Mieście jeszcze od ubiegłego wieku. – W parafii katedralnej otrzymałam chrzest i Pierwszą Komunię. Dawniej było więcej dzieci i młodzieży,

obecnie dominują hostele oraz mieszkania wynajmowane okresowo – przyznaje.

Ks. Bogdan dodaje, że Starówka nie jest przyjaznym miejscem dla rodzin z dziećmi. – Młodych małżeństw mamy tylko kilkanaście, a parafia się wyludnia. Na miejsce zmarłych wiernych nie osiedlają się nowi. Nie ma żłobka ani szkoły podstawowej – opowiada. W 2020 r. Zespół Państwowych Szkół Muzycznych nr 1 w Warszawie przeniósł się z ul. Miodowej na ul. Rakowiecką. Od tej pory księża nie prowadzą już przygotowań dzieci do Pierwszej Komunii Świętej.

Ksiądz proboszcz wyjaśnia, że w tym roku, z powodu pandemii, duchowni najprawdopodobniej odwiedzą w ramach wizyty duszpasterskiej tylko mieszkania tych parafian, którzy zechcą zaprosić księży indywidualnie.

Tegoroczna szopka bożonarodzeniowa będzie prosta i wymowna w warstwie symbolicznej. – Twórca planuje przedstawić tunel, jako metaforę ciemności – świata lub wnętrza człowieka – z Dzieciątkiem w żłobku, na które opada strumień światła, nawiązujący do nadziei, jaką przynosi nowonarodzony Chrystus – streszcza projekt ks. Bogdan.

Parafia Świętego Jana Chrzciciela,
ul. Kanonia 6, Warszawa,
intencje Mszy świętych i rezerwacja
dla grup w godz. 9.00–17.00,
tel. +48 530 872 515
www.katedra.mkw.pl

Fronton
bazyliki

W SKRÓCIE

■ **Uroczystości z udziałem bp. Romualda Kamińskiego.** Ordynariusz warszawsko-praski będzie przewodniczył 25 grudnia pasterce w parafii św. Marka Ewangelisty przy ul. Zamiejskiej 6 w Warszawie, a o godz. 11.00 odprowadzi Eucharystię w katedrze warszawsko-praskiej.

■ **Rozeznaj powołanie.** Alumni Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego przy ul. Krakowskie Przedmieście 52/54 w Warszawie zapraszają w dniach 21–22 stycznia na dni skupienia dla rozeznających powołanie. – Jeśli myślisz o drodze kapłańskiej albo nie wiesz, jaką drogą iść, to zapraszamy na rekolekcje – mówią. To propozycja dla uczniów ostatnich klas liceum i studentów. Zapisy są prowadzone poprzez formularz na stronie www.wmsd.waw.pl.

■ **Prymas mówi do nas.** Książka proboszcz Bogdan Bartoń zaprasza do archikatedry warszawskiej na kolejne spotkanie z cyklu „Błogosławiony Prymas Tysiąclecia mówi do nas”, zatytułowane „Wierny Matce Bożej”, które odbędzie się 5 stycznia o godz. 19.00.

■ **Warsztaty pastoralne.** Wydział Duszpasterstwa Ogólnego Kurii Warszawsko-Praskiej wspólnie z Wydziałem Studiów nad Rodziną UKSW w Warszawie zapraszają chętnych kapłanów na warsztaty pastoralne przybliżające techniki, jak w pracy duszpasterskiej i kancelaryjnej radzić sobie ze stresem i emocjami. Warsztaty poprowadzą psychologowie z Wydziału Studiów nad Rodziną UKSW. Zajęcia są organizowane 26 lutego 2022 r. w godz. 11.00–13.30. Ze względu na ograniczoną liczbę miejsc należy zgłosić swój udział na adres mailowy duszpasterstwo@diecezja.waw.pl.

■ **Bibliodrama w Loretto.** W sanktuarium Matki Bożej Loretańskiej w dniach 7–9 stycznia odbędą się zajęcia bibliodramy zatytułowane „Wróć do Jezusa”. Program dnia będzie zawierał: spacer uważności, warsztaty bibliodramy, medytację, Mszę świętą, adorację Najświętszego Sakramentu. Więcej informacji: www.loretto.pl, zgłoszenia: centrum@loretto.pl, tel. 510 099 949.

■ **Zasłużonemu lekarzowi.** Droga dojazdowa prowadząca od ul. Żeromskiego do Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego im. prof. A. Grucy w Otwocku ma nowego patrona – Mieczysława Błaszczyka. W ten sposób uczczono pamięć wieloletniego dyrektora otwockiej kliniki ortopedycznej.

fot. Biuro Prasowe DW-P/Karolina Błażejczyk

OPLATEK MEDYKÓW

Przedstawiciele środowiska medycznego 15 grudnia wzięli udział w organizowanym przez Krajowe Duszpasterstwo Służby Zdrowia spotkaniu opłatkowym w auli kurialnej przy ul. Floriańskiej w Warszawie. Bp Romuald Kamiński, przewodniczący Zespołu KEP

ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia, życzył zebranyj mocnej wiary. – Jeśli człowiek ma wiarę, to wówczas działa w jego życiu Pan Bóg. Odpowiedzią na naszą postawę wiary jest miłość, która jest potężną siłą – powiedział ordynariusz warszawsko-praski.

DLA DOMU DZIECKA

Trwa zbiórka pod hasłem „Wrzuć grosika na busika – Bezpieczny bus dla naszych dzieci” na wieloosobowe auto dla wychowanków Domu Dziecka im. Matki Weroniki w Siennicy. W akcję hojnie włącza się lokalna społeczność. Wychowankowie wystawiają na aukcję narysowane przez siebie prace: busik, książniczkę czy owczarka niemieckiego. Na licytacji można kupić domo-

fot. www.zrzutka.pl

we dzemy, ciasta, książki. Więcej informacji na www.zrzutka.pl.

HISTORIA WOLNOŚCI

Projekt wojewody mazowieckiego pod hasłem „#Historia naszej wolności” adresowany jest do mieszkańców województwa mazowieckiego. W ramach kampanii został zorganizowany konkurs dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych na najlepszy reportaż opisujący wydarzenia z 1946, 1956 lub 1981 r. Powstała też wystawa plenerowa „Druki ulotne drugiego obiegu w okresie PRL-u”, którą można obejrzeć w arkadach budynku Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego przy pl. Bankowym 3/5 w Warszawie.

fot. ks. Paweł Kłys

OSTATNIEJ SZANSY

Jest już w Łodzi tradycją, że tuż przed Wigilią odbywają się w katedrze św. Stanisława Kostki rekolekcje ostatniej szansy, tzw. Adwentowe Rekolekcje dla Łodzi. Pomysłodawcą i mówcą trzydniowych spotkań ze Słowem Bożym jest metropolita łódzki abp Grzegorz Ryś. Przez trzy dni od czwartej niedzieli Adwentu do wtorku mieszkańcy miasta uczestniczyli w Eucharystii, adoracji Najświętszego Sakramentu oraz konferencjach opartych na Słowie Bożym./**ks. Paweł Kłys**

fot. PAP/Tomasz Gzell

fot. www.archywa.pl

WIRUS DEPRESJI

W auli Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi w Warszawie odbył się 15 grudnia wykład z cyklu „Duchowość dla Warszawy pt. „Wirus depresji. Jak go rozpoznać i pomóc najbliższym”. Referaty wygłosili dr Justyna Dworczyk (psychoterapeutka) oraz ks. dr Marcin

Kłosowski (psycholog). Depresja dotyka wierzących i niewierzących – zauważył ks. dr Kłosowski – i ma źródła w uwarunkowaniach biologicznych, psychologicznych, egzystencjalnych. Patronat medialny nad wydarzeniem objął tygodnik „Idziemy”.

fot. PAP/Albert Zawada

DINOZAURY NA MAZOWSZU

Doskonale zachowane ślady dinozaurów, tropy oraz kości odkryto na Mazowszu w kopalni odkrywkowej surowców ilastych w Borkowicach koło miasta Przysucha. Odkrycie jest wyjątkowe w skali światowej. Znaleźiska tropów wskazują na złożony zespół faunistyczny dinozaurów, zamieszkujący ten obszar ok. 200 milionów lat temu. Największe dotychczas zarejestrowane w Borkowicach ślady dinozaurów drapieżnych osiągają prawie 40 cm długości.

ZYSKAŁA ODPUST

W parafii Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Srebrnej koło Konstantynowa Łódzkiego, gdzie w głównym ołtarzu od wielu lat znajduje się kopia rzymskiego obrazu Salus Populi Romani, będzie można uzyskać łaskę odpustu zupełnego w wyznaczone dni, a świę-

tynia dołączy do wielkiej rodziny kościołów czczących obraz Matki Bożej Śnieżnej. – Świętość i niepokalaność nie jest nam dana po to, żebyśmy sami dla siebie cieszyli się nią – przestrzegali podczas uroczystości abp Grzegorz Ryś./ks. Paweł Kłys

fot. ks. Paweł Kłys

■ **Mapa marzeń.** W Domu św. s. Faustyny w Ostrówku odbędą się 16 stycznia warsztaty dla kobiet. Zajęcia są adresowane do pań, które czują, że stoją w miejscu, a chcą z niego ruszyć. Rejestracja o godz. 8.30, zakończenie o 15.00; możliwość uczestniczenia we Mszy świętej o godz. 15.15. Koszt całkowity zajęć i pobytu wynosi 220 zł. Organizatorzy proszą o zabranie koca i zapisanie na kartce 30 marzeń. Informacje: tel. 730 153 707; zapisy: s.faustyna.ostrowek@gmail.com.

■ **Budżet przyjęty.** Radni Warszawy przyjęli uchwałę w sprawie budżetu miasta stołecznego na 2022 r. oraz w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Warszawy na lata 2022–2050. Po poprawkach budżet Warszawy na 2022 r. wyniesie: dochody – 19,21 mld zł, wydatki – 21,432 mld zł. Zadłużenie Warszawy na 31 grudnia 2022 r. jest prognozowane na 6,769 mld zł.

■ **Defibrylatory w SKM.** Szybka Kolej Miejska wyposażyła wszystkie pojazdy w defibrylatory AED i uczy, jak korzystać z urządzeń ratujących życie. – Czujemy się odpowiedzialni za zdrowie naszych pasażerów. Drużyny pociągowe regularnie szkolą się z udzielania pierwszej pomocy. W sytuacji zatrzymania akcji serca trzeba być szybkim, odsłonić klatkę piersiową i użyć mocy. Defibrylator wspiera nas w działaniu, mówiąc po kolei, co powinniśmy zrobić – mówi Alan Beroud, prezes zarządu Szybkiej Kolei Miejskiej.

■ **Ekopunkty w Warszawie.** W aplikacji Warszawa 19115 interaktywna mapa wskazuje lokalizację tzw. EkoPunktów na terenie stolicy, czyli miejsc, gdzie warszawiacy mogą oddać m.in. stare kleje, tusze czy elektrośmieci. Znajduje też jadalnie – miejsca ze specjalnie oznaczoną szafką lub lodówką, w których można podzielić się lub poczęstować jedzeniem, odszukać lokalizację aptek przyjmujących przeterminowane leki i termometry rtęciowe.

■ **Koncert przedsylwestrowy.** Starosta Wołomiński Adam Lubiak zaprasza na koncert przedsylwestrowy „Pałacowy wieczór przebojów”, który odbędzie się 29 grudnia o godz. 18.00 w Pałacu w Chrzęśnem, ul. Pałacowa 1. Wykonawcy: Magdalena Tul – śpiew, Adam Rymarz – śpiew, Kamil Barański – instrumenty klawiszowe. W repertuarze największe przeboje sceny polskiej i światowej. Wstęp na podstawie zaproszeń, z zachowaniem rygoru pandemicznego.

Aktywna Parafia

fot. www.ekai.pl

Katolicka Agencja Informacyjna zorganizowała konkurs „Aktywna Parafia 2021”. Jego celem było propagowanie działań społecznych, ochrona zdrowia i promocja aktywnego trybu życia w parafiach w czasie wychodzenia z pandemii. Do finału organizatorzy zaprosili dziewięć parafii z całej Polski, ostatecznie w finale wzięło udział pięć parafii, wśród nich dwie z diecezji warszawsko-praskiej: Matki Bożej Fatimskiej w Legionowie i św. Hieronima w Warszawie-Starej Miłośnie. Parafię Matki Bożej Fatimskiej doceniono m.in. za zakup nowego wózka inwalidzkiego dla konkretnego potrzebującego, działalność Duszpasterstwa Przedsiębiorców i Pracodawców „Talent”, którego celem jest duchowa i społeczna formacja osób tworzących

nowe miejsca pracy. W parafii organizowane są pikniki pod hasłem „W zdrowym ciele – zdrowy duch”, podczas których rozgrywane są różnorodne konkurencje sportowe.

Parafia św. Hieronima została nagrodzona III miejscem. W ramach udzielania pomocy bliźniemu w potrzebie parafia wyróżniła się przeprowadzeniem zbiórki na wsparcie rodziny, która uciepiała w wyniku pożaru domu. Wspólnota dba o propagowanie aktywnego trybu życia, organizuje regularne rozgrywki siatkówki członków Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży oraz Liturgicznej Służby Ołtarza. W ramach edukacji zdrowotnej na stronie internetowej, w parafialnej gazecie oraz w mediach społecznościowych prowadzone są kampanie dotyczące honorowego oddawania krwi.

Ku komunii

W Domu Arcybiskupów Warszawskich 14 grudnia odbyło się drugie synodalne spotkanie konsultacyjne na poziomie diecezjalnym, któremu towarzyszył temat „Synodalność. Od podziałów do komunii”. Biskup pomocniczy archidiecezji warszawskiej Piotr Jarecki zwrócił uwagę, że podziały były, są i zapewne będą. – W Kościele pojawiają się od czasu pierwszych chrześcijan. To błąd, gdy podkreślamy swoją wyjątkową

rolę, natomiast nie dostrzegamy, że jesteśmy uczestnikami jednej wspólnoty – mówił bp Jarecki. Ponad stu uczestników w dziesięcioosobowych grupach wymieniało poglądy. Jak oceniono, źródłem podziałów w Kościele jest brak autorytetów, sprawiający, że wierni nie są pewni stałości nauczania, choćby w dziedzinie moralności. Do głosu dochodzą wówczas skrajne opinie, które często skupiają się wokół drugorzędnych kwestii. W rezultacie zamiast Jezusa każdy chce postawić w centrum siebie i forsować wynikające z pychy poglądy.

fot. www.warchwa.pl

fot. arch. Marii Kujcys-Sołobodowskiej i Mariana Sołobodowskiego

Ze Świętą Rodziną

Ponad 260 pocztówek poświęconych Najświętszej Rodzinie: Jezusowi, Maryi i Józefowi można oglądać do 10 stycznia na wystawie „Narodziny Jezusa i ucieczka Świętej Rodziny do Egiptu” w głównej siedzibie Muzeum Niepodległości – w Pałacu Przebendowskich, al. Solidarności 62. Kolekcjoner Marian Sołobodowski prezentuje zbiór pocztówek z całego świata, od XIX w. do czasów współczesnych. Wystawa przedstawia Świętą Rodzinę w wyobrażeniu artystów. Obrazy uwidocznione na świątecznych pocztówkach są wystawiane w prestiżowych galeriach, kościołach i muzeach świata. – Kolekcję stworzyłem w ciągu czterech lat, a kolekcjonowaniem zajmuję się od lat sześciu. W graficznym przygotowaniu wystawy pomógł mi Sławosz Balcerzak – mówi Marian Sołobodowski.

Na planszach zwiedzający zobaczą m.in. pocztówki obrazujące światowych i polskich mistrzów malarstwa. Nie zabraknie też dzieł rodzinnych ilustratorów, grafików oraz anonimowych twórców. – Starałem się, aby ucieczka Świętej Rodziny do Egiptu została wyrażona w przeróżnych formach. Są m.in. pocztówki wykonane w technice witrażowej, fotograficznej, wycinankowej, malowane na szkle, mozaikowe, drzeworytowe, metaliczne czy połyskujące. Jest to szeroki wachlarz, tworzący jedną biblijną historię, a zarazem unikatową możliwość zobaczenia w miniaturze dzieł, których obejrzenie w oryginale wymagałoby zwiedzenia kilkudziesięciu galerii świata – opisuje Marian Sołobodowski. Wystawa ma nasyconą kolorystykę, która przyciąga wzrok oraz pozwala poczuć atmosferę Bożego Narodzenia. Jest przeznaczona zarówno dla młodszych, jak i starszych odbiorców.

Na wernisażu 15 grudnia obecny był bp Michał Janocha, który objął wystawę patronatem.

Patryk Lubryczyński

W katedrze św. Floriana 17 grudnia odbyła się jubileuszowa Eucharystia w 70-lecie święceń kapłańskich bp. Kazimierza Romaniuka.

Jubileusz Seniora

Na uroczystości przybyli biskupi z sąsiednich diecezji: drohiczyńskiej – bp Piotr Sawczuk i bp senior Antoni Dydycz, siedleckiej – bp Kazimierz Gurda, łowickiej – bp Andrzej Dziuba, archidiecezji warszawskiej – kard. Kazimierz Nycz, bp Rafał Markowski, bp Piotr Jarecki. Obecni byli kapłani diecezji warszawsko-praskiej, siostry loretańki, klerycy z praskiego seminarium z wychowawcami i rektorem ks. dr. Tomaszem Szajerwaldem. Z kościoła prawosławnego gościli ks. Anatol Szydłowski i ks. Doroteusz Sawicki. Przybyła najbliższa rodzina jubilata: brat, bratanice oraz siostrzenica.

– W historii naszej diecezji tylko ks. prał. Wacław Karłowicz doczekał takiego jubileuszu. Przybывamy dzisiaj, by dziękować za 70 lat dobra, które było udziałem bp. Kazimierza – powiedział na rozpoczęcie Eucharystii bp Romuald Kamiński.

Bp Jacek Grzybowski odczytał życzenia nadesłane ze Stolicy Apostolskiej: „(...) Łączę się duchowo i dziękuję za jego owocną i gorliwą posługę pełnioną z pasterskim oddaniem dla dobra ludu Bożego” – napisał papież Franciszek. Ojciec Święty zapewnił o pamięci w modlitwie, by Bóg obdarzył jubilata obfitością łask, pociechą i mocą Chrystusowego kapłaństwa. Zawierając go macierzyńskiej opiece Najświętszej Maryi Panny i św. Józefa, udzielił apostolskiego błogosławieństwa, obejmującego jubilata, jego rodzinę, bliskich i uczestników uroczystości.

Przewodniczący koncelebrze kard. Kazimierz Nycz dziękował w imieniu metropolii warszawskiej za wszystko, co uczynił jubilat

w swoim życiu. – Dziękuję również w imieniu Konferencji Episkopatu Polski, w której biskup jubilat pracuje przez prawie 40 lat, a obecnie służy modlitwą. Dziękujemy za wszystko, co uczynił dla Warszawy po obydwu jej stronach, za seminarium, za uczelnie katolickie – wyliczał kard. Nycz.

Homilię wygłosił bp Rafał Markowski. Przypomnił najważniejsze fakty z życia bp.

Kazimierza Romaniuka, umiejscawiając je w wydarzeniach z życia Kościoła i Polski. – Zgodnie ze słowami swojego biskupiego zawołania „Ufam Tobie” zawierzył Bogu i pozwolił prowadzić się przez życie. Wszyscy mamy pełną świadomość jego dokonań, dorobku, wyrażamy mu dzisiaj za to wszystko wdzięczność. Także za wierność Bogu, w której trwa do dziś – podkreślił bp Markowski. Zacytował fragment wspomnień bp. Kazimierza Romaniuka: „Znowu jubileusz. Tym razem 60-lecia moich święceń kapłańskich. Staram się nie zapomnieć, żeby z tej okazji pamiętać o Bożych dobrodziejstwach, które stały się udziałem jubilata, żeby zrobić sobie porządkny rachunek sumienia z całej przeszłości, przepraszając Boga za wszystkie słabości i grzechy, żeby przyrzec poprawę, niezależnie od tego ile jeszcze na to będę miał czasu”.

Na zakończenie Eucharystii w imieniu duchowieństwa diecezji warszawsko-praskiej podziękowanie składali ks. prał. Krzysztof Ukleja z ks. prał. Januszem Kopczyńskim. – Byłeś i jesteś dla nas wielkim autorytetem. Jesteś nie tylko biskupem, ale naszym bratem i ojcem. Dzisiaj prosimy Jezusa Miłosiernego w Twojej intencji, o potrzebne łaski, siłę, abyś dalej był z nami i służył swoją mądrością, odwagą – zwrócił się do jubilata ks. Ukleja.

Przedstawiciele Kościoła prawosławnego złożyli podziękowania za lata dobrej współpracy, także na polu ekumenizmu. Odczytali list od metropolii prawosławnego abp. Sawy, wręczyli jubilatowi prawosławny przekład Pisma Świętego.

fol. Irena Świerdzewska

Bp Kazimierz Romaniuk był ordynariuszem diecezji warszawsko-praskiej w latach 1992–2004. Tworzył zręby diecezji, po tym jak ustanowiona została bullą papieską.

– Biskup Kazimierz jest mi bardzo bliską osobą. Poznaliśmy się, kiedy wstąpiłem do Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie, gdzie był rektorem i naszym wychowawcą – mówi tygodnikowi „Idziemy” bp Romuald Kamiński. – Widziałem jego zatroskanie o seminarium i zaangażowanie w pracę, miałem dla niego ogromny szacunek i podziw. Pracowaliśmy potem razem wiele lat w kurii, mieszkaliśmy w jednym domu przy ul. Ratuszowej, wspólnie jadaliliśmy posiłki. Teraz, z racji stanu zdrowia biskupa jubilata, tym bardziej więzi się umacniają – mówi bp Kamiński.

Ks. prał. Marcin Wójtowicz, proboszcz parafii Chrystusa Króla na Targówku, znający bp. Romaniuka od pół wieku, wspomina: – Był wymagającym rektorem, a jednocześnie zatroskanym wychowawcą, zwłaszcza dla nas kilkunastu kleryków, którzy jednocześnie studiowaliśmy w seminarium na Krakowskim Przedmieściu i na ATK, aby nie zostać wcielonym do wojska tak jak nasi starsi koledzy klerycy – opowiada.

– Kiedy w sierpniu 2011 r. palił się dach kościoła Chrystusa Króla, pod wieczór, kiedy strażacy dogaszali pożar, przyjechał do parafii biskup Kazimierz. W ciepłych słowach wspierał mnie duchowo i przekazał znaczną kwotę na odbudowę zniszczeń po pożarze. Takich gestów nigdy się nie zapomina – mówi ks. Wójtowicz, podkreślając, jak bp Romaniuk troszczył się o kapłanów i powierzone im parafie.

Irena Świerdzewska

fol. Irena Świerdzewska

Obraz Michaela Willmanna
 „Wizja św. Bernarda
 ożywienia figury Matki
 Bożej” oglądać można
 w kościele św. Stanisława
 Kostki w Warszawie.

Obraz datowany jest na lata 1660–1665. Pierwotnie znajdował się w kościele klasztorным Wniebowzięcia NMP w Lubiążu. Tak jak i inne dzieła ewakuowany był w różne miejsca, a ostatecznie został przewieziony do Warszawy i umieszczony w kościele św. Stanisława Kostki przy ul. kard. Stanisława Hozjusza 2. Obraz usytuowany został w kaplicy bocznej, lewej od wejścia.

Obraz ten jest jednym z wielu mało-wideł Willmanna obrazujących sceny

z życia św. Bernarda (1090–1153), który bardzo przyczynił się do odnowy i rozkwitu zakonu cystersów. Św. Bernard był zakonikiem cysterskim, założycielem klasztoru w Clairvaux i jego opatem. Był nie tylko organizatorem życia zakonnego, założył jeszcze kilkadziesiąt innych opactw, ale także wybitnym uczonym, filozofem i teologiem, znanym pisarzem, znakomitym kaznodzieją. Napisał wiele pism teologicznych, ascetycznych, listów, kazań. Zmarł w wieku 63 lat w klaszto-

Matka Boża i św. Bernard

dr Dorota Lekka

rze w Clairvaux. W 1174 r. został ogłoszony świętym, a w 1830 r. – doktorem Kościoła. Z racji porywającego piękna języka zyskał sobie tytuł Doktora Miodopłynnego. Nie dziwi fakt, że cystersi w barokizowanym kościele klasztorным chcieli w sposób szczególnie przypomnieć życie, zasługi i przykład gorliwej świętości swojego wielkiego patrona.

Obraz o wymiarach 276 × 321 cm przedstawia powszechny w sztuce chrześcijańskiej od XIV do XVIII w. temat *Lactatio Bernardi*. Nawiązuje do legendy o św. Bernardzie z Clairvaux, który modlił się w kościele przed rzeźbą Matki Bożej, śpiewając hymn „Monstra te esse matrem” – „Pokaż, że jesteś matką”. Po tych słowach miał wizję, w której figura Matki Bożej ożyła, a z jej piersi popłynęło do ust świętego mleko, skrapiając trzema kroplami wyschnięte od modlitwy usta św. Bernarda.

Willmann obrazuje tę scenę w średniowiecznej świątyni, nawiązując do historycznego miejsca, co nie jest częstym przedstawieniem tego cudu. Maryja bez Dzieciątka pojawia się nad ołtarzem, otoczona wieńcem puttów. Przed nią klęczy św. Bernard w białym habicie cysterskim z pastorałem, a u jego stóp leży biskupia infuła. Nieco dalej w tle można dostrzec drobne postaci dwóch mnichów oraz modlącą się w postawie klęczącej parę.

Willmann dołożył starań, by oddać dosłowność tej legendy, tzn. historyczny czas i miejsce wydarzenia. Bardzo wierne odtworzył cechy gotyckiej świątyni, choć zdradził przy tym nieumiejętność posługiwania się perspektywą malarzką. Jedni podają, że wnętrze kościoła, w którym rozgrywa się scena, odnosi się

fol. xtz

do katedry w Spirze w 1146 r., inni, że w Clairvaux, a jeszcze inni, że najpewniej chodzi o kościół Saint Vorles w miejscowości Châtillon-sur-Seine, w której Bernard chodził do szkoły, prowadzonej przez kanoników diecezjalnych dla synów rycerskich. Szkoła znajdowała się obok majątku jego rodziców, którzy należeli do miejscowej arystokracji. Ojciec Bernarda był wasalem króla Burgundii, a matka – córką hrabiego Bernarda z Montbard. Zmarła, kiedy Bernard miał siedemnaście lat. To wtedy zwróciła się do Maryi z prośbą, by zastąpiła mu matkę ziemską, co w legendzie ujęte zostało słowami: „Okaż, że jesteś matką”. Wydarzenie to odnosiłoby się zatem do doświadczenia z młodości św. Bernarda.

W obrazie święty został ukazany jako opat, o czym świadczy pastorał jako atrybut władzy opackiej. Sprawował tę funkcję w klasztorach w Citeaux i Clairvaux. Znajdująca się poniżej infuła przypomina o nieprzyjęciu przez świętego sakry biskupiej. W 1135 r. został biskupem elektem Mediolanu i Genui, ale odmówił przyjęcia tej godności. W 1138 r. odrzucił zaofiarowane mu biskupstwo w Langres we Francji, a w 1139 r. – w Reims. Odznaczał się cnotą pokory. Nie przywiązywał wagi do

tytułów i zaszczytów. Miał umiłowanie do kontemplacji i pełnej słodczy modlitwy zanoszonej do Boga. Umiejętnie łączył działanie z mistyką.

Widniejący na antependium ołtarzowym krzyż joannicki przypomina o jego organizacyjnej i politycznej aktywności. Nie zamykał się w swojej celi ani nie ograniczał swojej aktywności do rodziny zakonnej, ale aktywnie uczestniczył w życiu społecznym, politycznym i wszędzie tam, gdzie toczyły się ważne sprawy Kościoła, był obecny swoją radą i czynem. Propagował ruch krucjatowy i odegrał dużą rolę w zainicjowaniu drugiej wyprawy krzyżowej. Będąc sekretarzem na synodzie w Troyes, pomógł przyczynić się do zatwierdzenia zakonu templariuszy i współuczestniczył w utworzeniu ich reguły. Doradzał książętom, biskupom, papieżom. Godził spory i obalał błędy. Był charyzmatyczną postacią o silnej osobowości, która wywarła duży wpływ na życie Kościoła w XII w.

Aktywność zewnętrzna nie przeszkadzała mu w rozwijaniu doktryny chrześcijańskiej wyrażonej w jego licznych dziełach. Są one owocem nie analiz filozoficznych, ale głębokiej znajomości Pisma Świętego, ojców Kościoła, a przede wszystkim kontemplacji, która skupiała

się na pełnym słodczy oglądzie Boga. Jego duchowość była ściśle chrystocentryczna i maryjna. Znany był ze swojej miłości do Maryi, toteż przypisywano mu liczne cuda, m.in. ten związany z laktacją. Karmienie mlekiem przez Maryję jest zobrazowaniem słynnej legendarnej wizji przypisywanej świętemu, która wyraża jego indywidualne doświadczenie duchowej adopcji przez Maryję. Ukazuje także prawdę o Jej duchowym macierzyństwie i towarzyszeniu we wzroście wiary. Maryja w tym geście jawi się przede wszystkim jako duchowa Matka, a Bernard – jako jej duchowy Syn. Karmienie piersią jest ukazaniem Jej matczynej troski i opieki. Pełne serdeczności nabożeństwo do Maryi to cecha charakterystyczna jego duchowości. Za Jej pośrednictwem zanosił swoje prośby do Boga, wyjednując łaskę dla siebie i innych. Mleko może być także symbolem otrzymania łaski, duchowego pokarmu. Może odnosić się do duchowej siły, którą Bernard się odznaczał, i duchowych darów mu udzielonych: mądrości i pięknych, wzniosłych, pełnych słodczy rozważań, którymi pociągał wiernych do Boga.

REKLAMA

Księga - ks. Łukasz Turek i Paweł Kęska,
sobota, godz. 20.10 i godz. niedziela 9.10

Ewangeliarz - codziennie,
godz. 6.15, 12.02, 15.18 i 21.20

Radio Warszawa 106,2 FM
i www.radiowarszawa.com.pl

Lewicowy musical

Mirosław Winiarczyk

Steven Spielberg zrealizował nową wersję słynnego amerykańskiego melodramatu muzycznego „West Side Story” z 1961 r., ekranizacji musicalu wystawionego kilka lat wcześniej na Broadwayu. Tamten mityczny film został obsypany wieloma Oscarami i wszedł do historii kina jako przełomowe dzieło w dziejach amerykańskiego kina muzycznego, od lat 30. do początku lat 60. XX w. przeżywającego wspaniały rozwój. Spośród wielu wspaniałych obrazów wspomnijmy tylko genialną „Deszczową piosenkę”.

Utwór Spielberga został nakręcony z punktu widzenia modnej dziś ideologii politycznej poprawności. Jest oczywiste, że autor słynnych obrazów sensacyjnych, fantastycznych i historycznych nie czuje gatunku kina muzycznego, więc w pewnym sensie „poprawił” klasyczny musical, wprowadzając do niego współcześnie rozumiane wątki społeczne i etniczne.

Akcja wspomnianego klasycznego filmu rozgrywa się w latach 50. w Nowym Jorku, gdzie w zaniedbanej dzielnicy rywalizują ze sobą dwa młodzieżowe gangi – potomków białych Europejczyków oraz Portorykańczyków. Na tym tle rozgrywa się historia miłosna białego chłopca Tony’ego i pięknej Portorykanki Marii. Wątek wzięty z szekspirowskiej tragedii „Romeo i Julia” twórcy rzucili na tło rozgrywek młodzieży, która w latach 50. przeżywała swoje frustracje, problemy i fascynacje Ameryką, pomieszczone z zawiedzionymi nadziejami. Słynny musical, przepełniony melodyjną muzyką i ariami, dowartościowywał więc etniczną mniejszość portorykańską. Jednak nie odczuwaliśmy tam atmosfery doraźnej nienawiści, a w filmie dominował nastrój pojednania między amerykańskimi mniejszościami etnicznymi.

Jak wspominałem, Steven Spielberg zupełnie nie czuje dramaturgii ani magii kina muzycznego, więc jego nową wersję „West Side Story” ogląda się z umiarkowanym przejęciem. Zainteresowanie widzów akcją wydaje się bardzo przeciętne, rozpada się ona bowiem na wiele epizodów.

Dodatkowo warto nadmienić, że scenarzyści wprowadzili do filmu kilka nowych dialogów, które mają ilustrować wspomniane idee politycznej poprawności. Niektóre dialogi są tu mówione po hiszpańsku, zapewne aby podkreślić odrębność mniejszości portorykańskiej.

Obsada filmu wydaje się bardzo nierówna. Odtwórczyni roli Marii wyróżnia się pewną charyzmą, czego nie można powiedzieć o wykonawcy postaci Tony’ego. Nie udało się więc Spielbergowi nowa wersja „West Side Story”. Film przypomina instrumentalnie pomyślaną propagandową agitkę lewicową, a nie poważny hołd złożony kultowemu, mitycznemu musicalowi.

West Side Story. USA 2021; reżyseria: Steven Spielberg; aktorzy: Ansel Elgort, Rachel Zegler, David Alvarez, Ariana DeBose i inni; dystrybucja: Disney Poland

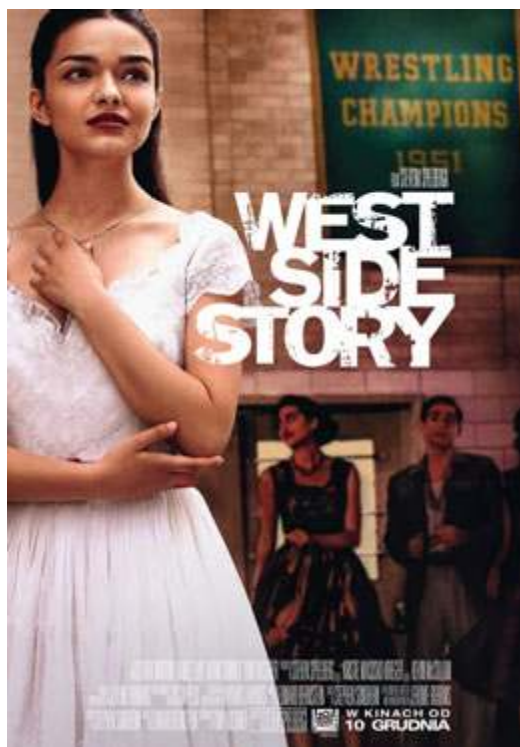

fol. FB/Łazienki Królewskie

Wojnarski w Łazienkach

W Łazienkach Królewskich w Warszawie można obejrzeć wystawę przedstawiającą twórczość emigracyjną Tadeusza Wojnarskiego, żołnierza i artysty malarza. Ekspozycja obejmuje pięćdziesiąt obrazów o tematyce przyrodniczej, podzielonych na takie zagadnienia, jak las, woda, góry oraz wpływ człowieka na przyrodę.

Tadeusz Wojnarski (1922–1999) był żołnierzem i artystą malarzem. Wystawa jego prac to przykład twórczości emigracyjnej. W styczniu 1940 r., jako młodzieniec, wywieziony został w głąb ZSRR, pozostawiając we Lwowie matkę i brata. Następnie doświadczył wojny jako sowiecki więzień, zesłaniec syberyjski. Od 1942 r. był żołnierzem Armii Polskiej na Wschodzie. Wraz z II Korpusem Polskim generała Władysława Andersa przeszedł szlak bojowy z ZSRR do Włoch, uczestnicząc m.in. w 1944 r. w bitwie o Monte Cassino. Jako żołnierz cały czas rozwijał swój talent plastyczny, tworząc portrety oraz pejzaże. Posługiwał się techniką rysunku, akwareli, gwaszu oraz techniką olejną. Ostatecznie studia artystyczne ukończył w Akademii Sztuk Pięknych w Madrycie. W 1959 r. na stałe zamieszkał wraz z żoną i dziećmi w Zurychu./dg

fol. materiały dystrybutora

KONKURS

W „Kalendarzu z abp. Fultonem Sheenem” (Esprit) możemy co miesiąc wypisywać postanowienia związane ze sferą duchową, domem, pracą i relacjami, by na pewno nam nie umknęły. Na początku miesiąca znajduje się przejrzysty wykaz dni, w którym możemy poczynić notatki, a potem poszerzać je na stronach z poszczególnymi dniami. Każdemu z nich towarzyszy cytat z abp. Sheena, prócz patronów dnia pojawia się też informacja o przewidzianych nań czytaniach. Cytat z 28 grudnia jest na tyle uniwersalny, że mógłby patronować każdemu z 365 dni: „Raz do roku, w okresie Bożego Narodzenia, wszyscy stajemy się pogodni, wielkoduszni i życzliwi. Nie wiem tylko, czy wszyscy znamy powód tej przemiany”. Wśród czytelników, którzy 28 grudnia między godz. 13 a 13.15 zadzwonili pod nr (22) 512 00 95 i odpowiedzieli na pytanie: **Ile osób trzeba do pary, zgodnie z tytułem książki abp. Fultona Sheena poświęconej małżeństwu?** – rozlosujemy 3 egzemplarze kalendarza. Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 51: „Kołyaską dla wolności narodu jest wolność osoby ludzkiej” – powiedział kard. Wyszyński w 1968 r. Zwycięzcom gratulujemy!

Sezon jubileuszowy
2021 / 2022

Dyrektor Artystyczny
Andrzej Boreyko

repertuar 1

7.01 piątek / 19:30
Sala Koncertowa

18:30 Wykład wprowadzający

8.01 sobota / 18:00
Sala Koncertowa

**125. rocznica urodzin
Aleksandra Tansmana**

Orkiestra Filharmonii Narodowej
Miroslaw Jacek Błaszczyk – dyrygent
Maria Machowska – skrzypce
Marek Iwański – altówka
Robert Putowski – wiolonczela
Grzegorz Gerczyca – fortepian

Gershwin / Tansman / Bernstein / Bizet

**Tournée Chóru Filharmonii
Narodowej z okazji 120-lecia
Filharmonii**

7.01 piątek / 19:00
Filharmonia Świętokrzyska
im. Oskara Kolberga
w Kielcach

8.01 sobota / 18:00
Filharmonia Śląska
im. H.M. Góreckiego
w Katowicach

9.01 niedziela / 18:00
Filharmonia
im. Karola Szymanowskiego
w Krakowie

Chór Filharmonii Narodowej
Bartosz Michałowski – dyrygent, dyrektor chóru
Jakub Pankowiak – organy

9.01 niedziela / 11:00
dzieci 3–6 lat
niedziela / 14:00
dzieci 7–12 lat
Sala Kameralna
Poranek i Popołudnie
dla Małych Melomanów

Katarzyna Pawłowska /
Agata Rumińska-Sulenta – mezzosopran
Tomasz Piluchowski /
Krzysztof Ciupiński-Świątek – tenor
Tomasz Pawłowski /
Anna Hajduk-Rynkiewicz – fortepian
Sebastian Boguszewski – prowadzenie koncertów

Na koncerty zaprasza
Mecenas Roku
Filharmonii Narodowej

14.01 piątek / 19:30
Sala Koncertowa
18:30 Wykład wprowadzający

15.01 sobota / 18:00
Sala Koncertowa

Orkiestra Filharmonii Narodowej
Julian Rachlin – skrzypce
Sarah McLiray – altówka

Berezowski / Mozart / Głazunow

15.01 – transmisja internetowa
→ www.filharmonia.pl

18.01 wtorek / 19:00
Sala Koncertowa

Chór Filharmonii Narodowej
Muzycy Orkiestry Filharmonii Narodowej
Małgorzata Pańko-Edery – mezzosopran
Bartosz Michałowski – dyrygent, dyrektor chóru

Tormis / Janaček / H.M. Górecki / Swiridow

18.01 – transmisja internetowa
→ www.filharmonia.pl

21.01 piątek / 19:30
Sala Koncertowa

18:30 Wykład wprowadzający

22.01 sobota / 18:00
Sala Koncertowa

Orkiestra Filharmonii Narodowej
Andrzej Boreyko – dyrygent
Piotr Pławner – skrzypce
Ivan Manighetti – wiolonczela
Klaudiusz Baran – akordeon

Villa-Lobos / Gubajdulina / Berlioz

23.01 niedziela / 11:00
dzieci 3–6 lat
niedziela / 14:00
dzieci 7–12 lat
Sala Koncertowa
Poranny i Popołudniowy
koncert dla dzieci

Historie Kaczki Dyrygentki
W Chatce FeNka... w podziemiach

Duo Karolina Mikołajczyk & Iwo Jedynecki:
Karolina Mikołajczyk – skrzypce
Iwo Jedynecki – akordeon

Aleksander Krzyżanowski – fortepian
Sebastian Uszyński – wiolonczela
Piotr Przedbora – gitara

Agnieszka Dąkowska – taniec
Łukasz Paciorek – taniec

Agata Kawelczyk-Starosta – prowadzenie koncertów

25.01 wtorek / 19:00
Sala Kameralna

Kwartet Śląski:
Szymon Krzeszowiec – skrzypce
Arkadiusz Kubica – skrzypce
Łukasz Syrnicki – altówka
Piotr Janosik – wiolonczela

Piotr Solańczyk – fortepian
Elżbieta Mrozek-Łaska – altówka

Wajenberg / Beethoven / Korngold

28.01 piątek / 19:30
Sala Koncertowa

18:30 Wykład wprowadzający

Orkiestra Filharmonii Poznańskiej
Członkowie Chóru Filharmonii Narodowej
Łukasz Borowicz – dyrygent
Nicolas Altstaedt – wiolonczela
Bartosz Michałowski – dyrektor chóru

Scharwenka / Dvořák / Czeriepnin

29.01 sobota / 18:00
Sala Koncertowa

Orkiestra Filharmonii Narodowej
Wojciech Michniewski – dyrygent
Leszek Lorent – perkusja
Maciej Nerkowski – baryton

Kilar / Błazewicz / Mahler

Irena Świerdzewska

Rodzina jest dla niego najważniejsza, a święta to szczególny czas bliskości. Rafał Patyra szczerze i odważnie mówi też o swojej wierze w Boga, który zmienił jego życie.

Święta u Patyrów

W telewizji publicznej prowadzi programy sportowe, ale także „Teleexpress” i „Rodzinny ekspres”. Znany jest też szerokiej publiczności z wielu innych programów, jak „Dzień dobry, Polsko!”, „Pytanie na śniadanie” czy teleturnieju „Sukces na bank”. Współpracuje z telewizją Trwam i Radiem Maryja.

PASJA DO SPORTU

Od dziecka pasjonował się piłką nożną. W szkole podstawowej, kiedy koledzy myśleli o zostaniu strażakiem albo kowbojem, miał wyraźne, sprecyzowane plany na przyszłość: kariera piłkarska albo dziennikarstwo sportowe. Wyczynowo uprawiał futbol, na studiach w warszawskiej AWF ukończył także kurs trenerski. Kontuzja i konieczna operacja przekreśliły pierwszy scenariusz na przyszłość. Zaczął więc pracę jako dziennikarz prasowy. Był wtedy na przedostatnim roku studiów. – Kupiłem w kiosku wszystkie tytuły gazet i zacząłem dzwonić z pytaniem o pracę w dziale sportowym. Pozytywnie odpowiedziano w „Naszym Dzienniku” – wspomina. Przez pół roku redagował kolumnę sportową. Potem zgłosił się na casting do TVN, gdzie poszukiwano prowadzącego serwisy sportowe. Po piętnastu minutach rozmowy w tym samym dniu otrzymał zlecenie. Później pracował też w telewizji Puls, żeby na początku 2003 r. zostać dziennikarzem TVP.

Z „Rodzinnym ekspresem” związany jest od czterech lat, czyli od początku istnienia programu. Żartuje, że w szybkim tempie pokonał drogę od gościa do prowadzącego. – To

było 220 odcinków temu, po tym jak zostaliśmy zaproszeni z żoną i czworgiem dzieci jako goście do pierwszego odcinka. Skończyło się tym, że wydawca wyszedł z reżyserki i zaproponował mi nową rolę – wspomina dziś.

– Nie pochodzę z rodziny wielodzietnej, mam tylko młodszego brata. Relacje u nas były zawsze rodzinne, serdeczne, i takie są do dziś. Zawsze myślałem o własnej rodzinie, miałem dobry kontakt z dziećmi. Jako nastolatki często zostawiano mi dzieci pod opiekę. Wzrastało we mnie przekonanie, że moja rodzina powinna być ciepła, serdeczna i... duża – opowiada. – Spotkałem właściwą osobę na swojej drodze – dodaje.

NA ZAKRĘTACH

Przyszłą żonę Asię poznał na trzecim roku studiów na Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie. Ona pochodzi spod Torunia, on spod Lublina. – Nasz wspólny kolega po-

lecił, bym wytłumaczył Asi przed egzaminami przepisy gry w piłkę nożną. No i tak zapamiętałem tłumaczyłem, że szybko nawiązała się między nami nić porozumienia. Musiałem się jednak dobrze starać, żebyśmy mogli myśleć o wspólnej przyszłości. Cierpliwość i pokora dały rezultaty – przyznaje. Zaraz po studiach, w czerwcu 2001 r. zdecydowali się na ślub. Kupili mieszkanie w Piasecznie pod Warszawą.

– Mimo pięknego początku życie nie stało się pasem startowym do nieba. Dopiero z pomocą Bożą, kilka lat później, można się było na nim rzeczywiście rozpędzić. I zacząć powoli wznosić – wspomina.

– Droga do Boga w moim małżeństwie była kręta, wyboista, a nawet z wilczym dołem. Fakt, że wychowałem się w rodzinie katolickiej, miał fundamentalne znaczenie w czasie rodzinnego kryzysu. Znalazłem się na dnie, ale w momencie totalnego zagubienia wiedziałem, czego się chwycić – mówi Rafał Patyra. Małżeński kryzys zdarzył się kilka lat po ślubie. – W tym czasie poznałem drugą kobietę, myślałem o wyprowadzeniu się z domu. Z jednej strony była żona i dziecko, z drugiej tamta kobieta z zachętą spędzenia z nią reszty życia. To był największy moralny dylemat, jaki kiedykolwiek w życiu przeżywałem. Totalne zagubienie trwało dwa-trzy lata. Ustrzegła mnie wiara w Boga. Mówiłem: „Pomóż mi wybrać, nie poradzę sobie

sam. Zrób ze mną, co zechcesz” – opowiada Rafał Patyra.

Trafili z żoną na spotkania modlitewne wspólnoty „Mamre”, które były dla nich rodzajem terapii. – Kilka razy jeździliśmy do Częstochowy, tam doszło do mojej wewnętrznej przemiany. Mogę powiedzieć, że

Opowiadanie się za prawdą i za życiem traktuję jako moje zadanie i misję. Na hejt internetowy jestem odporny – mówi dziennikarz.

Bóg cisnął mnie na ziemię. Podczas modlitwy uwielbienia doznałem spoczynku w Duchu Świętym – osunąłem się na posadzkę, a kiedy po kilku minutach wstałem, nie miałem już dylematu, co wybrać. Pan Bóg sprawił, że moje małżeństwo stało się dużo lep-

sze i dużo mocniejsze niż wcześniej. Wiem, co to znaczy dźwigać w sercu i sumieniu ogromny ciężar i jaka ulga towarzyszy momentowi, kiedy ten ciężar spada. To napełniło mnie niesamowitą radością i spokojem. Czuję się szczęśliwym i wolnym człowiekiem – wyznaje. – Kiedy pozwalamy Panu Bogu wkroczyć w nasze życie, to On już podejmuje decyzje, jakie są dla nas najwłaściwsze – dodaje.

RAZEM NA RÓŻAŃCU

Tamta przemiana dokonała się przed kilkunastu laty. – Obydwoje z żoną staliśmy się gorliwymi katolikami, już nie letnimi, ale gorącymi. Razem wędrujemy przez życie, wzajemnie znosimy z pola walki, jak trzeba. Jest dużo łatwiej, kiedy ma się świadomość, że nie idzie się samemu, ale we dwoje, a raczej we troje, bo wspólnota małżeńska to my i Je-

foto arch. J. i R. Patyrów

życiem traktuję jako moje zadanie i misję. Na hejt internetowy jestem odporny. Nie warto na siłę zabiegać, żeby podobać się wszystkim. Trzeba być sobą i mieć swoje zdanie. Na niecenzuralne wpisy odpowiadam: „Pokój z Tobą, bracie”, co często kończy dyskusję – opowiada Rafał Patyra.

Współpracuje z TV Trwam i Radiem Maryja. W tematach specjalnych „użyteczna” twarzy i głosu, komentuje wydarzenia sportowe. Jego konikiem jest też historia. Przed rokiem współpracował w przygotowaniu cyklu filmów przedstawiających sylwetki bohaterów przedwojennej Polski, którzy często łączyli w sobie wiele talentów. Byli sportowcami, politykami, duchownymi, wychowawcami, a jak nadeszła potrzeba – także żołnierzami.

– Nie obawiam się zaszufładowania. Podpisuję się pod wartościami katolickimi. Nie mam moralnych dylematów. Mam czyste sumienie, dobre intencje – podkreśla.

ZAPACH PIERNICZKÓW

Klimat domu państwa Patyrów to w dużej mierze zasługa pani Joanny. Z zawodu instruktorka fitness, poświęciła się rodzinie.

zus. Bez Niego ta sztuka nie mia-
łaby prawa się udać – konkluduje.

Zaczęli od nowa budować
wspólny dom – na solidnej skale,
a podstawą stał się różaniec.

– Pierwsze doświadczenia tej
modlitwy pochodzą od moich babć.
Wróciłem do tej modlitwy, kiedy
pojawiały się życiowe kłopoty. Kil-
kanaście lat temu trafiliśmy z żoną
do róży różańcowej. Od tego czasu
codziennie modlimy się jako rodzi-
na razem na różańcu – mówi.

Żyje tym, co wyznaje, i nie oba-
wia się o tym mówić publicznie.
W czasie Strajku Kobiet, pytany
przez tygodnik „Idziemy”, jak pa-
trzy na zachowania pań, powie-
dział: „Dla mnie to zaprzeczenie
kobiecości. Wszystko, co cenię
w kobietach, w czasie manifesta-
cji zostało podeptane i wgniecione
w ziemię. Takie kobiety budzą we
mnie mieszane uczucia. Z jednej
strony zniesmaczenie, a z drugiej
chyba też współczucie”. Nie wyco-
fuje się z tych słów.

– Byłem wdzięczny, że mogłem
zabrać głos, i to na takich łamach.
Bardzo mnie bolało i budziło nie-
smak to, co się działo, i uważałem,
że należy głośno o tym mówić. Re-
prezentuję szeroką rzeszę społec-
zeństwa. W tym konflikcie stoję
po stronie dobra, prawdy i piękna.
Opowiadanie się za prawdą i za

– Dbam o logistykę i fitness całej naszej szóst-
ki – mówi z dumą Rafał Patyra. – Naszym
sposobem na budowanie domu i wychowanie
dzieci są miłość, ciepło i cierpliwość. Zwłasz-
cza o tę ostatnią trzeba walczyć. Staramy się
mieć z dziećmi ciepłe relacje. Takie, jakie pa-
miętamy z naszych domów przepełnionych
miłością – opowiada.

Obydwoje dbają o wychowanie dzieci
w wierze. – Trzymamy wspólną linię, stara-
my się o konsekwencję i dyscyplinę. Chcemy,
by wiedziały, co jest dobre, a co złe, co jest
wartościowe i wymaga wysiłku. Uczymy, by
nie szukały łatwych rozwiązań. Naszym ro-
dzicom jesteśmy wdzięczni, że nauczyli nas
pracy, co chcemy przekazać także naszym
dzieciom. Zależy nam, by miały świadomość
priorytetów – najpierw są dla Boga, potem
dla ojczyzny, a na trzecim miejscu dla rodzi-
ców – mówi dziennikarz.

Święta Bożego Narodzenia w domu pań-
stwa Patyrów są czasem szczególnym. Zaczy-
niają się Adwentem. – Codziennie chodzimy
na roraty. Sporo nas to kosztuje, bo nikt z nas
nie jest rannym ptaszkiem, dzieci lubią rano
pospać. Wyrzeczenie i wysiłek, jaki trzeba
włożyć, dają jednak smaczne
owoce. Pozwalają pełniej i doj-
rzalej wyczekać dnia Bożego
Narodzenia. Można go wtedy le-
piej przeżywać i rozumieć.

Dwa tygodnie przed święta-
mi dom pachnie pierniczkami.
W ich przygotowaniu uczestni-
czy cała rodzina. – Żona piecze
ze starszymi dziećmi, a młodsze
ozdabiają. Potem je paku-
jemy i dostarczamy naszym naj-
bliższym, sąsiadom i znajomym
– mówi o rodzinnym zwyczaju
Rafał Patyra. – Wigilia jest tra-
dycyjna, z siankiem pod obru-
sem, z dodatkowym nakryciem.
O północy ruszamy na pasterkę.
Staramy się, żeby nasze dzie-
ci w kościele nie czuły się obco.
Przychodziły z nami do świątyni
od pierwszych dni życia, a nie do-
piero przed pierwszą Komunią
świętą – mówi pan Rafał.

Klimat świąt dopełnia wspól-
ne kołędowanie. – Nasza rodzi-
na jest muzykalna. Bardzo lubi-
my śpiewać kołędy. Rozpalamy
w kominku, robi się wtedy we-
soło i głośno – opisuje Rafał
Patyra. Córki dbają o profes-
jonalny podkład muzyczny
na instrumentach klawiszow-
ych i na gitarze, a cała rodzi-
na wtóruje: „W dzień Bożego
Narodzenia radość wszystkiego
stworzenia...”.

foto arch. J. i R. Patyrów

ks. Waldemar Turek

Rzymska bazylika Santa Maria in Trastevere, kościół tytularny bł. kard. Stefana Wyszyńskiego, zachwyca mozaikami Pietro Cavalliniego.

trza świątyni, jest ona dobrze oświetlona, wywiera na nas tak duże wrażenie, że nie bardzo wiadomo, od czego zacząć dokładniejsze jej oglądanie. Czy od bogatej w kolory mozaikowej podłogi w stylu cosmatesco? Czy od uroczego sufitu ze złożonymi kasetonami zaprojektowanymi przez słynnego Domenichino? Czy też od oryginalnych starożytnych kolumn, zwieńczonych kapitelami jońskimi i korynckimi, zdobiących swego czasu świątynię i budynek pogańskie? Wszystko to zasługuje na uwagę, wszystko jest zabytkowe i dobrze zachowane, wszystko zachęca do refleksji i modlitwy.

Polacy mają dodatkowe powody, żeby ten kościół nawiedzić i nacieszyć się jego artystycznym i duchowym bogactwem. W głębi prawej nawy bocznej znajduje się grobowiec i pomnik kard. Stanisława Hozjusza, wszechstronnie wykształcone-

Oprócz bardzo wysokiej wartości estetycznej sceny te mają szczególne znaczenie dla historii myśli ludzkiej, bo powstały w czasie, który zapowiadał bardzo poważne przeobrażenia w mentalności i w pojmowaniu sztuki ludzi końca średniowiecza. Można pytać, skąd Pietro Cavallini czerpał inspiracje w Rzymie, którego wielkość artystyczna została przez stulecia poddana surowej próbie zniszczeń i grabieży. Jak sztuka starożytna była przeżywana i interpretowana w ostatnich wiekach średniowiecza, u progu tego okresu, który tak mocno zapisze się w sztuce nie tylko Włoch, czyli renesansu?

Mozaiki były oczywiście znane w starożytnym Rzymie, zarówno tym pogańskim, jak i chrześcijańskim. Z pewnością artysta oglądał tego typu dzieła w absydzie kościoła św. Pudencjany, wykonane w V w., jak i te w kościele św. Praksedy

U Matki Bożej na Zatybrzu

Turyści i pielgrzymi z Polski odwiedzający Rzym zwykle uwzględniają w swoich programach Trastevere (Zatybrze), uroczą dzielnicę Wiecznego Miasta, pełną zabytków, kościołów i pałaców, wąskich uliczek, barów i restauracji. Tłumno tu zwłaszcza wieczorem, kiedy przybyśże i sami rzymianie, po dniu zwiedzania albo licznych zajęć, siadają przy stoliku, najlepiej na zewnątrz lokalu (a dzięki grzejnikom jest to możliwe nawet jesienią i zimą), zamawiają spaghetti, pizzę albo sałatę, do tego kieliszek wina i – jak mówił jeden ze znajomych Włochów – próbują pojednać się z życiem...

ŚWIĄTYNIA POLSKICH KARDYNAŁÓW

Znajdująca się w centrum tej dzielnicy bazylika Santa Maria in Trastevere, uważana przez wielu znawców za najstarszy na świecie kościół pod wezwaniem Matki Bożej, przyciąga uwagę już swoją architekturą zewnętrzną, zwłaszcza portykiem z pięcioma łukami, dzwonnica i umieszczonymi w górnej części fasady mozaikami ilustrującymi przypowieść Jezusa o pannach nierozsądnych i roztropanych. Gdy ktoś to widzi po raz pierwszy, zwykle nie zdaje sobie sprawy z tego, co go czeka wewnątrz świątyni, która zadowala nawet najbardziej wymagającego znawcę sztuki i budowni sakralnych.

Jeśli jesteśmy szczęśliwcami i w momencie, w którym wchodzimy do wnętrza

biskupa warmińskiego, który odegrał znaczącą rolę na Soborze Trydenckim. To on założył kościół i hospicjum św. Stanisława, do dzisiaj istniejące na Via Botteghe Oscure, w centrum Wiecznego Miasta. Zmarł w położonej niedaleko Rzymu miejscowości Capranica i został pochowany właśnie w bazylice Matki Bożej na Zatybrzu, która była jego tytularnym kościołem kardynalskim. Może właśnie dlatego także w naszych czasach papież przydzielali tę świątynię kardynałom z nadania: bł. Stefanowi Wyszyńskiemu (o czym informuje nas pamiątkowa tablica, umieszczona naprzeciw grobowca Hozjusza) i Józefowi Glempowi.

SCENY Z ŻYCIA MARYI

Wśród mozaik ozdabiających ściany prezbiterium znajduje się cykl sześciu scen wykonany przez Pietro Cavalliniego (1240–1330), przedstawiający główne wydarzenia z życia Maryi: narodziny, zwiastowanie, Boże narodzenie, pokłon trzech królów, ofiarowanie, zaśnięcie (na marginesie warto dodać, że to na ulicy Pietro Cavalliniego znajduje się Polski Papieski Instytut Kościelny, w którym mieszkają księża skierowani przez swoich biskupów na studia do Rzymu).

z IX w., z niezwykle przedstawnieniem „rajskiego ogrodu”. Dodatkowo mniej więcej w tym samym czasie pracował w Rzymie inny wielki mistrz sztuki mo-

zaikowej Jacopo Torriti, autor urzekających scen o tematyce maryjnej, które możemy do dzisiaj podziwiać w absydzie bazyliki Matki Bożej Większej.

W mozaikach Pietro Cavalliniego w Santa Maria in Trastevere dostrzegamy triumf złota, szlachetnych kamie-

ni, bogatych ubrań i kolorów. Znaney sztuki upatrują w przedstawionych sześciu scenach z życia Maryi liczne elementy bizantyjskie, zwłaszcza w złotych tłach i w eleganckich otaczających je kadrach. Wystarczy zwrócić uwagę w scenie narodzin Najświętszej Maryi Panny na bogato zdobione zasłony, kolorowe stroje św. Anny i towarzyszących jej osób, na kobietę trzymającą nowo narodzone dziecko i sprawdzającą ręką temperaturę wlewanej do wazy wody...

W scenie zwiastowania tron, na którym zasiada Najświętsza Dziewica, przypomina fasadę wspaniałej katedry gotyckiej. Nie wydaje się, żeby to był przypadek, wszak w tym czasie w wielu miastach Europy powstawały świątynie, które oparły się próbie czasu i do dzisiaj przyciągają do siebie wierzących i niewierzących,

Bazylika na Zatybrzu uważana jest przez wielu znawców za najstarszy na świecie kościół pod wezwaniem Matki Bożej.

foto: ks. Waldemar Turlek

otwartych na prawdziwą sztukę. A cóż powiedzieć o przedstawionym w tej samej scenie aniele Gabrielu, stojącym na skale, i jego przebogaty w kolory skrzydłach?

Dużo finezji i delikatności dostrzegamy w pokłonie trzech króli; Maryja i Józef stoją przed lukim portyku, a nad fantastycznym urwiskiem wznosi się miasto za murami. Kłaniający się królowie umieszczeni zostali między portykiem i wzgórzem. To chyba jeden z najpiękniejszych krajobrazów całego cyklu.

Ofiarowanie rozgrywa się pośród trzech wysokich, cienkich budowli. Z jednej strony stoi Matka Boża z wyciągniętą ręką, która przed chwilą podała Dziecko Symeonowi. Ten trzyma Dziecię delikatnie i szykuje się do wypowiedzenia swojego słynnego dziękczynienia. Po bokach umieścił Cavallini z jednej strony św. Józefa z ofiarnymi gołąbkami, z drugiej św. Annę.

Wreszcie scena zaśnięcia Najświętszej Maryi Panny, z kolorowymi aniołami i apostołami; może tu bardziej niż na innych przedstawieniach odnosi się wrażenie, jakby Pietro Cavallini malował za pomocą mozaiki, jakby były one pociągnięciami pędzla. Artysta gra na odcieniach koloru, tworząc światłocienie, które maluje bez konieczności używania czarnych konturów wczesnośredniowiecznych twarzy.

Jak twierdzi jeden z włoskich historyków sztuki, Cavallini odzyskał na-

turalistyczną pełnię sztuki późnej starożytności, zachowując nienaruszone ikonograficzne osiągnięcia teologii średniowiecznej. Tę jego cechę można na prawdę określić jako renesans cywilizacji klasycznej, wywodzącej się z łona chrześcijaństwa.

MOZAIKA BOŻEGO NARODZENIA

Na szczególną uwagę zasługuje mozaika przedstawiająca Boże narodzenie. Trzej aniołowie i dwaj pasterze adorują nowonarodzone Dziecię. Poniżej dostrzegamy siedzącego św. Józefa, zamyślnego, zatroskanego, jakby przewidującego to, co go czeka... A w samej szopce i blisko niej artysta umieścił sporo zwierząt, nadających całej scenie niepowtarzalny klimat wydarzenia, które zmieniło losy świata. Szopka odtwarza w osobiwej mieszance opowieść ewangeliczną i tradycje apokryficzne, w tym przypadku głęboko zakorzenione w wierze ludowej. Dziewica w pozycji półleżącej ma na sobie niebieski maforion, wierzchnią szatę, rodzaj długiego i szerokiego kobiecego szala, sięgającego od głowy do stóp. Może on być również purpurowoczerwony i wtedy wskazuje na Jej królewskość, ale jego niebieska wersja był częstsza w późnym średniowieczu i wskazywała na boską naturę Nowonarodzonego.

Obok Dzieciątka zawiniętego w pieluszki dostrzegamy wizerunki wołu i osła,

wyobrażonych zgodnie ze słowami proroka Izajasza: „Wół rozpoznaje swego pana i osioł żłób swego właściciela; Izrael na niczym się nie zna, lud mój niczego nie rozumie” (Iz 1, 3). W dolnej części sceny widzimy pasterza młodzieńca, który pasąc swoją trzodę, gra na jakimś starożytnym instrumencie muzycznym, co razem tworzy bardzo lubiany motyw ze starożytności, zwłaszcza rzymskiej, rozpowszechniony przez bukoliki Wergiliusza. Obok tej sceny Pietro Cavallini umieścił inną, z napisem „Taberna meritoria”, wskazującym na starożytne hospicjum dla weteranów, nad którym zbudowano bazylikę, symbolicznie tutaj przedstawioną. Sama grotta i żłób są w kształcie sarkofagu i – w kontekście bizantyjskim – nawiązują do przyszłej ofiary Odkupiciela i Jego tymczasowego pochówku.

Dwaj aniołowie adorujący Odkupiciela to wizualny komentarz do chwały rozbrzmiewającej w niebiosach podczas wcielenia Słowa. Trzeci anioł trzyma rodzaj szarfy z wypisanymi po łacinie słowami: „Annuntio vobis gaudium magnum”, czyli „Zwiastuję wam radość wielką” (Łk 2, 10). Odnoszę wrażenie, jakby ten anioł także w naszych czasach był Bożym wysłannikiem do wszystkich ludzi dobrej woli odwiedzających ten kościół.

Autor jest filologiem klasycznym i patrologiem, doktorem habilitowanym, szefem sekcji łacińskiej Sekretariatu Stanu Stolicy Apostolskiej

Remigiusz i Anna Mierzęccy

Iga i Konrad
Grzybowscy
z dziećmi

fol. archiwum Anny i Remigiusza Mierzęccych

Rodzina reaktywacja

Patryk Lubryczyński

Cykl reportaży „Szczęśliwa rodzina. Historia pisana życiem” w Radiu Warszawa był unikatową narracją o małżeństwie i rodzinie, w której głos zabrali małżonkowie. Historie złożyły się na jedną poruszającą opowieść o miłości.

Łącznie powstało trzydzieści reportaży radiowych, zrealizowanych przez red. Ewę Pietrzak i red. Weronikę Ostrowską, która była też autorką scenariusza. Audycje były emitowane w każdą sobotę i niedzielę od 18 września do 26 grudnia 2021 r. Dodatkowo w trakcie programu istniała możliwość skorzystania z poradnictwa rodzinnego. Na telefony czekali doradcy z wieloletnim doświadczeniem. Małżeństwa opowiadały o trudnościach, a także radościach dnia codziennego, na każdym etapie życia.

– Nie potrafię się z nimi rozstać, przeżywałam każde spotkanie i nie mogłam się go doczekać – mówi red. Ewa Pietrzak. – Wiem, że w czasie realizacji wartościowych przedsięwzięć „ktoś” utrudnia pracę, więc zaczęłam nagrywać rozmowy na dwa różne sprzęty. Pytałam na przykład, czy mogę odwiedzić małżeństwo z trzymiesięcznym synkiem. Nie wiedziałam, jak ludzie zareagują na obecność dziennikarki w czasie pandemii, czy nie przekraczam jakiegś granicy. Rodziny otworzyły

przede mną swoje mieszkania, kiedy przekraczałam próg, czułam dosłownie nazaretańską serdeczność i gościnność, wiedziałam, że jestem w domu modlitwy i pokoju. Podczas kolejnych nagrań do reportażu zakosztowałam wiele dobroci. Spotkaniami z takimi ludźmi można się duchowo nakarmić – komentuje red. Pietrzak.

OCZYSZCZAJĄCE DOŚWIADCZENIE

Bohaterowie jednej z audycji Marcin i Elżbieta Gandziarscy są piętnaście lat po ślubie. Obecnie są rodzicami czterech synów: Maksymiliana, Ignacego, Nikodema, Gabriela. W trakcie przygotowań do małżeństwa najważniejszy był kilkunastotygodniowy kurs przedmałżeński prowadzony przez Wiesława i Magdalenę Grabowskich, nazywany przez samych prowadzących „antymałżeńskim”. Elżbieta zwraca uwagę, że osoby organizujące szkolenie doprowadziły do trudnych rozmów w kluczowych kwestiach, które wywoływały łzy. Narastające napięcie zakończyło się oddaniem pierścionka zaręczynowego. Była pewna, że kontynuacja związku nie ma sensu.

Konflikt dotyczył kilku tematów, w tym organizacji wesela. Elżbieta chciała przyjęcia weselnego na dwieście osób, a narzeczony – niewielkiego wydarzenia i zagospodarowania zaoszczędzonej kwoty na wspólne mieszkanie. Oboje przyznają, że większość

rozmów rozpoczynała się od słów: Ty mnie nie rozumiesz. Najistotniejsza dla przetrwania związku okazała się decyzja, aby nie rezygnować z kursu przedmałżeńskiego. Dzięki temu rozwiązali szereg testów i ćwiczeń – poznali siebie, własne temperamenty oraz typy osobowości.

Elżbieta i Marcin wspominają, że było to dla nich oczyszczające doświadczenie. Odarli się z górnołotnych wyobrażeń o idealnym mężu i żonie. Przeszli bolesną lekcję nauki komunikowania, która zakończyła się szczęśliwie. Elżbieta mówi, że to był proces, w którym powoli dojrzewała do zmiany decyzji. Uświadomiła sobie, że bardziej zależy jej na tym konkretnym mężczyźnie niż na trwaniu przy swoim. W tym samym czasie przyszedł do niej z kwiatami skruszony Marcin, powiedział, że zgadza się na wielkie wesele. Oboje byli w stanie zrezygnować z własnych racji, aby mieć relacje,

i tak ich historia pisana życiem trwa już piętnaście lat...

Bohaterowie cyklu pokazali, że jest wiele szczęśliwych i spełnionych małżeństw! Zwykłych małżeństw, doświadczających licznych trudności.

IDZIE NOWE

Krzysztof Wojtak i Magdalena Kowalewska-Wojtak mają ponad dwuletni staż małżeński i małego syna Franciszka. Opowiadają, że brali udział w zajęciach szkoły rodzenia on-line przez pięć tygodni. – Głowy nam pękały od przeróżnych informacji, ale dzięki szkole zdobyliśmy wiele wiedzy praktycznej – wyjaśnia Magdalena. Krzysz-

Krzysztof Wojtak
i Magdalena
Kowalewska-Wojtak

fol. archiwum Krzysztofa Wojtaka i Magdaleny Kowalewskiej-Wojtak

tof przyznaje, że żona jest sumienną osobą, która wcześniej wynotowywała i zapisywała wszystkie rzeczy, których będą potrzebowali po narodzinach Frania. – Przed porodem nie było tygodnia, aby nie przychodziły pocztą drobniaki dla naszego maluszka w drodze. Wykonaliśmy malowanie, odświeżyliśmy mieszkanie oraz przemeblowaliśmy sypialnię, aby zmieściło się łóżeczko – wymienia Krzysztof. Początkowo, po odejściu wód płodowych, żaden ze szpitali nie chciał przyjąć Magdaleny. Dziś wspominają, że czuli się jak Święta Rodzina. Ale nie był to koniec komplikacji.

Poród trwał aż dwanaście godzin, lekarze musieli skorzystać z kleszczy położniczych. W tym czasie Magdalena i Krzysztof otrzymali olbrzymie wsparcie duchowe od rodziny i znajomych, którzy podjęli „szturm modlitewny” o pomyślne rozwiązanie. – Po urodzeniu Frania był przez miesiąc bardzo rozdrażniony, ponieważ miałam zastój pokarmu. W czasie kryzysu siedziałam przed Matką Bożą Karmiącą i płakałam. Mówiłam w myśli: Maryjo, pomóż mi! Tego samego dnia udało się zatrudnić specjalistkę od leczenia laktacyjnego. Mogłam liczyć też na pomoc męża, który wychodził z domu tylko po najpotrzebniejsze produkty – odtwarza Magdalena. Dziś z uśmiechem mówią, że po miesiącu najgorsze minęło. Obecnie mają wrażenie, jakby opowiadali o innej rodzinie i dziecku.

WAŻNE, ŻE RAZEM

Konrad i Iga Grzybowski są szczęśliwym małżeństwem z ośmioletnim stażem oraz rodzicami czwórki dzieci: Józia, Tereski, Tadzia i małego „Grzybka” w brzuchu mamy. Iga tłumaczy, że kiedy dzieci przybiegają, mówiąc, że kochają mamę, i dostaje od nich słodkie czekoladowe buziaki bądź cukierkowe uściski klejących łapek, to jej wnętrze napełnia się miłością. – Macierzyństwo

daje mi poczucie spełnienia oraz misji na ziemi – tłumaczy z radością Iga.

Dzieci państwa Grzybowskich chorują na rdzeniowy zanik mięśni. Józio porusza się na wózku inwalidzkim, Tereska jest dziecinkiem bezobjawowym. Na początku przeżywali trudne momenty, pytali Boga, dlaczego takie doświadczenie spotkało ich rodzinę. – Mój mąż zajmuje się opieką fizjoterapeutyczną naszego synka. Jesteśmy w stanie przetrzymać wszystko we dwoje, i to jest wielki dar oraz łaska. Nieraz śmiejemy się z Konradem: nieważne gdzie, ważne, że razem – przekonuje Iga. Zastanawia się czasem, czy Pan Jezus jako dziecko też chorował na rotawirusy, a Maryja nie przesypiała nocy. Gdy niedomaga, prosi Matkę Bożą o pomoc, żeby to Ona była Wspomożycielką rodziny. – Miłość to dla mnie codzienność, bycie obok siebie oraz nieustanne zmienianie się na lepsze – konkluduje Konrad.

W JEDNEJ DRUŻYNIE

Remigiusz i Anna Mierzęccy mają ponad dziewiętnastoletni staż małżeński. Są rodzicami dwóch synów: Tymoteusza i Franciszka. Anna pyta, czy kłócą się z Remigiuszem, odpowiada, że gdyby kłótnie nie zdarzały się w małżeństwie, nie żyłoby w prawdzie. Jednak podkreślają, że spierają się rzadko. – Każde nieporozumienie zadaje obydwu stronom rany, ale może z nich wynikać również dobro, ponieważ dowiadujemy się czegoś o sobie, swoich potrzebach i pragnieniach – przekazuje Anna. Remigiusz uzupełnia, że w dobrej komunikacji z żoną pomaga mu przeświadczenie, że grają „w jednej drużynie”. – Wszystko czynimy dla naszego małżeństwa, a nie tylko dla siebie. Gdy „zakopujemy” egoizmy, łatwiej się nam dogadać – zauważa.

Synowie mają całkowicie inne charakter. Najczęściej spierają się o to, aby jeden nie naśladował drugiego, bo odbiera tym drugiemu indywidualizm. Kłócą się, zama-

wiając to samo jedzenie w restauracji, albo w sklepie, gdy młodszy syn chce kupić ten sam produkt, co starszy. – Mimo wszystko jak na nastolatków są dość ulegli. Ze swojej strony staramy się synom dawać przykład spokojnych rodziców. Myślę, że dzięki temu uczą się od nas dobrych nawyków i sposobów myślenia – dostrzega Remigiusz. Nieocenionym wsparciem dla małżeństwa jest przynależność do wspólnoty modlitewnej. Państwo Mierzęccy spotykają się z parami, które zmagają się z podobnymi problemami jak oni, i wzajemnie się wspierają. Dla Anny miłość to nieustanne wybieranie dobra dla drugiego człowieka, przede wszystkim dla męża. – Bo jak ja wybieram jego dobro, to i on wybiera moje – potwierdza. Remigiusz podsumowuje, że dla niego miłość jest drogą oraz celem.

Ewa Pietrzak wyznaje, że audycje zmieniły jej sposób patrzenia na rzeczywistość. – Proponuję, aby zaprezentowane rodziny były w centrum duszpasterstwa i mediów, stawiane za przykład w swoich parafiach. Przydałaby się akcja billboardowa z ich udziałem. Nie musimy ograniczać się do Polski, to może być dopiero początek. Bohaterowie cyklu pokazali, że jest wiele szczęśliwych i spełnionych małżeństw! Każde z nich ma swoją urodę, temperament, a ich wspólnym mianownikiem jest Pan Bóg. Większość rodzinnych perypetii ma szczęśliwe zakończenie – puentuje red. Pietrzak.

Archiwalne audycje można odsłuchać na stronie internetowej www.radiowarszawa.com.pl.

„Projekt dofinansowany w konkursie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej „Po pierwsze Rodzina!” na rok 2021.

Dwunastoletni Jezus w Świątyni, obraz z kregu Jusepe de Ribera, XVII w.

SIŁA RODZINY

Pielgrzymkę do Jerozolimy przepisy religijne nakazywały Żydom odbyć przy trzech najważniejszych okazjach: Paschy, Święta Tygodni i Święta Namiotów. Obowiązywało to wszystkich, którzy mieszkali nie dalej niż dzień drogi od świętego miasta. Pascha przyciągała największą liczbę ludzi i to właśnie wtedy udali się do Jerozolimy Rodzice wraz z Jezusem.

Wspomniany wiek Jezusa jest według tradycji hebrajskiej porą, kiedy powinno się praktykować wszystkie normy zawarte w Prawie. To trochę więcej niż zwyczajowy wiek, w którym dzieci przystępują do pierwszej Komunii świętej. Jezus swoich dorosłych rozmówców zachwycił bystrością umysłu. Dobrze, gdyby dzieci pierwszokomunijne miały świadomość wydarzenia, do którego się przygotowują. To trudne zadanie rodziców, katechetów i duszpasterzy, aby odsłonić Jezusa przykrytego smartfonami, laptopami, rowerami czy quadami itp.

Obchodzona dziś Niedziela Świętej Rodziny zachęca nas do refleksji nad kondycją naszych rodzin. Słowa bł. prymasa Wyszyńskiego sprzed ponad czterdziestu lat pozostają aktualne: „Losy świata rozstrzygają się pod dachem rodzinnego domu, z domów rodzinnych wychodzą święci i grzesznicy. Jeżeli w rodzinie panuje rozdarcie, niezgoda, rozszerza się i zaraża otoczenie”. Dlatego wszelkie ataki wymierzone w niszczenie świętości rodziny mają swoje dalekosiężne konsekwencje w życiu społecznym.

Wspomnienie Świętej Rodziny pielgrzymującej do Jerozolimy jest nie tylko wyraźnym znakiem wiernego wypełniania zobowiązania wobec Boga wynikającego z wiary, ale także wskazówką dla nas do wspólnego rodzinnego świętowania. Dziś, kiedy członkowie rodzin często doświadczają emigracji zarobkowej, warto dobrze wykorzystać czas świątecznego urlopu nie tylko na regenerację sił przez odpoczynek, ale też na zacieśnienie relacji.

Św. Łukasz zanotował w ostatnim zdaniu odczytanego dziś fragmentu Ewangelii: „Jezus zaś czynił postępy w mądrości, w latach i w łasce u Boga i u ludzi” (Łk 2, 52), podobnie jak Samuel z pierwszego czytania, który „rósł i coraz bardziej podobał się tak Panu, jak i ludziom” (1 Sm 2, 26). Jest to zadanie nas dorosłych, aby stworzyć każdemu dziecku możliwość integralnego rozwoju w rodzinie. Każdemu bez wyjątku, nawet temu jeszcze nie narodzonemu.

ks. Julian Głowacki

Autor jest zastępcą redaktora naczelnego tygodnika „Idziemy” w diecezji włocławskiej

ŚWIĘTO ŚWIĘTEJ RODZINY: JEZUSA, MARYI I JÓZEFA

26 grudnia 2021

Czytanie z Pierwszej Księgi Samuela

1, 20-22. 24-28

Anna poczęła i po upływie dni urodziła syna, i nazwała go imieniem Samuel, ponieważ mówiła: „Uprosiłam go u Pana”. Elkana udał się z całą rodziną, by złożyć Panu doroczną ofiarę i wypełnić swój ślub. Anna zaś nie poszła, lecz oświadczyła swemu mężowi: „Gdy chłopiec będzie odstawiony od piersi, zaprowadzę go, żeby się pokazał przed obliczem Pana i aby tam pozostał na zawsze”. Gdy go odstawiała, wzięła go z sobą w drogę, zabierając również trzyletniego cielca, jedną efę mąki i bukłak wina. Przyprowadziła go do domu Pana, do Szilo. Chłopiec był jeszcze mały. Zabili cielca i poprowadzili chłopca przed Helego. Powiedziała ona wówczas: „Pozwól, panie mój! Na twoje życie! To ja jestem ową kobietą, która stała tu przed tobą i modliła się do Pana. O tego chłopca się modliłam, i spełnił Pan prośbę, którą do Niego zносиłam. Oto ja oddaję go Panu. Po wszystkie dni, jak długo będzie żył, zostaje oddany Panu”. I oddali tam pokłon Panu.

Psalm responsoryjny

84, 2-3. 5-6. 9-10

Refren: Szczęśliwi, którzy mieszkają w Twym domu.

Jak mile są Twoje przybytki,

Panie Zastępów!

Dusza moja stęskniona pragnie przedsionków Pańskich,
serce moje i ciało radośnie wołają do Boga żywego.

Szczęśliwi, którzy mieszkają w domu Twoim, Panie,
nieustannie wielbiąc Ciebie.

Szczęśliwi, których moc jest w Tobie,
którzy zachowują ufność w swym sercu.

Panie Zastępów, usłysz modlitwę moją,
nakłoń ucha, Boże Jakuba.

Spójrz, Boże, Tarczo nasza,
wejrzyj na twarz Twojego pomazańca.

Czytanie z Pierwszego Listu Świętego Jana Apostoła

3, 1-2. 21-24

Najmilsi:

Popatrzcie, jaką miłością obdarzył nas Ojciec: zostaliśmy nazwani dziećmi Bożymi, i rzeczywiście nimi jesteśmy. Świat zaś dlatego nas nie zna, że nie poznał Jego. Umiłowani, obecnie jesteśmy dziećmi Bożymi, ale jeszcze się nie ujawniło, czym będziemy. Wiemy, że gdy się objawi, będziemy do Niego podobni, bo ujrzymy Go takim, jakim jest. Umiłowani, jeśli serce nas nie oskarża, to mamy ufność w Bogu, a o co prosić będziemy, otrzymamy od Niego, ponieważ zachowujemy Jego przykazania i czynimy to, co się Jemu podoba. Przykazanie zaś Jego jest takie, abyśmy wierzyli w imię Jego Syna, Jezusa Chrystusa, i miłowali się wzajemnie tak, jak nam nakazał. Kto wypełnia Jego przykazania, trwa w Bogu, a Bóg w nim; a to, że trwa On w nas, poznajemy po Duchu, którego nam dał.

Aklamacja przed Ewangelią: Alleluja, alleluja, alleluja.

Otwórz, Panie, nasze serca, abyśmy uważnie słuchali słów Syna Twojego.

Słowa Ewangelii według Świętego Łukasza
2, 41-52

Rodzice Jezusa chodzili co roku do Jeruzalem na Święto Paschy. Gdy miał lat dwanaście, udali się tam zwyczajem świątecznym. Kiedy wracali po skończonych uroczystościach, został młody Jezus w Jerozolimie, a tego nie zauważyli Jego Rodzice. Przypuszczając, że jest wśród pątników, uszli dzień drogi i szukali Go między krewnymi i znajomymi. Gdy Go nie znaleźli, wrócili do Jeruzalem, szukając Go.

Dopiero po trzech dniach odnaleźli Go w świątyni, gdzie siedział między nauczycielami, przysłuchiwał się im i zadawał pytania. Wszyscy zaś, którzy Go słuchali, byli zdumieni bystrością Jego umysłu i odpowiedziami. Na ten widok zdziwili się bardzo, a Jego Matka rzekła do Niego: „Synu, czemu nam to uczyniłeś? Oto ojciec Twój i ja z bólem serca szukaliśmy Ciebie”. Lecz on im odpowiedział: „Czemu Mnie szukaliście? Czy nie wiedzieliście, że powinienem być w tym, co należy do mego

Ojca?”. Oni jednak nie zrozumieli tego, co im powiedział. Potem poszedł z nimi i wrócił do Nazaretu; i był im poddany. A Matka Jego chowała wiernie wszystkie te sprawy w swym sercu. Jezus zaś czynił postępy w mądrości, w latach i w łasce u Boga i u ludzi.

KALENDARIUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 27 grudnia

Trzeci dzień w oktawie Narodzenia Pańskiego

Święto św. Jana, apostoła i ewangelisty

Czytania mszalne: 1 J 1, 1-4; Ps 97, 1-2. 5-6. 11-12; J 20, 2-8

Wtorek, 28 grudnia

Czwarty dzień w oktawie Narodzenia Pańskiego

Święto Świętych Młodzianków, męczenników

Czytania mszalne: 1 J 1, 5 – 2, 2; Ps 124, 2-5. 7-8; Mt 2, 13-18

Środa, 29 grudnia

Piąty dzień w oktawie Narodzenia Pańskiego

Wspomnienie św. Tomasza Becketa, biskupa i męczennika

Czytania mszalne: 2 J 2, 3-11; Ps 96, 1-3. 5b-6; Łk 2, 22-35

Czwartek, 30 grudnia

Szesty dzień w oktawie Narodzenia Pańskiego

Czytania mszalne: 1 J 2, 12-17; Ps 96, 7-10; Łk 2, 36-40

Piątek, 31 grudnia

Siódmy dzień w oktawie Narodzenia Pańskiego

Wspomnienie św. Sylwestra I, papieża

Czytania mszalne: 1 J 2, 18-21; Ps 96, 1-2. 11-13; J 1, 1-18

Sobota, 1 stycznia 2022

Uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki Maryi

Czytania mszalne: Lb 6, 22-27; Ps 67, 2-3. 5. 8; Ga 4, 4-7; Łk 2, 16-21

foto: PAP/EPA/Maurizio Brambatti

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

MILCZENIE ŚW. JÓZEFA

Drodzy bracia i siostry, mówiąc o św. Józefie z Nazaretu, zastanawiamy się dzisiaj nad istotną cechą jego charakteru – milczeniem. Ewangelie nie odnotowują żadnej jego wypowiedzi. Swoim milczeniem św. Józef zaprasza nas, abyśmy go naśladowali, otwierając się w ciszy serca na obecność Pana Jezusa – Słowa, które stało się ciałem. Nie jest to łatwe: cisza często nas przeraża, wymaga od nas wejścia w siebie, konfrontacji z prawdą o nas samych i o naszej wierze. Bez umiejętności milczenia nasza mowa może stać się niebezpieczną bronią, przybierając postać kłamstwa, pochlebstwa, chępliwości, obmowy, oszczerstwa. Księga Syracha przypomina, że „Wielu padło od ostrza miecza, ale nie tyłu, co od języka” (Syr 28, 18). Pan Jezus powie to jeszcze wyraźniej: kto źle mówi o swoim bracie lub siostrze, kto oczernia bliźniego, jest zabójcą (por. Mt 5, 21-22). Św. Józef potrafił łączyć milczenie z działaniem. To ważne wskazanie dla nas. Prośmy w modlitwie, by nauczył nas wystrzegać się słów próżnych, odkrywać wartość słów pełnych otuchy i umocnienia, by uczył nas podejmować codzienne obowiązki z myślą o Bogu.

Streszczenie katechezy w języku polskim podczas audiencji generalnej
15 grudnia

DO POLAKÓW

Pozdrawiam serdecznie pielgrzymów polskich. Czas Adwentu wiedzie nas do Betlejem, do żłóbka, na spotkanie z oczekującą narodzin Jezusa Świętą Rodziną. Dzisiaj patrzymy na postać św. Józefa, na jego milczenie i kontemplację. Prośmy, by nauczył nas, jak w dzisiejszym, zmagającym świecie, wśród trosk i zabiegania, pielęgnować milczenie i modlitwę, by lepiej wsłuchiwać się w głos Boga. Z serca wam błogosławię.

Podczas audiencji generalnej 15 grudnia

JĘZYKIEM BOGA JEST CZUŁOŚĆ

Czułość rodzi się z miłości. Jest ona jej językiem. Kiedy kochasz dziecko, narzeczoną, narzeczonego, okazujesz mu czułość. Rodzi się to z miłości. Gest miłości to coś najprostszego. W żłóbku widzimy miłość matki, która obejmuje nowo narodzone dziecko, miłość ojca, który strzeże i broni swą rodzinę. Widzimy wzruszonych pasterzy przed Nowonarodzonym, świętujących aniołów, bo przyszedł Pan...

Wszystko jest przeniknięte zadziwieniem i miłością, która rodzi czułość. Chcę to powtórzyć: językiem Boga jest bliskość, współczucie i czułość. Wszystko razem. Św. Franciszek z Asyżu w żywym żłóbku w Greccio chciał przedstawić to, co wydarzyło się w grocie betlejemskiej, aby można to było kontemplować i adorować. Biedaczyna był pełen czułości, która rodziła w nim wzruszenie, kiedy myślał o ubóstwie, w którym narodził się Syn Boży. To właśnie miłość, która wyraża się w tej scenie, budzi radość. Narodziny nowego życia są źródłem radości, która pomaga w znoszeniu cierpień. Uśmiech dziecka zmniejsza nawet najtwardsze serca. Sami to widzieliśmy: twardziele, którzy nikogo już nawet nie pozdrowią, miękną, kiedy przyjdzie do nich wnuczek.

Do artystów biorących udział w koncercie bożonarodzeniowym w Watykanie 15 grudnia

Po raz pierwszy
będziemy
27 grudnia
świętować
Narodowy Dzień
Zwycięskiego
Powstania
Wielkopolskiego,
w 103. rocznicę
jego wybuchu.

Apel o ustanowienie tego dnia świętem państwowym wystosowały: Wielkopolskie Muzeum Niepodległości, Muzeum Narodowe w Poznaniu, Fundacja Zakłady Kórnickie, poznański Oddział Instytutu Pamięci Narodowej, Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918–1919 oraz Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski. Pod apelem podpisało się osiem tysięcy obywateli. Prezydent Andrzej Duda 23 listopada br. podpisał ustawę, przyjętą przez parlament w celu „upamiętnienia zrywu z lat 1918–1919 i złożenia hołdu jego bohaterskim uczestnikom, którzy wyzwolili Wielkopolskę spod panowania niemieckiego i przyłączyli ją do odrodzonej Rzeczypospolitej”, jak czytamy w komentarzu do ustawy.

Tegoroczne obchody będą ograniczone z powodu pandemii. Samorząd województwa wielkopolskiego zachęca, aby 27 grudnia cała Wielkopolska rozświetliła się w barwach narodowych. Z kolei marszałek województwa wielkopolskiego Marek Woźniak zaprosił do podświetlenia szczególnych dla mieszkańców obiektów.

– W ten sposób, wspólnie oddając hołd bohaterom, wyrazimy radość z faktu, że tak bliskie Wielkopolanom, zwycięskie powstanie zajęło należne mu miejsce w kalendarzu uroczystości państwowych – podało biuro prasowe UMWW. Na fasadzie budynku urzędu marszałkowskiego prezentowana jest wielkoformatowa ekspozycja, składająca się z czterech fotografii pod wspól-

Mieszkańcy Poznania wiwatujący pod hotelem „Bazar” po przyjeździe Ignacego Jana Paderewskiego

Zwycięska insurekcja

Barbara Wiśniowska

nym hasłem „NASZE Powstanie WielkoPOLSKIE”.

28 grudnia obchody przeniosą się do Warszawy; przy Grobie Nieznanego Żołnierza oraz przed pomnikiem Powstańców Wielkopolskich i Śląskich na powązkowskim Cmentarzu Wojskowym zostaną złożone kwiaty.

PRZEMYŚLANE DZIAŁANIE

Powstanie wielkopolskie wybuchło 27 grudnia 1918 r. w Poznaniu i było największą zwycięską insurekcją, która zakończyła się wyzwoleniem ogromnych terenów spod panowania zaborcy.

Wielkopolska po I wojnie światowej nadal znajdowała się w granicach Niemiec, a tamtejsza polska ludność podlegała przymusowej germanizacji. Zachodnim mocarstwom zależało na nieosłabianiu Niemiec. Polacy pragnęli wolności i czekali na odpowiedni moment rozpoczęcia działań. Powstanie wielkopolskie nie było emocjonalnym zrywem. Mieszkańcy Wielkopolski wyciągnęli wnioski z powstania listopadowego – że do walki o niepodległość trzeba się przygotowywać długo i skrupulatnie, a w międzyczasie cierpliwie skupić się na wychowaniu kolejnych pokoleń w duchu patriotyzmu i wiary. Przez wiele lat w ramach legalnych i nielegalnych działań organizowali rozmaite stowarzyszenia, w tym skauto-

we, gimnastyczne i paramilitarne, ale także konspirowali w armii niemieckiej. Działali w samorządach miejskich, przekonywali

Dzień po przybyciu do Poznania Ignacego Paderewskiego wybuchło powstanie.

li zaborców do wprowadzenia równouprawnienia ludności polskiej i do przywrócenia nauczania języka polskiego. Gromadzili fundusze w ramach „podatku narodowego”.

Po wojnie niemiecka armia była osłabiona, wybuchły też w niej liczne bunt na wzór rewolucji w Rosji. Niemiecki cesarz, niepewny swojej gwardii, poprosił o azyl w Holandii.

W Wielkopolsce jednak panował spokój, a niemiecka władza wydawała się niezagrożona.

NIE NALEŻY DŁUŻEJ CZEKAĆ

Bezpośrednim impulsem do wybuchu powstania była wizyta w Poznaniu Ignacego Jana Paderewskiego, którego Polacy tłumnie i entuzjastycznie powitali 26 grudnia, wydali na jego cześć bankiet i wysłuchali płomiennego przemówienia. Następnego dnia urządzili Niemcy, napadali na polskie instytucje, a nawet na prywatne mieszkania, by niszczyć flagi polskie, francuskie, angielskie i amerykańskie. Wy-

fol. Irena Świerdzewska

wiązała się walka. Pierwsze niemieckie strzały padły w Banku Związku. Strzelano także w kierunku hotelu „Bazar”, w którym przebywał Paderewski. W odpowiedzi na tę sytuację przybyły polskie oddziały Straży Ludowej, Polskiej Organizacji Wojskowej oraz Służby Straży i Bezpieczeństwa. Pierwszego dnia walk przejęło Prezydium Policji, Dworzec Główny, Poczta Główna, kilka redut systemu fortecznego Poznania i rozbrojono oddziały niemieckie przybywające koleją. Przywódcy z Poznania przekazali na prowincję hasło „Nie należy dłużej czekać”, co uruchomiło działania w Gnieźnie, Jarocinie, Wrześni i wielu innych miejscowościach. W wielu z nich już pierwszego dnia usunięto pruską administrację.

28 grudnia w Poznaniu Polacy zdobyli Cytadelę, fort Grolmann i arsenał przy ul. Wielkie Garbary (obecnie Garbary). W kolejnych dniach powstańcy przejęli Grodzisk Wielkopolski, Kórnik, Goścyn i inne miejscowości. Ważnym momentem było zdobycie lotniska Ławica, gdzie stacjonował silny oddział niemiecki.

Do połowy stycznia powstańcom udało się opanować wię-

szość Wielkopolski, jednak trwały krwawe walki o utrzymanie władzy nad tymi terenami. Wodzem naczelnym powstania został mianowany generał Józef Dowbor-Muśnicki.

Ochotnicze oddziały przekształcono w regularną armię. Wobec konieczności zwiększenia liczebności oddziałów powstańczych 17 stycznia ogłoszono pobór do Armii Wielkopolskiej. Generał Dowbor-Muśnicki zwrócił się do swoich oficerów z odezwą: „Zapomnijcie o tej zmurze, która panowała w szeregach armii narodów-cie-miężców, w których nieludzkie

obchodzenie się z żołnierzami i pogarda dla niego były systemem. Podobne stosunki nie mogą mieć miejsca w szeregach Wojsk Polskich. Winnicie być nie tylko dowód-

cami (...), ale też zawsze starszymi, kochającymi i troskliwymi braćmi żołnierzami”.

Na początku lutego wróg został wyparty za Noteć. Przez kolejne dni nadal toczyły się zacięte walki. Niemcy przenieśli naczelną dowództwo do Kołobrzegu, co świadczyło o planowanej ofensywie.

16 lutego 1919 r. w Trewirze został podpisany kolejny układ przedłużający rozejm między państwami Ententy a Niemcami. Objął on również front wielkopolski. Nadal jednak było niespokojnie. Dopiero traktat wersalski z czerwca 1919 r. zakończył spór przyznaniem Polsce większości Wielkopolski, terenów zajętych przez powstańców oraz kilku miast, których Polacy nie zdobyli.

W powstaniu zginęło około dwóch i pół tysiąca Polaków, a około sześciu tysięcy zostało rannych. Stosunkowo niewielka liczba zabitych świadczy o doskonałej organizacji mieszkańców Wielkopolski. To ich bohaterska i dobrze przygotowana walka doprowadziła do odzyskania tak dużych terenów.

Izabela Pakulska

Kwas foliowy

Kwas foliowy to witamina B9. Bierze udział – razem z witaminami B6 i B12 – w metabolizmie homocysteiny (pisałam o tym wcześniej). Jest niezbędny do prawidłowej budowy erytrocytów, wpływa na układ nerwowy, usprawnia działanie przewodu pokarmowego. Nie jest syntetyzowany w organizmie, musi być dostarczony z zewnątrz, z pożywieniem. Dieta bogata w warzywa i owoce powinna zaspokoić dzienne zapotrzebowanie na kwas foliowy. Do wyjątków należą osoby nadużywające alkoholu, niedożywione, w podeszłym wieku, pacjenci z przewlekłymi biegunkami, a także stosujący niektóre leki (szczególnie przeciwpadaczkowe i antykoncepcję hormonalną). U takich pacjentów należy rozważyć suplementację kwasu foliowego. Natomiast u kobiet w ciąży ta suplementacja jest konieczna. Witamina B9 wpływa na prawidłowy rozwój układu nerwowego dziecka. Już od trzeciego tygodnia ciąży bierze ona udział w wytwarzaniu tzw. cewy nerwowej, z której później rozwija się mózg i rdzeń kręgowy. Dlatego uważa się, że kobiety w wieku rozrodczym powinny stosować kwas foliowy, jednak w ciąży – w zależności od jej okresu – stosuje się większe dawki. Niedobór kwasu foliowego w ciąży może być przyczyną rozszczepu kręgosłupa czy bezmózgowia u dziecka. Syntetyczny kwas foliowy wchłania się lepiej niż przyjmowany z pokarmem.

Niedobór kwasu foliowego może powodować wysokie stężenie homocysteiny, a tym samym zwiększa ryzyko miażdżycy i jej powikłań. Innym

skutkiem niedoboru witaminy B9 jest niedokrwistość. Dochodzi do zaburzenia dojrzewania krwinek czerwonych – erytrocyty, mimo że są większe, zawierają mało hemoglobiny, mówimy wówczas o niedokrwistości megaloblastycznej (jak przy niedoborze witaminy

B12). Pacjenci skarżą się wówczas na osłabienie, bóle głowy, zaburzenia pamięci, drętwienie kończyn, zmiany zapalne śluzówki jamy ustnej. Niedobór kwasu foliowego obserwowany jest także u osób z depresją czy chorobą Alzheimera.

Kobiety w ciąży powinny przyjmować syntetyczną postać kwasu foliowego. Osoby z niedokrwistością megaloblastyczną poza syntetycznym kwasem foliowym powinny przyjmować witaminę B12.

Kwasu foliowego nie powinno się przyjmować zbyt dużo. Jest rozpuszczalny w wodzie, dlatego nadmiar powinien być wydalony z moczem, może jednak maskować objawy niedoboru witaminy B12. Zbyt duże dawki kwasu foliowego mogą powodować bezsenność, rozdrażnienie. Podawany w ciąży w zbyt dużych dawkach może przyczynić się do powstawania astmy u dziecka.

Najbezpieczniejszą formą uzupełniania niedoborów kwasu foliowego jest odpowiednia dieta. Bogate w witaminę B9 są przede wszystkim zielone warzywa liściaste, jednak długie przechowywanie ich, a także gotowanie powoduje utratę dużej części kwasu foliowego. Im mniej przetworzone warzywa i owoce tym lepiej, gdyż więcej kwasu foliowego zostanie wchłonięte. Duża zawartość kwasu foliowego występuje w szpinaku, sałacie, kapuście, białej fasoli, soczewicy, brukselce, jarmużu, brokułach, pietruszce, burakach, zielonym groszku, kalafiorach, szparagach, drożdżach, w żółtku jajka kurzego, pomarańczach i bananach.

Autorka jest lekarzem

Pomnik Powstańców Wielkopolskich w Poznaniu

Poeci o Bożym Narodzeniu

dr hab. Tomasz Korpysz

Na dobrą poezję zawsze jest odpowiedni czas, ale święta szczególnie sprzyjają temu, by sięgnąć do tomików wierszy ulubionych poetów. Można w nich znaleźć także bardzo różnorodne tematycznie i stylistycznie utwory o Bożym Narodzeniu. Dziś proponuję Państwu lekturę kilku takich utworów.

Jan Andrzej Morsztyn, „Na Boże Narodzenie”: *Szczęśliwa nocy, w którą się nam rodzi / Dzień jasny, światło wszystkiemu stworzeniu, / I w której brudach i okropnym cieniu / Słońce jaśniejsze nad codzienne wschodzi. // Szczęśliwe bydło, które gdy mróz chłodzi, / Grzejecie Pana w ciepłym swoim tchnieniu; / Luboście nieme, w takim przysłużeniu / Zazdrościć się wam tego szczęścia godzi. // Szczęśliwa stajni, szczęśliwe pieluchy, / Które się boskich członeczków tykają; / Szczęśliwy i złób, szczęśliwe i siano; // Szczęśliwsze jednak nad wszystko pastuchy; / Sądzę, że napróżd dzieciątko witają, / I do zbawienia powstał tak rano.*

Jan Kasprówicz, „Przy wigilijnym stole”: *Przy wigilijnym stole / Łamiąc opłatek święty, / Pomnijcie, że dzień ten radosny / W miłości jest poczęty; // Że, jako mówi wam wszystkim / Dawne, odwieczne orędzie, / Z pierwszą na niebie gwiazdą / Bóg w waszym domu zasiędzie. // Serce go przyjąć gorącym, / Na ścieżaj otworzyć wrota – / Oto, co czynić wam każe / Miłość, największa cnota. // A twórczych pozbauił się ogni, / Sromotnie zamknawszy swe wnętrza, / Kto z bratem żyje w niezgodzie, / Depcąc orędzie najświętsze. // Wzajemne przebaczyć winy, / Koniec położyć usterce, / A z walki wyjdzie zwycięsko / Walczące narodu serce.*

Kornel Makuszyński, „Pokój ludziom”: *Dzieciątko Boże, uczyniś cud raz jeszcze / Większy, niż bitwa wygrana nad wrogiem, / Każ polskie serce w polskie ująć kleszcze, / Jedną oddychać Polską, jednym Bogiem. //*

Niech nas dwóch idzie po tej samej ścieżce, / A gdy się zetkną, niechaj wielki Boże! / Z oczu dobędą uśmiech a nie noże! / Spraw to Dzieciątko Nowonarodzone! // A my Ci za to przyniesiemy w podzięce / To, co Cię złotym napelni uśmiechem: / Dwa polskie serca miłością złączone / I dwie złączone zgodą polskie ręce. // Patrzcie! O patrzcie! Betlejemską strzechę / Pełna jest słońca od naszych pacierzy, / O ludzie! Boże dziecko się uśmiecha, / A Jego oczy mówią, że nam wierzy!

Kazimierz Wierzyński, „Kolęda dziecięca”: *Zbieram się długo, od samego lata, / Zobaczyć Ciebie w świętym Betlejemie, / Tylko, że od nas trzeba przejść pół świata, / By w Twą zamorską zawędrować ziemię. / Pokaż mi dzisiaj za naszym ogrodem / Najbliższą drogę do Twojej stajenki, / Za to opłatek przyniosę Ci z miodem, / Stanę na palcach i podam do ręki. / Snop wezmę z sobą, przyda Ci się słoma: / Niech Matka Boska w jakąś noc zadymną, / Żłób nią wyścieli świętymi rękoma, / By Ci nie było w Twojej kobyłce zimno. / A gdy Ci twardo będzie bez poduszki / I smutno, zapal na gwiazdach światelka, / Ja Ci dam trochę mych suszonych gruszek / I zeszłoroczne opowiem jasełka. / Jak szli Trzej Królowie z koroną na głowie, / Jakśmy wtedy zabili Heroda, / I jak na skrypkach grali pastuszkowie... / Tak ślicznie było... Tyś nie widział... / Szkoda... / A potem razem z Betlejem pójdziemy / Do nas pomodlić się gdzieś na Pasterce, / I tu usłyszysz, Malusieńki, Niemy, / Jak kolęduje Tobie moje serce.*

Jerzy Liebert, „Pasterka”: *Ptaki niby dzwoneczkami cieszą się kolędą – / Chrystus nam się narodził i nowe dni będą. // Do stajni Betlejemskiej aż do brzegów Wisły / Z ptakami smukłe samy dziwować się przyszły. // Wiewiórka zęby szczyrzy i w niebo się patrzy, / Jak dwa gołębie płyną na błękitnej tarczy. // I kwiaty, choć to zima, czas mroźny i cichy. // Niosą myrrę, kadzidło i złote kielichy. // I pawie przyfrunęły z krajów cudzoziemskich, / By swe pióra przyrównać do skrzydeł anielskich. // A mały Chrystus smutny w drzwi patrzy i czeka, / By wśród witających zobaczyć człowieka.*

Wszystkim czytelnikom „Idziemy” na święta Bożego Narodzenia życzyć radości i pokoju.

Pomoc społeczna

Edyta Pisarczyk-Kulon

Od 1 stycznia 2022 r. zmienia się kryteria dochodo-

we dla osób ubiegających się o świadczenia oraz kwoty świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej. Dla osoby samotnie gospodarującej kryterium dochodowe wzrosło do 776 zł, a dla osoby w rodzinie wyniesie 600 zł. Kwota dochodu z 1 ha przeliczeniowego będzie wynosiła 345 zł.

Zmiany z jednej strony dotyczą osób, które będą ubiegały się o świadczenia, z drugiej zaś mają wpływ na wysokość już wypłacanych świadczeń. Przykładowo maksymalna kwota zasiłku stałego wzrosła do 719 zł.

Kwota stanowiąca podstawę ustalenia wysokości pomocy pieniężnej na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki i pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej w 2022 r. wyniesie 1837 zł.

Spełnianie kryterium dochodowego jest wymagane do uzyskania, w szczególności, takich świadczeń, jak zasiłek stały, a także (poza określonymi wyjątkami) zasiłek okresowy czy zasiłek celowy. Zasiłek stały jest jednym ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej.

Zasiłek stały przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego dla osoby samot-

nie gospodarującej (776 zł). Zasiłek przysługuje również pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie (600 zł).

Aby możliwe było uzyskanie zasiłku stałego, muszą być spełnione łącznie dwie przesłanki. Po pierwsze, całkowita niezdolność do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawność. Po drugie, spełnione kryterium dochodowe, tj. ustalenie, że dochód osoby ubiegającej się o zasiłek stały oraz dochód na osobę w rodzinie jest niższy od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie (wyrok NSA z 5.11.2020 r., I OSK 2015/20).

Prawo do zasiłku przysługuje osobom samotnym, a to

oznacza konieczność ustalenia przez pomoc społeczną sposobu prowadzenia gospodarstwa domowego. Podział na prowadzenie gospodarstwa domowego w sposób samodzielny i w ramach rodziny ma charakter zupełny i rozłączny. Oznacza to, że określona osoba może prowadzić gospodarstwo wyłącznie samodzielnie bądź wyłącznie w ramach rodziny. Ustalenie zatem, że okoliczności faktyczne wskazują, że gospodarstwo prowadzone jest w ramach rodziny, wyklucza możliwość przypisania wnioskodawcy do kręgu osób prowadzących samodzielne gospodarstwo domowe. Wymóg wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania oznacza wspólne prowadzenie gospodarstwa domowego (wyrok NSA z 25.01.2021 r., I OSK 2120/20).

Autorka jest radcą prawnym

foto: PAP/EPA/Richard Juilliant/UEFA Handout

POZYTYWNE

Mariusz Jankowski

Siadając do wigilijnego stołu, życzę Państwu i sobie tylko pozytywnych myśli. Odrobiny spokoju. Zwolnienia tempa. Chwil zadumy. Byśmy spoglądając wstecz, starali się pamiętać tylko o tym, co dobre.

Ktoś powie: ale przecież tak się nie da! A ja proszę: spróbujmy. Z całą świadomością, że nie jest to proste. Z wiedzą, że te dwanaście miesięcy to był trudny czas walki oraz prób powrotu do normalności (nie zawsze udanych). Pamiętając, ile nas kosztowała i kosztuje pandemia, trzymajmy głowy w górze. Tylko w ten sposób możemy z nadzieją patrzeć w przyszłość. A przy okazji zachowujemy i zbieramy w głowach te pozytywne. Nawet najmniejsze.

U mnie ubierało się ich sporo. Na plus na pewno zapisuję fakt, że odbyły się wielkie sportowe imprezy. Z ograniczeniami, z uduśnianiem – ale się odbyły. Poznaliśmy nowych mistrzów olimpijskich, podziwialiśmy zmagania paraolimpijczyków, ekscytowaliśmy się piłkarskimi mistrzostwami w Europie oraz w Ameryce Południowej. Emocji było aż nadto. I wielce sobie cenię to, że mogłem je przeżywać. Ich wartość jest tym większa, gdy przypominam sobie niepokój towarzyszący przekładaniu igrzysk w Tokio oraz Euro.

Naprawdę mogło zdarzyć się i tak, że tych emocji byśmy nie dostali. Dlatego apeluję: pielęgnujmy w pamięci fantastyczne występy lekkoatletów, gole Roberta Lewandowskiego, radość Anity Włodarczyk, dumę z każdego udanego startu białoczerwonych sportowców. Ta historia została napisana. A co równie ważne – udało się (lub jesteśmy tego blisko) wrócić do normalności w wielu innych sferach naszego życia. Dzieci w szkołach? Super. Oby jak najdłużej. Podobnie z klubami sportowymi, salami koncertowymi oraz kinowymi. To są niby drobnostki, ale jak one smakują! Mam w planach, jeszcze przed końcem roku, wyjście do teatru. Bilety trzeba było „upolować”, ale było warto! Choćby po to, by zobaczyć uśmiechy na twarzach najbliższych. Mała rzecz – a radość naprawdę wielka. Taki jeden teatralny wieczór może dać pozytywnego kopa. I mam nadzieję, że tak właśnie się stanie.

Pozytywnie „wyciskam” wszystko co się da z każdej dobrej rzeczy. Także z tego, że można było zrobić świąteczne paczki dla najuboższych w parafii. W taką akcję udało się zaangażować wszystkich w rodzinie, więc co? Kolejny plusik. I dlatego siadając do wigilijnego stołu, przyłknę na chwilę oczy. Ze spokojem, z uśmiechem, z prośbą do samego siebie. Będę prosić o równie pozytywne podejście do życia w najbliższych miesiącach. Na pewno się przyda. I jestem przekonany, że dzięki temu łatwiej będzie znieść momenty trudne, bo przecież one na pewno też się pojawiają. Jednak pozytywnie uzbrojeni – damy im radę!

Autor jest dziennikarzem TVP

Poznaliśmy rywali

Z reprezentacjami Belgii, Holandii i Walii zmierzą się polscy piłkarze w 4. grupie najwyższej dywizji Ligi Narodów UEFA. Mecze zostaną rozegrane w czerwcu i wrześniu 2022 r. Wyniki losowania, które odbyło się w szwajcarskim Nyonie, trener Paulo Sousa przyjął ze spokojem, ale przyznał też, że białoczerwonych czeka duże wyzwanie.

Nowe kierownictwo

Nowym prezydentem Międzynarodowej Federacji Samochodowej (FIA) został Mohammed ben Sulayem, pochodzący ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich. Były kierowca rajdowy uzyskał 62 proc. poparcia i pokieruje organizacją jako pierwszy prezydent spoza Europy. To znak, że państwa Bliskiego Wschodu w motosporcie mają coraz silniejszą pozycję.

foto: PAP/EPA/Alti Haider

Przełamanie Legii

Po serii niefortunnych meczów Legia Warszawa wygrała z Zagłębiem Lubin (4:0), opuszczając tym samym strefę spadkową. Dwie bramki dla gospodarzy z Łazienkowskiej trafił Portugalczyk Rafael Lopes, a po przerwie także Thomas Pekhart i Mateusz Hołownia. Spotkanie z Zagłębiem było trenerskim debiutem Aleksandra Vukovicia.

foto: PAP/Łeszek Szymański

Przyniosła szczęście?

Reprezentacja polskich skoczków na kolejne zawody Pucharu Świata udało się już w pełnym, siedmioosobowym składzie. W poprzednich latach skocznia w Engelbergu dla białoczerwonych wiązała się z dobrymi występami, ale po pierwszym treningu w czołowej dwudziestce znalazł się jedynie Kamil Stoch.

foto: PAP/EPA/Martin Dvisek

Apetyt na medale

Dobry start zaliczyli polscy pływacy podczas inauguracji mistrzostw świata na krótkim basenie w Abu Dhabi. Kacper Stokowski awansował do finału na dystansie 100 m stylem grzbietowym. Z kolei Krzysztof Chmielewski, choć ostatecznie do finału nie dotarł, pokazał ogromny potencjał, poprawiając rekord Europy juniorów na 200 m.

foto: PAP/EPA/Alti Haider

Przeżywanie świąt było tematem dyskusji w naszej grupce parafialnej już w listopadzie. Panie były przerażone na myśl o ugotowaniu wielkiej wierzery, panowie nie chcieli prezentów, bo już wszystko mają, a wszyscy bali się teściowej. Nie pamiętam, czy ktoś cieszył się na nadchodzące święta, atmosfera była raczej przygnębiająca.

No tak... Natarczywe reklamy prezentów i majonezów (które ponoć w święta są najważniejsze) umęczyły nas już

CZEGO CHCIEĆ WIĘCEJ

Barbara Wiśniewska

od października. Czytaliśmy nieraz artykuły o tym, jak Boże Narodzenie świętują celebryci: mają przepiękne stroje, ogromne choinki, ich dzieci grają koledy na harfach, a świąteczny obiad odbywa się w hotelowej restauracji wynajętej na wyłączność w ciepłych krajach. Przygnębia nas nawet to, że nasze szwagierki lepiej od nas gotują? Porzućmy zazdrość i smutek.

Pora zacząć cieszyć się z małych rzeczy, uśmiechnąć się do ludzi, przymknąć oko na ich wady. Warto podziękować bliskim za wszystko, co tylko przyjdzie nam na myśl, a Panu Bogu za to, że mamy co jeść

i dach nad głową, mamy się w co ubrać, jesteśmy Jego umiłowanymi dziećmi, On stał się jednym z nas i zawsze będzie na nas czekał. Czego chcieć więcej?

W ramach świątecznego deseru przygotujmy błyskawiczny sernik, nastawmy minutnik i idźmy odpocząć z całą rodziną tak, jak lubimy.

SERNIK POMARAŃCZOWY

Spód: 160 g herbatników ■ 50 g masła

Masa serowa: 1 kg twarogu z wiaderka ■ 100 g masła ■ 75 g ksylitolu ■ 2 łyżeczki cukru wanilinowego ■ 5 jajek ■ 3 łyżki mąki ■ skórka otarta z 2 pomarańczy ■ 100 ml soku z pomarańczy ■ 2/3 szklanki śmietany kremówki 36% ■ do dekoracji: cukier puder, gorzka czekolada, plasterki pomarańczy

Sposób przygotowania: Masło topimy na małym ogniu, łączymy z pokruszonymi herbatnikami, mieszamy, układamy dno tortownicy.

Wszystkie składniki na sernik powinny być w temperaturze pokojowej, pomarańcze umyte, a skórka wyparzona, następnie starta na tarce o małych oczkach. Twaróg miksujemy z masłem na najniższych obrotach tylko do połączenia się składników i cały czas miksując, dodajemy ksylitol, cukier wanilinowy, po jednym jajku, mąkę, startą skórkę pomarańczową, śmietanę kremówkę oraz sok z pomarańczy. Na herbatnikowy spód przelewamy masę serową, delikatnie wyrównujemy. Wstawiamy do nagrzanego do 150 stopni piekarnika i pieczemy 90 minut. Długie pieczenie w niższej temperaturze zapewni sernikowi jasny kolor. Całkowicie wystudzony sernik wstawiamy do lodówki. Przed podaniem dekorujemy.

foto: Barbara Wiśniewska

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – rozbić na kawałki
- 1 G – produkt z mleka
- 2 E – zawołanie furmana
- 3 A – odmiana jabłoni
- 3 G – gusta estetyczne
- 6 A – monotonia życia
- 6 H – pasiasty minerał
- 8 C – ateńskie wzgórze
- 9 A – żółtawy kamień
- 9 G – zwody pięściarza
- 10 E – leży nad Dunajem
- 11 A – potrawa z jajek
- 11 G – bywa fałszywy

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – branża nauczania
- C 1 – tkanka rośliny
- C 8 – odezwa do narodu
- D 3 – drobny wybryk
- E 1 – szybki galop
- E 8 – pomiar beretem
- F 4 – mały samochód
- G 1 – łączy brzegi
- G 8 – ssak drapieżny
- H 3 – wzmacnia głos
- I 1 – jeden ze zmysłów
- I 8 – gruby sznur
- K 1 – brak uprzedzeń

**Hasło do odczytania
w zaznaczonym wierszu**

--	--	--	--	--	--	--	--

Rozwiązania prosimy nadsyłać
do 7 stycznia na adres redakcji „Idziemy”.
Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi
nagrodzimy książkami.

TVP 1

05.10 Święta rodzina, cz. 2 – film fabularny, Włochy 2007, reż.: Raffaele Martes; **06.55** Słowo na niedzielę; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach; **08.00** Tydzień; **08.25** Wielkie koledowanie z Ostrej Bramy – koncert; **09.05** „Gdy się Chrystus rodzi...” koledy na Jasnej Górze – koncert; **10.55** Słowo na niedzielę; **11.00** Transmisja Mszy Świętej z Jasnej Góry; **11.55** Między ziemią a niebem; **12.00** Anioł Pański; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.55** BBC w Jedyńce: Zimowa opowieść o wilczy – film dokumentalny, Wielka Brytania, Francja 2018, reż.: Frederic Fougea; **14.10** Wielkie Koledowanie we Lwowie – koncert; **14.55** Maryla. Tak kochałam – film dokumentalny, reż.: Krystian Kuczkowski, Michał Bandurski; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **18.25** Zniewolona (50) – serial kostiumowy, Ukraina 2021; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.15** Zniewolona (51) – serial kostiumowy, Ukraina 2021 **21.15** Rolnik szuka żony – reality show **22.20** Wielki Szu – film sensacyjny, reż.: Sylwester Chęciński, wyk.: Jan Nowicki, Andrzej Pieczyński, Karol Strasburger, Dorota Pomykała, Leon Niemczyk, Grażyna Szapolowska **00.10** Anglik, który mnie kochał – film fabularny, USA 2014, reż.: Tom Vaughan, wyk.: Pierce Brosnan, Salma Hayek, Jessica Alba **02.00** Miłość w Sankt Petersburgu – komedia romantyczna, Francja 2019, reż.: Christophe Douchand **03.50** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny **04.40** Zakończenie dnia

TVP 2

05.10 Rodzina Świętych w krainie elfów – film obyczajowy, Dania 2016, reż.: Carsten Rudolf; **06.40** Maria z Nazaretu, cz. 2 – serial; **08.35** Magiczne święta – film obyczajowy, USA 2017, reż.: Don McBrearty, wyk.: Jessica Lowndes, Brendan Penny, Farah Marani; **10.10** Vabank – komedia sensacyjna, reż.: Juliusz Machulski, wyk.: Jan Machulski, Leonard Pietraszak, Witold Pyrkosz, Jacek Chmielnik, Krzysztof Kiersznowski, Ewa Szykulska, Józef Para, Elżbieta Zajączkówna, Henryk Bista, Leon Niemczyk; **12.05** Vabank II, czyli riposta – komedia sensacyjna; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.20** Szansa na sukces. Odciinek świąteczny – widowisko muzyczne; **16.25** Uratujmy święta – film, Kanada 2018, reż.: Michael Scott, wyk.: Sarah Lancaster, Karen Holness, Gina Holden; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.25** Tony Halik. Urodzony dla przygody – film dokumentalny, reż.: Marcin Borchardt **20.00** 40-stka Bayer Full, cz. I **21.00** 40-stka Bayer Full, cz. II **22.15** Dzień dziś wesoly... – koncert koled w Bazylice Katedralnej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Pelplinie, cz. I **23.10** Dzień dziś wesoly... – koncert koled w Bazylice Katedralnej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Pelplinie, cz. II **00.10** To właśnie miłość – komedia, Wielka Brytania/USA 2003, reż.: Richard Curtis, wyk.: Hugh Grant, Rowan Atkinson, Colin Firth, Emma Thompson, Liam Neeson **02.30** Creed: Narodziny legendy – dramat, USA 2015, reż.: Ryan Coogler, wyk.: Michael B. Jordan, Sylvester Stallone, Tessa Thompson **04.45** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek; **06.23** Pogoda; **06.31** Serwis Info Poranek; **06.52** Pogoda; **07.01** Serwis Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Serwis Info Poranek; **07.51** Pogoda; **07.59** Serwis Info Poranek; **08.22** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Serwis Info Poranek; **09.41** Pogoda; **09.50** Wroniczka 17; **10.59** Serwis Info Dzień weekend; **11.22** Pogoda; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Serwis Info Dzień weekend; **12.49** Pogoda; **12.59** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.29** Serwis Info Dzień weekend; **14.51** Pogoda; **15.00** Debata Senior; **15.29** Serwis Info Dzień weekend; **15.54** Pogoda; **16.00** Okiem Wiary; **16.29** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Teleexpress na deser; **17.45** Serwis Info Dzień weekend; **18.00** Panorama; **18.18** Studio Zachód; **18.40** INFO V4+; **18.55** Głębia ostrości; **19.20** Raport z granicy **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** W pełnym świetle **21.20** Raport z granicy **21.30** Serwis Info Wieczór weekend **21.41** Pogoda **21.50** Strefa starcia **23.00** INFO Wieczór **23.55** Serwis Info Wieczór weekend **00.02** Wiadomości **00.30** Gość Wiadomości **00.57** Pogoda **01.00** TVP WORLD **03.03** Wroniczka 17 **04.10** INFO V4+ **04.33** Pogoda **04.45** Teleexpress Extra **05.13** Agrobiznes – podsumowanie

TV TRWAM

05.00 Głos serca; **05.40** Niepodzielny; **07.40** Koledy i pastoralki; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Słowo życia; **08.05** Kantata „Cicha noc”; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Dobrze ześ się Jezu pod Giewontem narodził; **09.00** Spotkania z Lassem; **09.10** Spotkanie z Magdą Buczek; **09.15** Manna z Nieba; **09.30** Msza święta z Jasnej Góry; **10.35** Kolory Świętości; **10.40** „Bóg się rodzi”. Koncert koled i pastorałek; **12.00** Anioł Pański; **12.20** Wieś – to też Polska; **13.30** Spektakl baletowy Królowa Śnieżka; **15.05** Motywy Bożego Narodzenia zawarte w sztuce Bazyliki Santa Maria Maggiore w Rzymie; **15.45** Życzenia bożonarodzeniowe pasterzy Kościoła katolickiego w Polsce; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert życzeń; **17.00** Kantata „Mędrcy świata”; **17.25** Życzenia bożonarodzeniowe pasterzy Kościoła katolickiego w Polsce; **17.30** Raport świąteczny; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański **18.05** Informacje dnia **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Jezus – Królestwo bez granic **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec **20.50** Święty na każdy dzień **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja **21.20** Informacje dnia **21.40** Opowieść o nadziei **23.15** Jak my to widzimy – z daleka widać lepiej **23.45** Życzenia bożonarodzeniowe pasterzy Kościoła katolickiego w Polsce **00.00** Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 26 grudnia; **07.00** Święty Augustyn (3) – serial; **08.00** Msza greckokatolicka – Liturgia greckokatolicka z parafii pw. Podwyższenia Krzyża Pańskiego we Wrocławiu; **09.00** Ogniem i mieczem (3) – serial TVP; **10.00** Ogniem i mieczem (4) – serial TVP; **11.00** Arrasów dzieje osobliwe – cykl dok.; **11.30** Święty Paweł, cz. 3 – serial; **12.20** Tajemnice włoskich miast. Rzym – film dok.; **12.40** Wielka Brytania 2015; **13.20** Tropikalne wyspy świata 2. Borneo – serial dok.; **14.15** W kotle historii (32) – magazyn; **14.45** Nie ma róży bez ognia – film fabularny; **16.20** Nie taka prosta historia – magazyn; **17.00** Giganci historii (55) – teleturniej; **17.50** Żywot sarmacki – Zmartwychwstanie Sarmackie – magazyn; **18.10** Potop Redivivus – film fabularny; **21.15** Opowieść o miłości – film dok.; **22.05** Znachor – dramat; **00.25** Sen o Warszawie – film dok.; **02.25** Święty Paweł, cz. 3 – serial; **03.25** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Koledy Retro – widowisko rozrywkowe; **08.00** O pięknej Parysady – film anim.; **08.05** Król Midas – film anim.; **08.30** Teatro Lirico di Cagliari: Śpiąca królewna w lesie – film fabularny; **10.10** Kobieta za ladą (11); **11.05** Koleda domowa – na ludowo; **11.20** Trzeci punkt widzenia; **11.50** Między nutami – film dok.; **13.00** Maroko – melodramat; **14.35** Muzyka Skalnego Podhala – Pastoralki i nuty koledników; **14.45** Opera national de Paris: Jezioro łabędzie; **17.15** Niedziela z... twórczością Jeremiego Przybory; **18.10** Niedziela z... twórczością Jeremiego Przybory; **18.40** Kabaret Starszych Panów – Piosenka jest dobra na wszystko; **19.25** Wędrowiec; **20.00** Działo Navarony – film, Wielka Brytania, USA 1961; **22.40** Przed sklepem w Osjakowie; **23.40** Trzeci punkt widzenia; **00.10** Obiecay mi! – dramat; **02.30** O Matko! – film anim.; **02.40** III – film anim.; **03.00** Koleda domowa-operowa – magazyn; **03.20** Kino nocne: Do utraty sił – dramat; **05.30** Muzyka Skalnego Podhala; **05.50** Teledyski; **06.00** Zakończenie dnia

TVN

05.30 Uwaga!; **05.45** Ukryta prawda (863); **06.35** Kuchenne rewolucje 7 (11); **07.35** Nowa Maja w ogrodzie 5 (8); **08.05** Akademia ogrodnika (8); **08.15** Pada Shrek – komedia, USA 2007; **08.45** Happy Feet: Tupot małych stóp II – komedia; **10.45** Krudowie – komedia, USA 2013, reż.: Kirk De Micco, Chris Sanders; **12.40** Kolekcja smaków 2 (8); **13.15** Ostatni smok – film przygodowy, USA 1996, reż.: Rob Cohen; **15.30** Grinch – komedia, USA/Francja/Japonia/Chiny 2018, reż.: Yarrow Cheney, Scott Mosier; **17.20** Despicable Me 3 – komedia, USA/Francja/Japonia 2017, reż.: Kyle Balda, Pierre Coffin; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** Madagwiazdka – komedia, USA 2009, reż.: David Soren; **20.30** Listy do M. 2 – komedia, Polska 2015, reż.: Maciej Dejczer, wyk.: Maciej Stuhr, Roma Gąsiorowska; **22.50** Wydział pościgowy – film sensacyjny, reż.: Stuart Baird; **01.25** Nad życie – film obyczajowy, Polska 2012, reż.: Anna Plutecka-Mesjasz; **03.20** MasterChef 10 (5); **04.35** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **07.40** Dziadek do orzechów i cztery królestwa – USA/Kanada 2018, reż.: Lasse Hallström; **09.45** Brzdąc w opałach – komedia, USA 1994, reż.: Patrick Johnson Read; **11.50** Bruce Wszemchogący – komedia, USA 2003, reż.: Tom Shadyac; **14.10** Księżę w Nowym Jorku – komedia, USA 1988, reż.: John Landis, wyk.: Eddie Murphy, Arsenio Hall, James Earl Jones; **16.45** Twoja Twarz Brzmi Znamo (155); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Państwo w Państwie; **20.00** Titanic, cz. 2 – dramat, USA 1997, reż.: James Cameron, wyk.: Leonardo DiCaprio, Kate Winslet; **22.05** Prawdziwe kłamstwa – komedia sensacyjna, USA 1994, reż.: James Cameron, wyk.: Arnold Schwarzenegger, Jamie Lee Curtis, Tom Arnold, Bill Paxton, Tia Carrere; **01.05** Skok przez miotłę – komedia, USA 2011, reż.: Salim Akil, wyk.: Angela Bassett, Epps Mike, Meagan Good, Alonso Laz, Loretta Devine; **03.35** Love Island. Wyspa miłości (122); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.20 Przysięga (547); **06.05** Elif (1118); **07.00** **Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze**; **07.30** Okiem Wiary – magazyn; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (127); **09.35** Komisarz Alex (188); **10.35** Ojciec Mateusz (254); **11.25** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda – magazyn; **12.35** To się oplaca – magazyn; **12.50** BBC w Jedyne: Mieszkańcy śnieżnych krain w ukrytej kamerze – film dokumentalny; **14.00** Elif (1119) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (548) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Klan (3909) – telenowela TVP; **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości

20.05 Pogoda

20.10 ALARM! – magazyn

20.30 Leśniczówka (462)

21.00 Chwała i Zwycięstwo! Powstanie Wielkopolskie 1918 – koncert

22.40 Świat bez fikcji: Made in USSR – film dokumentalny, reż.: Barbara Włodarczyk

23.45 Terrorysta – film fabularny, Wielka Brytania 2012, reż.: Hadi Hajaig, wyk.: Sean Bean, Abhin Galeya, Charlotte Rampling

01.40 Drogi wolności (3) – serial TVP

02.45 Oficerowie (2) – serial kryminalny TVP

03.45 Ślub za milion dolarów – film dokumentalny, Wielka Brytania 2019, reż.: Sarah Waldron

04.40 Zakończenie dnia

TVP 2

05.25 Na dobre i na złe (821) – serial TVP; **06.20** Koledowanie przy kominie z zespołem Pectus; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.25** Rodzinka.pl (190) – serial komediowy TVP; **11.50** Barwy szczęścia (2538) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koto fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (250) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (75) – serial fabularny TVP; **15.10** Uśmiech losu (11) – serial obyczajowy, Portugalia 2019; **16.00** Koto fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (16) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **18.00** Panorama – magazyn informacyjny; **18.20** Va Banque (343) – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (251) – serial kostiumowy, Rosja 2013

19.35 Barwy szczęścia (2538) – serial

20.10 Barwy szczęścia (2539) – serial

20.55 Vabank – komedia sensacyjna, reż.: Juliusz Machulski, wyk.: Jan Machulski, Leonard Pietraszk, Witold Pyrkosz, Jacek Chmielnik, Krzysztof Kiersnowski, Ewa Szykulska, Elżbieta Zajączkówna, Henryk Bista, Leon Niemczyk

22.55 Walc w alejkach – film obyczajowy, Niemcy 2018, reż.: Thomas Stuber, wyk.: Franz Rogowski, Sandra Hüller, Peter Kurth

01.10 O mnie się nie martw (9) – serial

02.10 Święta Last Minute – komedia, USA 2004, reż.: Joe Roth, wyk.: Tim Allen, Jamie Lee Jones, Dan Aykroyd, Elizabeth Franz

04.00 Rodzinka.pl – serial TVP

04.25 Rodzinka.pl – serial TVP

05.00 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.52** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.20** Raport z granicy

19.30 Wiadomości

19.58 Gość Wiadomości

20.13 Minęła 20

21.00 Nie da się ukryć

21.20 Raport z granicy

21.30 Serwis Info Wieczór

21.41 Pogoda

21.50 W tyle wizji

22.25 Serwis Info Wieczór

22.30 W tyle wizji Extra

23.00 INFO Wieczór

23.30 W akcji

23.55 Serwis Info Wieczór

00.03 Wiadomości

00.31 Gość Wiadomości

00.56 Pogoda

01.00 TVP WORLD

04.05 Teleexpress

04.20 Teleexpress Extra

04.44 Pogoda

04.55 W akcji

05.18 Agrobiznes

TV TRWAM

05.10 Sanktuaria polskie; **05.30** Opowieść o nadziei; **07.05** Motywy Bożego Narodzenia zawarte w sztuce Bazyliki Santa Maria Maggiore w Rzymie; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wiesz – to też Polska; **09.25** Słowo życia; **09.30** Jezus – Królestwo bez granic; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** Opowieść wigilijna; **11.50** Święty na każdy dzień; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.10** Kantata „Cicha noc”; **13.30** **Msza Święta z Jasnej Góry**; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Antarktyda – podróż na kraniec Ziemi; **15.25** Wodzirejski maraton; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Nie Przelewaj; **16.55** Spotkania z Lasem; **17.05** Kantata „Anioł pasterzom mówił”; **17.30** Na łowy; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański

18.05 Informacje dnia

18.15 Rozmowy niedokończone

19.25 Święty na każdy dzień

19.30 Król Chwały

20.00 Informacje dnia

20.20 **Różaniec**

20.50 Myśląc Ojczyzna

21.00 **Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja**

21.20 Informacje dnia

21.40 Polski Punkt Wzdrzenia

22.00 Mojżesz – 10 przykazań

22.55 Poczet Wielkich Polaków

23.00 Próba wiary

23.55 Kolory Świętości

00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

07.05 Był taki dzień – 27 grudnia; **07.15** Wojna w eterze; **07.35** Megaloty: Historia sprzed 5500 lat – dokument fab.; **08.50** Zapomniane Powstanie 1918 – film dok., reż.: Krzysztof Magowski; **09.50** Sensacje XX wieku: Zaginione archiwa, cz. 1; **10.15** Sensacje XX wieku: Zaginione archiwa, cz. 2; **10.45** Chiny: starodawne królestwo przyrody – cykl dok.; **11.40** Święty Paweł, cz. 4 – serial; **12.35** U Pana Boga w ogródku – serial TVP; **13.25** Kurier – film sensacyjny, reż.: Władysław Pasikowski; **15.30** Tropikalne wyspy świata 2. Borneo; **16.25** Flesz historii – cykl reportaży; **16.45** Powstanie Wielkopolskie. Bitwa o Chodzież; **17.45** Było, nie minęło; **18.15** Nie taka prosta historia – magazyn; **19.00** Czas honoru (61); **19.50** Tynne. Termopile Kresów – reportaż; **20.30** Zwycięstwo. Powstanie Wielkopolskie 1918–1919 – film dok.; **22.00** Spór o historię; **22.40** Wojna o trony. Przewidziana historia Europy (2) – serial dok.; **23.45** Nie ma róż bez ognia – komedia, reż.: Stanisław Bareja; **01.40** Sensacje XX wieku; **02.10** Sensacje XX wieku; **02.35** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **08.05** Ostatnie tango – film dok.; **09.40** Gra o wszystko – film obyczajowy; **11.00** Chłopi (1); **12.05** Chłopi (2); **13.30** Fotel – film anim., reż.: Daniel Szczuchura; **13.35** Biel – Francja 2015, reż.: Elodie Poncon; **13.40** Maszyzna – film anim., reż.: Daniel Szczuchura; **13.45** Zmiany – film anim., reż.: Maja Minic; **13.50** Arena – reż.: Daniel Szczuchura; **14.00** Reżyserzy: Stanley Donen – cykl dok.; **15.00** Dom moich snów – film TVP, reż.: Gerard Zalewski; **16.10** Maroko – melodramat, wyk.: Marlene Dietrich, Gary Cooper; **17.55** Urodzeni artyści: Gosia i Tomek Rygalikowie; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Jane Eyre (3); **20.00** Czysta formalność – film fabularny, reż.: Giuseppe Tornatore; **22.05** Kronos; **22.40** Ostatnia rodzina – dramat, reż.: Jan P. Matużyński; **00.50** Angelika Górny – Koledzy trzech narodów – koncert; **01.55** Dokąd człowieku – film fabularny, reż.: Jerzy Kofodziejczyk; **03.10** Informacje kulturalne; **03.45** Wirtualna Republika Ludowa – USA 2018, reż.: Hao Wu; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.10 Uwaga!; **05.25** Nowa Maja w ogrodzie 5 (9); **05.50** Akademia ogrodnika (9); **06.00** Ukryta prawda (1112); **07.00** Kuchenne rewolucje 7 (12) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Miłe wieści 2 (6); **11.45** Ukryta prawda (999); **12.50** Tajemnice miłości (13); **13.55** Ukryta prawda (1113); **14.55** Ukryta prawda (910); **15.55** Kuchenne rewolucje 2 (1); **17.00** Tajemnice miłości (14); **18.00** Ukryta prawda (1000); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Raport smogowy (36); **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 15) – Pieczony pstrąg z soczewicą (34); **20.15** Na Współnej (3347); **20.55** Milionerzy (433); **21.35** Masz wiadomość – komedia, USA 1998, reż.: Nora Ephron, wyk.: Tom Hanks, Meg Ryan, Greg Kinnear, Parker Posey, Jean Stapleton; **00.00** Złodziej życia – film sensacyjny, USA/Kanada 2004, reż.: D.J. Caruso, wyk.: Angelina Jolie, Ethan Hawke, Kiefer Sutherland, Gena Rowlands, Olivier Martinez; **02.10** Urowadzona (11); **03.10** Noc Magii; **04.30** Kto was tak urządził; **05.00** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (559); **09.10** Malanowski i Partnerzy (560); **09.40** Sekrety rodziny (112); **10.40** Dlaczego ja? (614); **11.40** Gliniarze (135); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (961); **14.40** Dlaczego ja? (680); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (503); **17.00** Gliniarze (313); **18.00** Pierwsza miłość (3331); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** MEGA HIT: Aniołki Charliego – Niemcy/USA 2019, reż.: Elizabeth Banks; **22.40** 1000 lat po Ziemi – film s.f., USA 2013, reż.: Shyamalan M. Night, wyk.: Zoë Kravitz, Glenn Morshower, Sophie Okonedo, Jaden Smith, Will Smith; **00.50** Krwawy biznes – film akcji, Kanada 2015, reż.: Ernie Barbarash, wyk.: Aki Aleong, Jean-Claude Van Damme, John Ralston; **03.10** Kabaretowa Ekstraklasa; **03.35** Love Island. Wyspa miłości (123); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.20 Przysięga (548); **06.05** Elif (1119); **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Kościół z bliska; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (128) – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (189) – serial kryminalny TVP; **10.30** Ojciec Mateusz (255) – serial kryminalny TVP; **11.25** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedynce: Superwiewiórki – film dokumentalny; **14.00** Elif (1120) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (549) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej; **17.55** Klan (3910) – telenowela TVP; **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn
20.30 Leśniczówka (463)
21.05 Pełny obraz – cykl dokumentalny
22.00 Magazyn Ekspresu Reporterów
23.05 Ocaleni – reality show
00.10 Magazyn śledczy Anity Gargas – magazyn
00.45 Brannigan – film sensacyjny, Wielka Brytania, USA 1975, reż.: Douglas Hickox, wyk.: John Wayne, Judy Geeson, Mel Ferrer, Richard Attenborough
02.45 Strażacy (16) – serial TVP
03.40 Magazyn Ekspresu Reporterów
04.45 Notacje: Andrzej Strzelecki – cykl dokumentalny
05.00 Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 Na dobre i na złe (822) – serial TVP; **06.25** Wdzięczni w nowe stulecie – reportaż; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.25** Rodzinka.pl (191) – serial komediowy TVP; **11.50** Barwy szczęścia (2539) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Kolo fortuny (1005) – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (251) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque (343) – teleturniej; **14.35** Na sygnale (76) – serial fabularny; **15.10** Uśmiech losu (12) – serial obyczajowy, Portugalia 2019; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (17) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **18.00** Panorama – magazyn informacyjny; **18.20** Va Banque (344) – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (252) – serial kostiumowy, Rosja 2013
19.35 Barwy szczęścia (2539) – serial
20.10 Barwy szczęścia (2540) – serial
20.55 Vabank II, czyli riposta – komedia sensacyjna, reż.: Juliusz Machulski, wyk.: Jan Machulski, Leonard Pietraszak, Bronisław Wrocławski, Witold Pyrkosz, Jacek Chmielnik, Krzysztof Kiersznowski, Marek Walczewski, Ewa Szykulska
22.50 Ludzkie historie: Syndrom Zimowiników – film dokumentalny, reż.: Piotr Jaworski
00.20 Zemsta – komedia, reż.: Andrzej Wajda, wyk.: Roman Polański, Janusz Gajos, Andrzej Seweryn, Katarzyna Figura, Daniel Olbrychski, Agata Buzek, Rafał Królikowski
02.15 Walc w alejkach – film obyczajowy, reż.: Thomas Stuber
04.25 Rodzinka.pl – serial TVP
04.50 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes – poranek; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **12.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.20** Raport z granicy
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.00 TVP WORLD
04.05 Teleexpress
04.20 Teleexpress Extra
04.43 Pogoda
04.52 wojsko-polskie.pl
05.18 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Boże Narodzenie w zamku; **06.40** Próba wiary; **07.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.45** Święty na każdy dzień; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.40** Koncert „Narodziny Nadziei”; **09.55** Święty na każdy dzień; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy; **10.45** Zew natury; **11.05** Jezus – Królestwo bez granic; **11.35** Święty na każdy dzień; **11.40** Ma się rozumieć; **11.50** Słowo życia; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.15** Kolędy i pastorałki; **13.25** Słowo życia; **13.30** Msza Święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Śladami apostoła Pawła; **15.20** Błask szopki; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.30** Pędzelkiem z ogona wiewiórki pisane; **17.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.10** Prosto o gospodarce; **17.30** Zostań Żołnierzem RP; **17.45** Ogrody Świata; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Każdy maluch to potrafi
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzną
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Mojżesz – 10 przykazań
22.45 Kolory Świętości
22.50 Gala Muzyki Filmowej
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 28 grudnia; **06.55** Prasa donosi; **07.15** Czas honoru (61); **08.10** Flesz historii; **08.30** ROK 1981. Kalendarium; **08.35** Powstanie Wielkopolskie. Bitwa o Chodzież; **09.25** Anna German prawdziwe życie – film dok.; Rosja 2006; **10.15** Sensacje XX wieku: Stalowe Przymierze odc. 1; **10.40** Sensacje XX wieku: Stalowe Przymierze odc. 2; **11.05** Hugo – film dok.; **12.10** U Pana Boga w ogródku (2); **13.00** Bitwa Niemcewskiego 1920 – film dok.; **14.15** Więcej niż miód – film dok.; **15.50** Żywy sarmacki; **16.10** Nie taka prosta historia; **16.50** Powstanie Wielkopolskie. Czarnków Odzyskany; **17.50** W PRLu; **18.25** Czas honoru (62); **19.20** Stalin – dok., Francja 2015, reż.: Karl Zero, Charlotte Altschul; **20.25** Bomba, cz. 1 – film dok.; **21.25** Maria Skłodowska-Curie – film biograficzny, 2017, reż.: Marie Noelle; **23.05** Związek. Powstanie Wielkopolskie 1918–1919 – film dok.; **00.30** Było, nie minęło; **01.05** Sensacje XX wieku; **01.30** Sensacje XX wieku; **01.55** Encyklopedia II wojny światowej; **02.25** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Wydarzenie aktualne; **07.20** Muzyczne poranki; **08.00** Informacje kulturalne; **08.30** Urodzeni artyści: Gosia i Tomek Rygalikowie; **09.05** Wydarzenie aktualne; **09.30** Fatima – film fabularny, Francja 2015, reż.: Philippe Faucon, wyk.: Soria Zeroual, Zita Hanrot, Kenza Noah Ache, Dalila Bencherif; **11.00** Chłopi (3); **12.05** Chłopi (4); **13.10** Dzieci z Dachy Świata – film dok.; **14.55** Pas de deux – film TVP, reż.: Kinga Lewińska; **15.45** Działo Navarony – film, reż.: J. Lee Thompson; **18.15** Muzyka Skalnego Podhala; **18.25** Co dalej?; **18.55** Jane Eyre (4); **20.00** „Podróż zimowa”. Balet w choreografii Christiana Spucka; **21.45** Portrety: Romuald Twardowski; **21.55** Kochankowie z Księżycą – film fabularny, USA 2012, reż.: Wes Anderson; **23.40** Co dalej?; **00.15** Elizabeth – film krótkometrażowy, reż.: Wojciech Klimala; **00.55** Ostatnia rodzina – dramat, reż.: Jan P. Matuszyński; **03.05** Portrety: Romuald Twardowski; **03.25** Wyprawa Kon-Tiki – film fabularny; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** Ukryta prawda (1113); **07.00** Kuchenne rewolucje 7 (13) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda (1000); **12.50** Tajemnice miłości (14); **13.55** Ukryta prawda (1114); **14.55** Ukryta prawda (911); **15.55** Kuchenne rewolucje 2 (3) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** Tajemnice miłości (15); **18.00** Ukryta prawda (1001); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Raport smogowy (37); **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3348) – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy (434); **21.35** Fokus – film sensacyjny, USA 2015, reż.: Glenn Ficarra, John Requa, wyk.: Will Smith, Margot Robbie, Adrian Martinez, Gerald McRaney, Rodrigo Santoro; **23.45** Kuba Wojewódzki 15 (4); **00.50** Na granicy światów (8) – serial, USA/Wielka Brytania; **01.45** MasterChef 10 (3); **03.15** Uwaga!; **03.35** Noc Magii; **04.55** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (562); **09.10** Malanowski i Partnerzy (563); **09.40** Sekrety rodziny (113); **10.40** Dlaczego ja? (615); **11.40** Gliniarze (136); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (962); **14.40** Dlaczego ja? (681); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (504); **17.00** Gliniarze (314); **18.00** Pierwsza miłość (3332); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** World War Z – horror przygodowy, USA 2013, reż.: Marc Forster, wyk.: James Dale Badge, Brad Pitt, Daniela Kertesz, Ludi Boeken; **22.40** Gloria – dramat, USA 1999, reż.: Sidney Lumet, wyk.: Jean-Luke Figueroa, Cathy Moriarty, Jeremy Northam, Sharon Stone; **00.50** Człowiek zasad – film akcji, USA/Rumunia 2015, reż.: Keoni Waxman; **02.55** Kabaretowa Ekstraklasa; **03.35** Love Island. Wyspa miłości (124); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.20 Przysięga (549); **06.10** Elif (1120); **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Rodzinny ekspres; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (129); **09.35** Komisarz Alex (190); **10.35** Ojciec Mateusz (256); **11.25** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Rok w ogrodzie Extra; **12.55** Natura w Jedyńce: Alpejskie opowieści o przetrwaniu, cz. 1 – serial dokumentalny; **14.00** Elif (1121) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (550) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej; **17.55** Klan (3911) – telenowela TVP; **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn
20.30 Leśniczówka (464)
21.05 Anglik, który mnie kochał – film fabularny, USA 2014, reż.: Tom Vaughan, wyk.: Pierce Brosnan, Salma Hayek, Jessica Alba
22.55 Historia bez tajemnic: La la la. Historia Musicalu – film dokumentalny, Francja 2019, reż.: Thierry Bellaiche
24.00 Zabójca przysięga – film fabularny, USA 2017, reż.: Fred Olen Ray, wyk.: Charlene Amoia, Cameron Jebo, Brittany Underwood, Gerald Webb
01.40 Tajemnica Enigmy (4) – serial TVP
02.35 Bodo (4) – serial biograficzny
03.45 wojsko-polskie.pl – reportaż
04.15 Notacje: Józef Skwark – cykl dokumentalny
04.35 Zakończenie dnia

TVP 2

05.25 Na dobre i na złe (823) – serial TVP; **06.20** Pozyteczni.pl – magazyn; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.25** Rodzinka.pl (192) – serial komediowy TVP; **11.50** Barwy szczęścia (2540) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (252) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque (344) – teleturniej; **14.35** Na sygnale (77) – serial fabularyzowany TVP; **15.10** Uśmiech losu (13) – serial obyczajowy, Portugalia 2019; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (18) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque (345) – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (253) – serial kostiumowy, Rosja 2013
19.35 Barwy szczęścia (2540) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2541) – serial obyczajowy TVP
20.40 Kulisy seriali Na dobre i na złe i Na sygnale
20.55 Na dobre i na złe (829) – serial TVP
22.00 Zniewolona: Felix Austria – dramat, Ukraina 2020, reż.: Christina Siwolap, wyk.: Marianna Januszewicz, Alesya Romanova
23.55 Święteczna zamiana – komedia, USA 2007, reż.: Bert Kish, wyk.: Craig Haas, Bret LeBourveau, Bret Anthony, Kristina Barr, Nicole Eggert
01.35 McMafia (3) – serial, Wielka Brytania 2018
02.45 Showrunnerzy: jak się robi serial – film dokumentalny, Irlandia/Izrael 2014, reż.: Des Doyle
03.55 Za marzenia – serial TVP
04.45 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes – poranek; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.52** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.20** Raport z granicy
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.00 TVP WORLD
04.05 Teleexpress
04.20 Teleexpress Extra
04.43 Pogoda
04.52 INFO V4+
05.17 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Prosto o gospodarce; **05.20** Jestem mamą; **05.35** Dobrze ześ się Jezu pod Gie-wonem narodził; **06.05** Święty na każdy dzień; **06.15** Gala Muzyki Filmowej; **07.25** Ja głuchy; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Każdy maluch to potrafi; **08.50** Słowo życia; **09.00** Opowieści Starego Testamentu; **09.25** Kolory Świętości; **09.30** Sanktuarium polskie; **09.50** Święty na każdy dzień; **10.00** Audiencja Generalna z Watykanu; **10.55** Misjonarze Afryki; **11.25** Jestem mamą; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Możesz – 10 przykazań; **13.05** Tam, gdzie rodzi się Chrystus; **13.25** Kolory Świętości; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Gala Polskiej Muzyki Filmowej; **15.35** Iwato; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Wyszynski – historia; **16.55** Święty na każdy dzień
17.00 Po stronie prawdy
17.30 Rykoszetem
17.55 Poczet Wielkich Polaków
18.00 Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Brat Franciszek
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Możesz – 10 przykazań
22.50 Zatraskana koleśka – pokój dla niepełnoletniej
23.35 Pod opieką Limanowskiej Pani
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 29 grudnia; **06.55** Wojna w eterze; **07.15** Czas honoru (62); **08.10** Kuchnia dwudziestolecia; **08.40** Powstanie Wielkopolskie. Czarnków Odzyskany; **09.40** Sensacje XX wieku: Wojna cesarzy; **10.10** Sensacje XX wieku: Zabójstwo Roberta Kennedy'ego; **10.35** Powstanie Wielkopolskie. Bitwa o Chodzież; **11.25** W PRLu; **11.55** U Pana Boga w ogródku (3); **12.45** Historia na sprzedaż (1) – serial dok.; **13.40** Stalin – film dok.; **14.45** Komedia, Komedia – film dok.; **16.00** Giganci historii – teleturniej; **17.00** Było, nie minęło; **17.25** Śladami Eskulapa – cykl dok.; **17.50** Przeczytaj mi tę historię; **18.00** Historia Polski: Peryskop Gundlacha – film dok.; **18.40** Archiwum zimnej wojny – magazyn; **19.10** Czas honoru (63); **20.00** Flesz historii; **20.10** Pacyfik w ogniu (3) – Niemcy 2015; **21.10** Wojna o trony. Prawdziwa historia Europy (2) – serial dok.; **22.15** Kurier – film sensacyjny, reż.: Władysław Paszkowski; **00.25** Było, nie minęło; **00.55** Sensacje XX wieku.; **01.25** Sensacje XX wieku.; **01.50** Encyklopedia II wojny światowej; **02.15** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **08.05** Co dalej?; **08.30** Do dzieła – magazyn; **08.50** Portrety: Romuald Twardowski; **09.00** Awantura o Basię – film obyczajowy, reż.: Kazimierz Tarnas; **11.00** Chłopi (5); **12.00** Chłopi (6); **13.30** Rzeczpospolita modernistyczna; **14.10** Tamte lata, tamte dni: Maciej Wojtyłko; **14.40** W rytmie Kuby – film dok.; **16.15** Przygody Münchhausena – film przygodowy, reż.: Karel Zeman; **17.50** Mieszczanie żywiecy; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Wielkie nadzieje (1) – serial kostiumowy; **20.00** Walc w alejkach – film obyczajowy, Niemcy 2018, reż.: Thomas Stuber; **22.15** Więcej niż fikcja: Andrzej Tarkowski. W świątyni kina – film dok.; **00.10** Jazz – ENTER Enea Festival 2017 – Leszek Możdżer, Gloria Campaner; **01.15** Informacje kulturalne; **01.50** Kochankowie z Księżyca – film fabularny, USA 2012, reż.: Wes Anderson, wyk.: Bruce Willis, Edward Norton, Bill Murray; **03.35** Kino nocne: Monteverdi. U źródeł opery – film dok.; **04.50** Teledyski; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** Ukryta prawda (1114); **07.00** Kuchenne rewolucje 7 (14); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda (1001); **12.50** Tajemnice miłości (15); **13.55** Ukryta prawda (1115); **14.55** Ukryta prawda (912); **16.00** Turniej Czterech Skoczni, Oberstdorf – studio sport; **16.30** TCS, Oberstdorf – konkurs indywidualny seria 1; **17.40** TCS, Oberstdorf – studio sport; **17.50** TCS, Oberstdorf – konkurs indywidualny seria 2; **18.25** TCS – studio sport; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.40** Kroniki Pucharu Świata w skokach narciarskich; **19.50** Pogoda; **19.55** Raport smogowy (38); **20.00** Uwaga!; **20.15** Doradca smaku; **20.20** Na Wspólnej (3349); **21.00** Milionerzy; **21.40** Zabójca broń IV – film sensacyjny, USA 1998, reż.: Richard Donner, wyk.: Mel Gibson, Danny Glover, Joe Pesci, Rene Russo; **00.10** Wojna Charliego Wilsona – film obyczajowy, USA/Niemcy 2007, reż.: Mike Nichols, wyk.: Tom Hanks, Julia Roberts, Philip Seymour Hoffman, Amy Adams; **02.20** MasterChef 10 (4); **03.45** Uwaga!; **04.05** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (564); **09.10** Malanowski i Partnerzy (565); **09.40** Sekrety rodziny (114); **10.40** Dlaczego ja? (616); **11.40** Gliniarze (137); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja (4809); **13.40** Trudne sprawy (963); **14.40** Dlaczego ja? (682); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (505); **17.00** Gliniarze (315); **18.00** Pierwsza miłość (3333); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Wkręcenie 2 – komedia, Polska 2014, reż.: Piotr Weresniak, wyk.: Paweł Domagała, Antoni Królikowski, Barbara Kurdej-Szatan, Bartosz Opania, Małgorzata Socha, Marta Żmuda Trzebiatowska; **22.05** Officer Blart w Las Vegas – komedia, USA 2015, reż.: Andy Fickman; **00.25** Łatwa dziewczyna – komedia, USA 2010, reż.: Will Gluck, wyk.: Emma Stone, Amanda Bynes, Cam Gigandet; **02.10** Telemaniak – komedia, USA 1996, reż.: Ben Stiller, wyk.: Jim Carrey, Matthew Broderick; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teledyski

TVP 1

05.20 Przysięga (550); **06.10** Elif (1121); **07.00** *Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Pełnia Wiary; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (13); **09.35** Komisarz Alex (191); **10.35** Ojciec Mateusz (257); **11.25** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** To się oplaca; **12.55** Natura w Jedyńce: Alpejskie opowieści o przetrwaniu, cz. 2 – serial dokumentalny; **14.00** Elif (1122) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM! – magazyn; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (551) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Klan (3912) – telenowela TVP; **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn
20.30 Leśniczówka (465) – serial obyczajowy TVP
21.00 Na sygnale (348) – serial fabularyzowany TVP
21.35 Sprawa dla reportera
22.35 Magazyn śledczy Anity Gargas
23.10 Magazyn kryminalny 997 – magazyn
00.05 Magazyn Ekspresu Reporterów
01.10 Tanie Dranie: Moroz i Kłopotowski komentują świat – talk-show
01.50 Nowa – serial TVP
02.50 Ocaleni – reality show
03.50 Sprawa dla reportera
04.40 Magazyn śledczy Anity Gargas
05.05 Zakończenie dnia

TVP 2

05.25 Na dobre i na złe (824) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Smaki świata – pośród mór – magazyn kulinarny; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.20** Ostoja – magazyn przyrodniczy; **11.50** Barwy szczęścia – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koto fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (253) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (78) – serial fabularyzowany TVP; **15.10** Uśmiech losu (14) – serial obyczajowy; **16.00** Koto fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (19) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **18.00** Panorama – magazyn informacyjny; **18.20** Va Banque; **18.45** Kozacka miłość (254) – serial kostiumowy, Rosja 2013
19.35 Barwy szczęścia (2541) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2542) – serial obyczajowy TVP
20.40 Kulisy serialu Ojciec Mateusz
20.55 Ojciec Mateusz (341) – serial kryminalny TVP
21.55 Kincsem. Miłość i hazard – film przygodowy, Węgry 2017, reż.: Gabor Herendi, Buda Gulyas, wyk.: Ervin Nagy, Andrea Petrik, Lehel Kovacs, Tibor Gaspar
00.10 12 godzin – film akcji, USA 2012, reż.: Simon West, wyk.: Nicholas Cage, Malin Akerman
01.55 Święteczna zamiana – komedia, USA 2007, reż.: Bert Kish, wyk.: Craig Haas, Bret LeBourveau, Bret Anthony, Kristina Barr, Nicole Eggert
03.25 Bankowa gra (6)
04.30 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes – poranek; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **12.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.20** Raport z granicy
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.00 TVP WORLD
04.05 Teleexpress
04.20 Teleexpress Extra
04.44 Pogoda
04.53 W akcji
05.17 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Antarktyda – podróż na kraniec Ziemi; **05.55** Koleży i pastorałki; **06.00** Audiencja Generalna z Watykanu; **06.55** Pierwsze życie na Ziemi; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.40** Przypadki Mobilików; **09.00** Na zdrowie; **09.25** Święty na każdy dzień; **09.30** Po stronie prawdy; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Mysłąc Ojczyzna; **11.35** Przyroda i ludzie; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.20** Przegląd katolickiego tygodnika „Niedziela”; **13.25** Święty na każdy dzień; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Kontrowersje wokół klimatu; **15.30** Tam, gdzie rodzi się Chrystus; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędką nad wodę; **16.35** Porady Medyczne Bonifratrów; **17.00** Akademia pro-life
17.05 Wodzieński maraton
17.30 Odpowiedzialni za Kościół
17.55 Poczet Wielkich Polaków
18.00 Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Mały Pasterz
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Głos Polski
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
23.00 Polskie Ślady w Ziemi Świętej
23.50 Święty na każdy dzień
23.55 Kolory Świętości
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 30 grudnia; **06.55** Przeczytaj mi tę historię; **07.10** Czas honoru (63); **08.00** W kotłach historii; **08.35** Historia Polski: Peryskop Gundlacha – film dok.; **09.15** Czarne chmury nad Akotem – film dok.; **09.50** Sensacje XX wieku: Decydujący cios; **10.45** Najbrzydszy samochód świata – film dok.; **11.40** Archiwum zimnej wojny; **12.10** U Pana Boga w ogródku (4); **13.00** Saga prastarej puszczy: Opowieść o bobrze – film dok.; **14.10** Wszystkie kolory świata: Magiczna Sabaudia; **15.15** Pacyfik w ogniu (3) – film dok.; **16.10** Film dok.; **16.30** Alfabet Andrzeja Dobosza: Z. Kalużyński, A. Żuławski; **16.50** Arrasów dzieje osobliwe; **17.20** Opowieści goldapskiego lasu – film dok.; **18.15** Marzyciele: Elżbieta Zawacka; **18.50** Czas honoru (64); **19.40** Prasa donosi; **20.00** Krwawa historia szkockich klanów (1) – serial dok.; **21.00** Giganci historii; **21.45** Żywy sarmacki; **22.00** Sady, przesady; **22.45** Sady, przesady; **23.35** Bomba, cz. 1 – film dok.; **00.40** Było, nie minęło; **01.10** Sensacje XX wieku; **02.05** Encyklopedia II wojny światowej; **02.30** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **07.55** Informacje kulturalne; **08.30** Niedziela z... twórczością Jeremiego Przybory; **09.25** Przygody Münchhausena – film przygodowy, Czechosłowacja 1962, reż.: Karel Zeman; **11.00** Chłopi (7); **12.00** Chłopi (8); **13.30** Wydarzenie aktualne; **13.45** Mieszczanie żyweccy; **14.25** Trzeci punkt widzenia; **14.55** Michel Legrand, niech gra muzyka – Francja 2018, reż.: Gregory Monro; **16.05** Twój Vincent – film anim., reż.: Dorota Kobiela, Hugh Welchman; **17.45** Rzeczpospolita modernistyczna; **18.25** Co dalej?; **18.55** Wielkie nadzieje (2) – serial kostiumowy; **20.00** Solaris – film s.f., ZSRR 1972, reż.: Andriej Tarkowski; **22.50** Res Poloniae; **23.30** Zatańczyć Beethovena – film dok., reż.: Arantxa Aguirre; **01.05** Co dalej?; **01.35** Walc w alejkach – film obyczajowy, Niemcy 2018, reż.: Thomas Stuber, wyk.: Franz Rogowski, Sandra Hüller, Peter Kurth; **03.50** Res Poloniae; **04.30** Teledyski; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** Ukryta prawda (1115); **07.00** Kuchenne rewolucje 7 (15) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda (1002); **12.50** Tajemnice miłości (16); **13.55** Ukryta prawda (1116); **14.55** Ukryta prawda (913); **15.55** Kuchenne rewolucje 2 (4) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** Tajemnice miłości (17); **18.00** Ukryta prawda (1003); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Raport smogowy (39); **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3350) – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy; **21.35** Kuchenne rewolucje 21 (17) – program kulinarno-rozrywkowy; **22.40** Laura – film obyczajowy, Polska 2010, reż.: Radek Dunaszewski, wyk.: Anna Seniuk, Sonia Bohosiewicz, Julia Kornacka, Marian Dziędziel; **00.20** Szybcy i wściekli VIII – film sensacyjny, Chiny/Japonia/USA 2017, reż.: F. Gary Gray, wyk.: Vin Diesel, Jason Statham, Dwayne Johnson, Michelle Rodriguez; **03.00** MasterChef 10 (5); **04.25** Noc Magii (874)

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (566); **09.10** Malanowski i Partnerzy (567); **09.40** Sekrety rodziny (115); **10.40** Dlaczego ja? (617); **11.40** Gliniarze (138); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (964); **14.40** Dlaczego ja? (683); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (506); **17.00** Gliniarze (316); **18.00** Piewsza miłość; **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Nowożeńcy – komedia romantyczna, USA/ Niemcy 2003, reż.: Shawn Levy, wyk.: Ashton Kutcher, Brittany Murphy, Christian Kane; **22.05** Nigdy więcej – thriller, USA 2002, reż.: Michael Apted, wyk.: Jennifer Lopez, Bill Campbell, Tessa Allen; **00.45** I kto to mówi 3 – komedia, USA 1993, reż.: Tom Ropelewski, wyk.: John Travolta, Kirstie Alley, David Gallagher, Olympia Dukakis; **02.45** Śnieżna akademia – komedia, USA 1996, reż.: John Shepphird, wyk.: Haim Corey, Brigitte Nielsen, Jim Varney, John Flaherty; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszkapy TV Okazje

TVP 1

05.20 Przysięga (551); **06.10** Elif (1122); **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Agape; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** ALARM!; **08.35** Ranczo (1); **09.35** Komisarz Alex (192) – serial kryminalny TVP; **10.30** Ojciec Mateusz (258) – serial kryminalny TVP; **11.30** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.35** Agropogoda – magazyn; **12.38** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedynce: Szealandzkie wydry, historia pewnej rodziny – film dokumentalny; **14.00** Elif (1123) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM! – magazyn; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (552) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia? (4744) – teleturniej muzyczny; **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.00 Ordędzie Prezydenta RP
20.10 Pogoda
20.20 Wybuchowa para – komedia sensacyjna, USA 2010, reż.: James Mangold, wyk.: Tom Cruise, Cameron Diaz, Peter Sarsgaard, Viola Davis

22.20 Słupy traf – film sensacyjny, USA 2013, reż.: Brad Furman, wyk.: Justin Timberlake, Ben Affleck, Gemma Arterton

23.55 Sylwester marzeń z TVP 2

00.15 Francuski pocałunek – komedia romantyczna, reż.: Lawrence Kasdan, wyk.: Meg Ryan, Kevin Kline, Timothy Hutton

02.15 Wyścig z czasem – film kryminalny, USA 2003, reż.: Carl Franklin, wyk.: Denzel Washington, Eva Mendes, Tom Hillmann

04.10 Jaka to melodia?
05.00 Zakończenie dnia

TVP 2

04.40 Na dobre i na złe (825) Powrót do przeszłości – serial TVP, reż.: Jose Iglesias, wyk.: Mateusz Janicki, Monika Kałęńska, Wiktor Trojan, Emilia Komarnicka, Tomasz Ciachorowski, Małgorzata Witkowska, Marta Żmuda Trzebiatowska, Aleksandra Hamkało, Mikołaj Roznerski, Kamil Kula, Anna Samusione; **05.40** Artur i Minimki – film animowany, Francja, USA 2006, reż.: Luc Besson; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **11.10** Panorama; **11.20** Pytanie na śniadanie; **12.05** Bella i Sebastian – film familijny, Francja 2013, reż.: Nicolas Vanier, wyk.: Flix Bossuet, Tchky Karyo, Margaux Chtelier; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Kolo fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2022: Thomas Anders – widowisko muzyczne; **16.15** Wariacka tańcza – 50 lat na scenie. Jubileusz Maryli Rodowicz – widowisko; **18.00** Panorama – magazyn informacyjny

18.25 40-stka Bayer Full – widowisko, wyk.: Boys, Shazza, Baby Full, Bayer Full, Zespół Pieśni i Tańca Wisła, Classic, Redox, Fanatic, Mister, Dex, Power Play, Odessa Band, Drupi, Zbójce, Andre

tol. pxbabay

19.55 Sylwester Marzeń z Dwójką – widowisko
02.10 Program rozrywkowy
03.25 Program rozrywkowy
04.40 Program rozrywkowy
05.45 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek, w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.52** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.20** Raport z granicy

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości

20.13 Forum
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór

00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.00 TVP WORLD
04.05 Teleexpress
04.20 Teleexpress Extra
04.45 Pogoda
05.09 W akcji
05.38 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 10 obrazów z życia Prymasa; **05.25** Wędrowka pielgrzyma; **07.25** Kantata „Mędrzy świata”; **07.45** Święty na każdy dzień; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo życia; **08.45** Mały Pasterz; **09.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Duc in altum; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** Koledy i pastorałki; **11.25** Głos Polski; **11.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.45** Refleksje nad Psalmem XXIII; **11.55** Prymas Stefan Wyszyński; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.00** Czwarty mędrzec; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Zrozumieć Antycywilizację; **14.55** Słowo życia; **15.00** Koronka do Bożego Miłosierdzia; **15.20** Mocni w wierze; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Maryja z Nazaretu w Jej Zwiastowaniu; **16.30** Tak blisko a tak daleko – polscy księża w Czechach

17.00 Uroczystości Świętej Bożej Rodzicielki Maryi

18.00 Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Zatraskana kołoda – pokój dla niepodległej

19.00 Poczet Wielkich Polaków
19.05 Kantata „Cicha noc”
19.30 Opowieść wigilijna
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Koledy i pastorałki
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja

21.20 Informacje dnia
21.40 Ziemia Obiecana
22.25 Przegląd katolickiego tygodnika „Niedziela”
22.30 100 Lat Polskiej Rozrywki
 Gala Sylwestrowa

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 31 grudnia; **06.55** Prasa donosi; **07.10** Czas honoru (64); **08.05** Opowieści goldapskiego lasu – film dok., reż.: Tomasz Orlicz; **09.00** Okrasa łamie przepisy; **09.30** Marzyciele: Elżbieta Zawacka; **10.05** Niewidzialne miasta starożytności (3) – film dok.; **11.10** Kuba – rewolucja od kuchni – reż.: Witold Szablowski; **12.05** U Pana Boga w ogródku (5); **12.55** Tajemnice początków Polski: Droga do Królestwa – film dok., reż.: Zdzisław Czac; **13.55** Peru – kraina skrajności: Las deszczowy Amazonii – cykl dok.; **15.00** Krwawa historia szkockich klanów (1); **16.00** Historia w postaciach zapisana – cykl dok.; **17.50** Janosik – film przygodowo-historyczny, reż.: Jerzy Passendorfer, wyk.: Marek Pe-repoczko, Bogusz Bilewski, Witold Pyrkosz; **20.05** Krzysztof Krawczyk – całe moje życie – film dok.; **22.00** Czas Apokalipsy – film, USA 1979, reż.: Francis Ford Coppola, wyk.: Marlon Brando, Robert Duvall; **00.30** Jazz na Kalatówkach – film dok.; **01.35** West Side Story – musical, USA 1961; **04.05** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **08.00** Krownos; **08.35** Res Poloniae; **09.15** Twój Vincent – film anim.; **11.00** Chłopi (9); **12.00** Chłopi (10); **13.10** Między nutami – film dok.; **14.15** Bitwa tenorów na różę 2021, cz. 1 – koncert; **15.30** El Dorado – western, USA 1967, reż.: Howard Hawks; **17.45** La la la. Historia Musicalu – film dok.; **18.50** Wielkie nadzieje (3) – serial kostiumowy, Wielka Brytania 2011; **20.00** Kogel-mogel – komedia, reż.: Roman Zaluski; **21.50** Galimatias, czyli Kogel-mogel II – komedia, reż.: Roman Zaluski; **23.30** Scena muzyczna – LuLu Malina; **00.10** Scena muzyczna – Elektyk, DJ Finger, Rysy; **01.40** Dawno temu w Ameryce – dramat, Włochy/USA 1984, reż.: Sergio Leone, wyk.: Robert De Niro, James Woods, Elizabeth McGovern; **05.35** Zing – film anim.; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** Ukryta prawda (1116); **07.00** Kuchenne rewolucje 8 (1); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda (1003); **12.50** Tajemnice miłości (17); **13.55** Ukryta prawda (1117); **14.55** Ukryta prawda (914); **15.55** Kuchenne rewolucje 2 (5); **17.00** Tajemnice miłości (18); **18.00** Ukryta prawda (1004); **19.00** Fakty; **19.30** Sport; **19.40** Pogoda; **19.45** Raport smogowy (40); **19.50** Uwaga!; **20.00** Podatek od miłości – komedia, Polska 2017, reż.: Bartłomiej Ignaciuk; **22.00** Listy do M. 2 – komedia, Polska 2015, reż.: Maciej Dejczer, wyk.: Maciej Stuhr, Roma Gąsiorowska; **00.00** Fokus – film sensacyjny, USA 2015, reż.: Glenn Ficarra, John Requa, wyk.: Will Smith, Margot Robbie, Adrian Martinez, Gerald McRaney, Rodrigo Santoro; **02.00** Kod Merkury – film sensacyjny, USA 1998, reż.: Harold Becker, wyk.: Bruce Willis, Alec Baldwin, Miko Hughes, Chi McBride; **04.00** Kto was tak urządził; **04.30** Kto was tak urządził; **05.00** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (568); **09.10** Malanowski i Partnerzy (569); **09.40** Sekrety rodziny (116); **10.40** Dlaczego ja? (618); **11.40** Gliniarze (139); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (965); **14.40** Dlaczego ja? (684); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (507); **17.00** Gliniarze (317); **18.00** Pierwsza miłość; **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Sylwestrowa Moc Przebojów 2021 – Sylwester Szczęścia; **01.00** Dyskoteka gra! – Sylwester w rytmie disco (After Party, Camasutra, Boys, Weekend, Markus P, Piękni i Młodzi, Playboys, Jorrgus, Extazy, Top Girls, Mig, Szpilki, Capitan Folk, Iness, Łobuzy, Quest, Mateusz Mijal, Czadoman, Andre, Discoboy, Defis, Classic, Zbójce, Pudzian Band, Marcin Siegieńiczuk, Luka Rosi, Lili, Long and Junior, Mejk); **03.35** Love Island. Wyspa miłości (125); **04.40** Disco Grammy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.30 Pomocnik Świętego Mikołaja i magiczne płatki śniegu – film fabularny, Francja 2013, reż.: Luc Vinciguerra; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach; **08.00** Hej w dzień Narodzenia – wieczór kolęd Krzysztofa Krawczyka; **08.45** Max 2 Bohater Białego Domu – film fabularny, USA 2017, reż.: Brian Levant; **10.20** Weź pieszka na święta – film obyczajowy, USA 2019, reż.: Michael Feifer; **11.55** Z pamięci; **12.00** Anioł Pański – wydanie specjalne; **12.20** Sportowe wydarzenia 2021 roku; **13.15** EURO 2020: decydujący tydzień; **13.50** Ogniem i mieczem – dramat historyczny, reż.: Jerzy Hoffman, wyk.: Michał Żebrowski, Izabella Scorupco, Aleksandr Domogarov, Krzysztof Kowalewski, Andrzej Seweryn, Zbigniew Zamachowski, Wiktor Zborowski, Wojciech Malajkat, Ewa Wiśniewska; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia?; **18.25** Zniewolona (51); **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.15** Zniewolona (52) – serial kostiumowy, Ukraina 2021 **21.20** Hit na sobotę: Miszmasz, czyli Kogel-mogel 3 – komedia, reż.: Kordian Piwowarski, wyk.: Grażyna Błęcka-Kolska, Monika Dryl, Mayu Gralińska-Sakai, Mateusz Grydlík, Aleksandra Hamkała, Joanna Jarmołowicz **23.00** Ślubne wojny – komedia, USA 2009, reż.: Gary Winick, wyk.: Kate Hudson, Anne Hathaway, Candice Bergen, Steve Howey **00.40** Wybuchowa para – komedia sensacyjna, USA 2010, reż.: James Mangold, wyk.: Tom Cruise, Cameron Diaz, Peter Sarsgaard, Viola Davis **02.35** Jaka to melodia? **03.25** Z pamięci – felieton **03.30** Zakończenie dnia

TVP 2

06.20 Magiczne sanie – film obyczajowy, USA 2017, reż.: Marita Grabiak, scenariusz: Buddy Baron, Jay Cipriani, Tracy Andreen, wyk.: Erin Cahill, David Alpay, Dakota Guppy, Jenna Romanin, Robyn Bradley, Chad Riley; Donovan Scott, Brendon Zub; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Pogoda Flesz; **11.30** Rodzinny ekspres – Nowy Rok. Plany z Panem Bogiem – magazyn; **12.00** Zaproszenie na Koncert Noworoczny z Wiednia 2022; **12.15** Koncert Noworoczny z Wiednia 2022 – Austria 2022; **14.00** Familia-da – odcinek specjalny – teleturniej; **14.40** Koło fortuny – odcinek specjalny – teleturniej; **15.30** Sylwester Marzeń z Dwójką – widowisko muzyczne – magazyn; **17.40** Słowo na niedzielę – Horroskop, czyli uważaj komu ufasz – magazyn; **18.00** Panorama – magazyn informacyjny; **18.20** Pogoda; **18.30** Sylwester Marzeń z Dwójką – widowisko muzyczne **20.00** The Voice Senior (1) Przesłuchania w ciemno **21.05** The Voice Senior (2) Przesłuchania w ciemno **22.15** Oszustki – komedia, USA 2019, reż.: Chris Addison, wyk.: Anne Hathaway, Rebel Wilson **23.55** Koncert Noworoczny z Wiednia 2022 – koncert **00.45** Red Eye – Nocny lot – thriller, USA 2005, reż.: Wes Craven, wyk.: Rachel McAdams, Cillian Murphy, Brian Cox, Jayma Mays **02.20** Bieg po szczęście – film fabularny, Kanada 2019, reż.: Marita Grabiak, wyk.: Kim Shaw, Tom Arnold, Kevin McGarry **04.00** Marsz pingwinów 2: Przygoda na krańcu świata – Francja 2017, reż.: Luc Acquet **05.30** Rodzinka.pl – serial komediowy TVP **05.55** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek; **06.24** Pogoda Info; **06.31** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda Info; **07.01** Serwis Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Info Poranek; **07.51** Pogoda; **07.59** Info Poranek; **08.22** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Salon dziennikarski; **09.59** Info Dzień weekend; **10.23** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień weekend; **10.53** Pogoda; **10.59** Info Dzień weekend; **11.29** Info Dzień weekend; **11.52** Pogoda; **11.59** Info Dzień weekend; **12.29** Info Dzień weekend; **12.51** Pogoda; **12.59** Info Dzień weekend; **13.29** Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Info Dzień weekend; **14.29** Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda; **15.00** Debata TVP INFO; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Studio Wschód; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Kobiecym okiem; **18.52** Info Wieczór weekend; **19.00** Między słowami; **19.20** Raport z granicy **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.20** Raport z granicy **21.30** Serwis Info Wieczór weekend **21.41** Pogoda Info **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór weekend **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** Magazyn śledczy Anity Gargas **23.25** INFO Wieczór **24.00** Wiadomości **00.28** Gość Wiadomości **00.56** Pogoda Info **01.00** TVP WORLD **03.07** Salon dziennikarski **04.00** Teleexpress Extra **04.26** Minęła 20 **05.28** Magazyn śledczy Anity Gargas

TV TRWAM

05.20 Życie św. Weroniki Giuliani. Przebudzenie giganta; **07.00** Lodowa podróż; **07.45** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Słowo życia; **08.05** Antarktyda – podróż na kraniec Ziemi; **09.00** Głos serca; **09.40** Kantata „Mędrcy świata”; **10.00** Uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki Maryi; **11.30** Pierwsza Gwiazdka nad Trzebinia; **13.20** Ocalić od zapomnienia; **13.30** Żywe Betlejem z gwiazdami. Kolędowanie w Głuszczy; **14.55** Przegląd katolickiego tygodnika „Niedziela”; **15.00** Próba wiary. Święty Walenty; **15.50** Życzenia bożonarodzeniowe pasterzy Kościoła katolickiego w Polsce; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Święty Mikołaj – historia prawdziwa; **17.05** Święty na każdy dzień; **17.10** Kantata „Anioł pasterzom mówić”; **17.30** Mocni Jego mocą; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański **18.05** Informacje dnia **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Manna z Nieba **19.45** Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec **20.50** Życzenia bożonarodzeniowe pasterzy Kościoła katolickiego w Polsce **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja **21.20** Informacje dnia **21.40** Powód **23.05** Głos serca **23.45** Mój brat papież **00.00** Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.55 Był taki dzień – 1 stycznia; **07.05** Święty Augustyn (4) – serial; **07.55** Sekrety Morza Śródziemnego – Tragedia Francesca Crispiego (9); **08.35** Okrasa łamie przepisy – magazyn kulinarny; **09.10** W pustyni i w puszczy (1); **10.15** Wszystkie kolory świata: Magiczna Sabaudia – serial dok.; **11.15** Chiny: starodawne królestwo przyrody – Wschód czyli azyl; **12.15** Kuchnia dwudziestolecia; **13.00** Zezowate szczęście – komediodramat, Polska 1959, reż.: Andrzej Munk; **15.00** Marzyciele: Józef Mackiewicz; **15.30** Kulig – program rozrywkowy; **16.10** Spór o historię; **16.50** Bitwa o Anglię – dramat wojenny, Wielka Brytania 1969, reż.: Guy Hamilton, wyk.: Harry Andrews, Michael Caine, Trevor Howard, Curd Jürgens; **19.00** Giganci historii; **19.50** ROK 1981. Kalendarium; **20.00** Maryla. Tak kochałam – film dokumentalny, reż.: Sergio Leone, wyk.: Clint Eastwood, Lee Van Cleef, Gian Maria Volonté, Mara Krupp, Luigi Pistilli, Klaus Kinski; **00.25** Królowie nocy, czyli od Paradisu do Domu Chłopa – film dok.; **01.20** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

06.55 Musicale. Śpiewa Zdzisława Sośnicka – koncert; **07.55** Tamte lata, tamte dni: Maciej Wojtyłko; **08.35** Koko – komedia, Francja 1963, reż.: Jean Girault, wyk.: Louis de Funes, Mireille Darc, Roger Dumas, Jacqueline Maillan; **10.10** Karen Blixen – sen afrykańskiej nocy – film dok.; **11.15** Koncert Noworoczny z Wiednia 2022, cz. I; **11.55** Do dzieła; **12.20** Pół żartem, pół serio – komedia, USA 1959, reż.: Billy Wilder, wyk.: Marilyn Monroe, Tony Curtis, Jack Lemmon; **14.30** Bitwa tenorów na róże 2021, cz. 2; **15.40** Pavarotti – film dok.; **17.45** Metro; **20.00** Pożegnanie z Afryką – film obyczajowy, USA 1985, reż.: Sydney Pollack, wyk.: Meryl Streep, Robert Redford, Klaus Maria Brandauer; **22.45** Good Evening Evrybody. W hol-dzie Louisowi Armstrongowi – film dok.; **23.55** Kika – komedia, reż.: Pedro Almodóvar; **01.55** Mieszczanie żywiecy; **02.40** Co dalej?; **03.15** Zniknięcie – dramat, reż.: George Sluizer; **05.10** Tamte lata, tamte dni: Maciej Wojtyłko; **05.40** Zakończenie dnia

TVN

05.35 Uwaga!; **05.50** Ukryta prawda (864); **06.45** Kuchenne rewolucje 8 (2); **07.45** Na Wspólnej Omnibus 20; **09.30** Psy i koty: Odwet Kitty – film przygodowy, USA/Australia 2010; **11.10** Junior – komedia, USA 1994; **13.25** Turniej Czcerech Skoczni, Garmisch-Partenkirchen – studio; **14.00** TCS, Garmisch-Partenkirchen – konkurs indywidualny, seria 1; **15.10** TCS, Garmisch-Partenkirchen – studio; **15.20** TCS, Garmisch-Partenkirchen – konkurs indywidualny, seria 2; **16.05** TCS, Garmisch-Partenkirchen – studio; **16.50** Madagwiazka – komedia, USA 2009; **17.25** Kolekcja smaków 2 (1); **18.00** Kuchenne rewolucje 21 (17); **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.30** Kroniki Pucharu Świata w skokach narciarskich; **19.40** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.05** Kung Fu Panda: Święta, święta i Po – komedia, USA 2010, reż.: Tim Johnson; **20.35** Listy do M. III – komedia, Polska 2017; **22.45** Gniew oceanu – film katastroficzny, USA 2000; **01.25** Zabójcza broń IV – film sensacyjny, USA 1998; **03.45** Kto was tak urządził; **04.10** Kto was tak urządził; **04.35** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **07.50** Opowieści na dobranoc; **09.55** Piorun – USA 2008, reż.: Byron Howard, Chris Williams; **12.00** Śmierć: Poszukiwacze zaginionej wioski – USA/Kanada/Chiny 2017, reż.: Kelly Asbury; **13.55** Noc w muzeum – komedia, USA/Wielka Brytania 2006, reż.: Shawn Levy, wyk.: Ben Stiller, Carla Gugino, Robin Williams, Bill Cobbs; **16.20** Asterix i Obelix: W służbie Jej Królewskiej Mości – komedia, Francja/Hiszpania 2012, reż.: Laurent Tirard; **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Kevin sam w Nowym Jorku – komedia, USA 1992, reż.: Chris Columbus, wyk.: Macaulay Culkin, Joe Pesci, Daniel Stern, Catherine O'Hara; **22.40** World War Z – horror przygodowy, USA 2013, reż.: Marc Forster; **01.05** Sekretne okno – thriller, 2004, reż.: David Koepp, wyk.: Johnny Depp, John Turturro, Maria Bello, Timothy Hutton, Charles S. Dutton; **03.15** Kabaretowa Ekstraklasa; **03.35** Love Island. Wyspa miłości (126); **04.40** Disco Gypsy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Redakcja „Idziemy” nie ponosi odpowiedzialności za zmiany w programach TV wprowadzone przez nadawców po 15 XII 2021 r.

Wyobraźmy sobie, że jesteśmy zaproszeni na eleganckie przyjęcie. Siadamy przy pięknie zastawionym stole – jak na zdjęciu. I co teraz?

Pierwszą reakcją może być zakłopotanie, do czego służą te wszystkie talerzyki, sztucce, miseczki, kieliszki. Ale spokojnie, podstawowe zasady są dość proste i intuicyjne.

Przed wszystkim sztucce kładzie się w kolejności podawania posiłków – od zewnątrz do wewnątrz. Na stole po kolei pojawiają się: przystawka zimna, zupa, przystawka gorąca, danie główne, sery, owoce,

for. XH2

Maniery nie tylko od święta

Barbara Stefańska

deser, kawa i herbata. Do ryb przeznaczone są specjalne noże (trzeci od prawej na zdjęciu), służące nie do krojenia, lecz do oddzielania ości i nakładania na widelec. Sztucce do deserów znajdują się nad talerzem – łyżeczka nad widelczykiem. Kieliszki ustawia się z prawej strony, wino czerwone jest powyżej białego. Z kolei z lewej strony znajduje się talerzyk z nożykiem albo miska na sałatkę. Jeśli znajdzie się tam talerzyk z nożykiem, to oznacza, że będzie podane pieczywo. Bułek i chleba nie je się w całości ani nie kroi na pół, ale odrywa lub łamie, a mały nożyk służy do smarowania oderwanych kawałków masłem. A jeśli nie wiemy, do czego służy dany element zastawy, zawsze można spojrzeć na sąsiadów albo po prostu zapytać.

Po lewej stronie dla sztucami podawana jest także serwetka, którą zasiadłszy do stołu, kładziemy na kolanach (nie wkładamy za kołnierz jak śliniaczka). Nie opieramy też łokci na stole.

PRZY STOLE WIGILIJNYM

Ale jak to wszystko zapamiętać? Otóż savoir-vivre przy stole ma nam ułatwiać wspólne jedzenie; nie jest zbiorem zakazów czy sztywnych reguł. Dla dyplomatów znajomość tych zasad jest częścią zawodowych kompetencji. Ale czy to wszystko może się nam przydać w domu?

Otóż tak, w szczególności gdy chcemy podkreślić wyjątkowość danego posiłku,

np. w Wigilię, inne dni świąteczne lub przy rodzinnych uroczystościach. Wtedy na stole kładziemy jasne obrusy z naturalnych materiałów, dekoracje – które jednak nie powinny być zbyt wielkie, aby nie zasłaniać nam innych uczestników posiłku. Warto zadbać o duże serwetki na kolana, jeśli mamy – płóciennę. Pięknie przygotowany stół od razu wskazuje na wyjątkowość tego posiłku, ale też skłania, by zachowywać się bardziej „elegancko”.

Rymowanka dla dzieci mówi: „Przy jedzeniu się nie gada, bo się w brzuszku źle układa”. Bzdura! Posiłek jest właśnie czasem spotkania i rozmów rodzinnych, a nie momentem, w którym każdy tylko patrzy w swój talerz i zajada. Trzeba jedynie uważać, aby nie mówić z pełną buzią. Lepiej też unikać przy stole tematów bardzo kontrowersyjnych albo krwawych i brutalnych – bo innym może się odechcieć jedzenia. Włączony telewizor przy świątecznym posiłku całkowicie psuje urok spotkania, bo zamiast rozmawiać ze sobą, rodzina gapi się w ekran. Przynajmniej na czas posiłku warto go wyłączyć i zainteresować się sobą nawzajem, słuchać tego, co inni mają do powiedzenia.

Ważny jest właściwy mebel – stół, przy którym w miarę możliwości zmieści się rodzina. Niektórzy mają w swoich pokojach gościnnych niskie ławy, które nie bardzo nadają się do posiłków. Wtedy talerze są nisko i trzeba się pochylać, żeby np. zjeść zupę i się nie pobrudzić. Tymczasem to widelec i łyż-

ka powinny się kierować do ust, a nie usta do widelca.

TO DOPIERO POCZĄTEK

Savoir-vivre to nie sztuka dla sztuki, ma służyć budowaniu relacji z innymi. Wspólne posiłki są świetnym momentem na okazanie szacunku i życzliwości wobec innych. Gospodarzom na pewno będzie miło, gdy poczekamy, aż wszyscy sobie nałożą lub dostaną posiłek, i dopiero wtedy zaczniemy jeść. Chwyatanie od razu za łyżkę, gdy inni jeszcze nie mają nic na talerzu, nie jest uprzejme.

Bywa i tak, że gospodyni ciągle biega, układając kolejne dania, i nie ma czasu zjeść. Po całej imprezie może nawet czuć frustrację i ogłosić, że „już nigdy więcej uroczystości w domu”. Warto poczekać z jedzeniem, aż zostanie podane danie i wszyscy usiądą. Gospodarze też nie muszą czuć presji, by szybko pałaszujący goście ciągle mieli coś na talerzach. Chodzi bardziej o to, by cieszyć się radością wspólnego przeżywania. Warto też zaangażować nastoletnie dzieci do podawania dań.

Wspólny posiłek to czas, by być uważnym na innych, np. czy siedzący obok wujek czy ciocia już zjedli sałatkę i można by im podać więcej. Lepiej jest poprosić o podanie czegoś, niż wyciągać rękę nad talerzami innych. W przypadku gdy stół jest długi, zadbajmy o wszystkich gości, np. podając dalej ciasta, które leżą na jednym krańcu stołu. Zdarzają się osoby nieśmiałe, które same nie poproszą, choćby miały ochotę. Wszelkie takie drobne gesty uprzejmości wobec innych tworzą dobrą, rodzinną atmosferę.

ZAPRASZAMY NA

[radiowarszawa.com.pl/
rozmowy-z-temida/](http://radiowarszawa.com.pl/rozmowy-z-temida/)

ROZMOWY Z TEMIDĄ

audycję prowadzi
ANNA KRUSZYŃSKA

dyżury prawne w ramach tematyki audycji
CZwartki godz. 10-12 | 570 100 589

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**

**FUNDUSZ
SPRAWIEDLIWOŚCI**

Współfinansowano ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości

www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl

W tym szczególnym i wyjątkowym czasie Bożego Narodzenia,
chcemy życzyć Państwu nadziei, która nigdy nie wygaśnie,
miłości, która nie przemija i daje pokój i szczęście.

Niech zbliżający się Nowy Rok stanie się nowym początkiem
i przyniesie radość i lepsze jutro.

 fundacja
uskrzydlaamy

